

Aanbestedingsreglement Werken 2012

Reglement voor het aanbesteden van opdrachten voor werken en aan werken gerelateerde leveringen en diensten

Leeswijzer

Deze leeswijzer beschrijft de opzet van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 (ARW 2012). Het document bestaat uit vier delen die volgen op deze leeswijzer.

Deel I Aanbestedingsreglement

Het eerste deel bevat het eigenlijke reglement. Elke aanbestedingsprocedure is geheel uitgeschreven en kan onafhankelijk van de andere procedures worden geraadpleegd. De procedures zijn opgemaakt in kolommen waarin de artikelnummers, de artikelteksten voor de Europese aanbesteding en de artikelteksten voor de nationale aanbesteding zijn opgenomen. Indien zowel in de Europese als de nationale kolom tekst is opgenomen, is deze tekst gelijklopend. Indien een artikel alleen geldt voor de Europese respectievelijk de nationale aanbesteding, begint het artikel met 'Bij de Europese aanbesteding' respectievelijk 'Bij de nationale aanbesteding'. Door de gehanteerde methode is elke procedure, zonder verwijzing over en weer, leesbaar door alle artikelen in één kolom te volgen. De verschillen tussen de Europese en nationale procedure worden in een oogopslag duidelijk door het ontbreken of verspringen van artikelen van gelijke strekking in één van beide kolommen.

Deel II Modellen

In deel II zijn enkele modellen opgenomen. Het gaat om het model voor de 'Verklaring omtrent rechtmatigheid inschrijving' (model K) en om voorbeeld modellen voor het inschrijvingsbiljet (model G) en het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen (model H). Er is voor gekozen om de formuleraanduiding (G, H, K) van het ARW 2005 te handhaven. In het ARW 2012 zijn geen aankondigingsformulieren opgenomen. Deze formulieren zijn te benaderen via het elektronisch systeem voor aanbestedingen.

Deel III Algemene toelichting

In deel III is een algemene toelichting opgenomen waarin wordt ingegaan op het juridisch kader en de opzet van het ARW 2012 en waarin de verschillende aanbestedingsprocedures en enkele inhoudelijke thema's worden toegelicht.

Deel IV Artikelsgewijze toelichting

In deel IV is een toelichting op het gebruik van en de overwegingen bij de artikelen opgenomen. De toelichting is opgezet per onderwerp, waarbij een verwijzing is opgenomen naar de van toepassing zijnde artikelen in de verschillende procedures. Klik op de artikelnummers om van tekst naar toelichting te gaan en vice versa.

Inhoudsopgave

Leeswijzer.....	2
Algemene bepalingen.....	4
Openbare procedure.....	9
Niet-openbare procedure	35
Concurrentiegerichte dialoog.....	64
Onderhandelingsprocedure met aankondiging.....	90
Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging.....	120
Onderhandse procedure.....	143
Concessie.....	158
Raamovereenkomst met een enkele ondernemer.....	164
Raamovereenkomst met meerdere ondernemers.....	167
Prijsvraag voor ontwerpen.....	175
Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen.....	181
Modellen.....	183
Algemene toelichting	187
Artikelsgewijze toelichting.....	195

Deel I

Aanbestedingsreglement

1 Algemene bepalingen

Europees

1.1 Aanduidingen, begripsbepalingen

1.1.1 Dit reglement verstaat onder:

- a. aanbestedder: degene die voornemens is een opdracht te verlenen;
- b. bestek: een beschrijving van de opdracht, de daarbij behorende tekeningen en de voor die opdracht geldende voorwaarden;
- c. eigen verklaring: de verklaring als bedoeld in artikel 2.84 van de Aanbestedingswet, waarin een ondernemer aangeeft of uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn, of hij voldoet aan de geschiktheidseisen en, in voorkomend geval, op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria;
- d. elektronische veiling: een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt;
- e. erkende organisatie: een testlaboratorium, een ijklaboratorium of inspectie- of certificatieorganisatie die voldoet aan de toepasselijke Europese normen;
- f. Europese aanbesteding: een aanbesteding voor het verlenen van opdrachten als bedoeld in hoofdstuk 2.1 van de Aanbestedingswet;
- g. Europese technische goedkeuring: op de bevinding dat aan de essentiële eisen wordt

1 Algemene bepalingen

Nationaal

1.1 Aanduidingen, begripsbepalingen

1.1.1 Dit reglement verstaat onder:

- a. aanbestedder: degene die voornemens is een opdracht te verlenen;
- b. bestek: een beschrijving van de opdracht, de daarbij behorende tekeningen en de voor die opdracht geldende voorwaarden;
- c. eigen verklaring: de verklaring, als bedoeld in artikel 2.84 van de Aanbestedingswet, waarin een ondernemer aangeeft of uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn, of hij voldoet aan de geschiktheidseisen en, in voorkomend geval, op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria;
- d. elektronische veiling: een zich herhalend elektronisch proces voor de presentatie van nieuwe, verlaagde prijzen of van nieuwe waarden voor bepaalde elementen van de inschrijvingen, dat plaatsvindt na de eerste volledige beoordeling van de inschrijvingen en dat klassering op basis van elektronische verwerking mogelijk maakt;
- e. erkende organisatie: een testlaboratorium, een ijklaboratorium of inspectie- of certificatieorganisatie die voldoet aan de toepasselijke Europese normen;
- f. Europese aanbesteding: een aanbesteding voor het verlenen van opdrachten als bedoeld in hoofdstuk 2.1 van de Aanbestedingswet;
- g. Europese technische goedkeuring: op de bevinding dat aan de essentiële eisen wordt

- voldaan gebaseerde, gunstig uitgevallen technische beoordeling waarbij een product, gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden, geschikt wordt verklaard voor het gebruik voor bouwdoeleinden;
- h. gedragsverklaring aanbesteden: de verklaring als bedoeld in artikel 4.1 van de Aanbestedingswet;
- i. gegadigde: een ondernemer die bij toepassing van de niet-openbare procedure, de procedure van de concurrentiegerichte dialoog of de onderhandelingsprocedure met aankondiging heeft verzocht om toegelaten te worden tot de procedure;
- j. gemeenschappelijke technische specificatie: een technische specificatie die is opgesteld volgens een door de lidstaten van de Europese Unie erkende procedure die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt;
- k. gunningsbeslissing: de keuze van de aanbesteder voor de ondernemer aan wie hij voornemens is de opdracht te verlenen of de keuze om geen opdracht te verlenen;
- l. het elektronisch systeem voor aanbestedingen: TenderNed (www.tenderned.nl);
- m. inschrijver: een ondernemer die een inschrijving heeft ingediend;
- n. kopersprofiel: een op het internet gepubliceerde beschrijving van de aanbesteder en zijn inkoopbeleid;
- o. lidstaat: een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
- p. nationale aanbesteding: een aanbesteding voor het verlenen van opdrachten als bedoeld in artikel 1.22 van de Aanbestedingswet;
- q. norm: een technische specificatie die door een erkende normalisatie-instelling voor herhaalde of voortdurende toepassing is goedgekeurd, waarvan de inachtneming niet verplicht is en die tot een van de volgende categorieën behoort:
1. internationale norm: een norm die door een internationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
 2. Europese norm: een norm die door een Europese normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
 3. nationale norm: een norm die door een nationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
- r. opdracht: een opdracht voor werken, een opdracht voor leveringen of een opdracht voor diensten of een raamovereenkomst;
- s. opdracht voor werken: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen een of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
1. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering van werken in het kader van een van de werkzaamheden, genoemd in bijlage I van Richtlijn 2004/18/EG,
 2. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering van een werk, of
 3. het laten uitvoeren met welke middelen dan ook van een werk dat aan de door de aanbesteder vastgestelde eisen voldoet;
- t. opdracht voor leveringen: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen één of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
1. de aankoop, leasing, huur of huurkoop, met of zonder koopoptie, van producten, of
 2. de levering van producten die in ondergeschikte mate mede omvat de werkzaamheden voor het aanbrengen en installeren van die levering;
- voldaan gebaseerde, gunstig uitgevallen technische beoordeling waarbij een product, gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden, geschikt wordt verklaard voor het gebruik voor bouwdoeleinden;
- h. gedragsverklaring aanbesteden: de verklaring als bedoeld in artikel 4.1 van de Aanbestedingswet;
- i. gegadigde: een ondernemer die bij toepassing van de niet-openbare procedure, de procedure van de concurrentiegerichte dialoog of de onderhandelingsprocedure met aankondiging heeft verzocht om toegelaten te worden tot de procedure;
- j. gemeenschappelijke technische specificatie: een technische specificatie die is opgesteld volgens een door de lidstaten van de Europese Unie erkende procedure die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt;
- k. gunningsbeslissing: de keuze van de aanbesteder voor de ondernemer aan wie hij voornemens is de opdracht te verlenen of de keuze om geen opdracht te verlenen;
- l. het elektronisch systeem voor aanbestedingen: TenderNed (www.tenderned.nl);
- m. inschrijver: een ondernemer die een inschrijving heeft ingediend;
- n. kopersprofiel: een op het internet gepubliceerde beschrijving van de aanbesteder en zijn inkoopbeleid;
- o. lidstaat: een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
- p. nationale aanbesteding: een aanbesteding voor het verlenen van opdrachten als bedoeld in artikel 1.22 van de Aanbestedingswet;
- q. norm: een technische specificatie die door een erkende normalisatie-instelling voor herhaalde of voortdurende toepassing is goedgekeurd, waarvan de inachtneming niet verplicht is en die tot een van de volgende categorieën behoort:
1. internationale norm: een norm die door een internationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
 2. Europese norm: een norm die door een Europese normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
 3. nationale norm: een norm die door een nationale normalisatie-instelling wordt aangenomen en ter beschikking van het publiek wordt gesteld;
- r. opdracht: een opdracht voor werken, een opdracht voor leveringen of een opdracht voor diensten of een raamovereenkomst;
- s. opdracht voor werken: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen een of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
1. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering van werken in het kader van een van de werkzaamheden, genoemd in bijlage I van Richtlijn 2004/18/EG,
 2. de uitvoering of het ontwerp en de uitvoering van een werk, of
 3. het laten uitvoeren met welke middelen dan ook van een werk dat aan de door de aanbesteder vastgestelde eisen voldoet;
- t. opdracht voor leveringen: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen één of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
1. de aankoop, leasing, huur of huurkoop, met of zonder koopoptie, van producten, of
 2. de levering van producten die in ondergeschikte mate mede omvat de werkzaamheden voor het aanbrengen en installeren van die levering;

- u. opdracht voor diensten: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen één of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
 1. het uitsluitend verrichten van de diensten als bedoeld in bijlage II van Richtlijn 2004/18/EG,
 2. het leveren van producten en het verrichten van de diensten als bedoeld onder 1, waarvan de waarde van die diensten hoger is dan de waarde van de te leveren producten, of
 3. het verrichten van de diensten als bedoeld onder 1, dat in ondergeschikte mate mede omvat werkzaamheden die in het kader van bijlage I van Richtlijn 2004/18/EG zijn aangewezen;
- v. proces-verbaal van aanwijzing: een verslag waarin de bij een aanwijzing ter plaatse verstrekte gegevens zijn vastgelegd;
- w. schriftelijk: elk uit woorden of cijfers bestaand geheel dat kan worden gelezen, kan worden gereproduceerd en vervolgens, al dan niet in de vorm van een elektronisch bericht met elektronische middelen, kan worden medegedeeld;
- x. verbonden onderneming: een onderneming:
 1. waarop een concessiehouder direct of indirect een overheersende invloed kan uitoefenen,
 2. die een overheersende invloed kan uitoefenen op de concessiehouder, of
 3. die, tezamen met de concessiehouder, onderworpen is aan de overheersende invloed van een andere onderneming uit hoofde van eigendom, financiële deelneming of op haar van toepassing zijnde voorschriften;
- y. werk: het product van een geheel van bouwkundige of civieltechnische werken dat ertoe bestemd is als zodanig een economische of technische functie te vervullen.

- u. opdracht voor diensten: een schriftelijke overeenkomst onder bezwarende titel die tussen één of meer ondernemers en de aanbesteder is gesloten en betrekking heeft op:
 1. het uitsluitend verrichten van de diensten als bedoeld in bijlage II van Richtlijn 2004/18/EG,
 2. het leveren van producten en het verrichten van de diensten als bedoeld onder 1, waarvan de waarde van die diensten hoger is dan de waarde van de te leveren producten, of
 3. het verrichten van de diensten als bedoeld onder 1, dat in ondergeschikte mate mede omvat werkzaamheden die in het kader van bijlage I van Richtlijn 2004/18/EG zijn aangewezen;
- v. proces-verbaal van aanwijzing: een verslag waarin de bij een aanwijzing ter plaatse verstrekte gegevens zijn vastgelegd;
- w. schriftelijk: elk uit woorden of cijfers bestaand geheel dat kan worden gelezen, kan worden gereproduceerd en vervolgens, al dan niet in de vorm van een elektronisch bericht met elektronische middelen, kan worden medegedeeld;
- x. verbonden onderneming: een onderneming:
 1. waarop een concessiehouder direct of indirect een overheersende invloed kan uitoefenen,
 2. die een overheersende invloed kan uitoefenen op de concessiehouder, of
 3. die, tezamen met de concessiehouder, onderworpen is aan de overheersende invloed van een andere onderneming uit hoofde van eigendom, financiële deelneming of op haar van toepassing zijnde voorschriften;
- y. werk: het product van een geheel van bouwkundige of civieltechnische werken dat ertoe bestemd is als zodanig een economische of technische functie te vervullen.

1.2 Termijnen

- 1.2.1 Voor de toepassing van dit reglement wordt verstaan onder dag: kalenderdag.
- 1.2.2 Indien een in dit reglement in dagen genoemde termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt niet in deze termijn begrepen.
- 1.2.3 Een in dit reglement genoemde termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en eindigt bij het einde van het laatste uur van de laatste dag daarvan.
- 1.2.4 Indien de laatste dag van een in dit reglement genoemde termijn op een algemeen of ter plaatse van het werk erkende, of door de overheid dan wel bij of krachtens een voor de aanbesteder van belang zijnde collectieve arbeidsovereenkomst voorgeschreven rust- of feestdag, vakantiedag of andere niet-individuele vrije dag valt, eindigt de termijn bij het einde van het laatste uur van de eerstvolgende werkdag.

1.2 Termijnen

- 1.2.1 Voor de toepassing van dit reglement wordt verstaan onder dag: kalenderdag.
- 1.2.2 Indien een in dit reglement in dagen genoemde termijn ingaat op het ogenblik waarop een gebeurtenis of handeling plaatsvindt, wordt de dag waarop deze gebeurtenis of handeling plaatsvindt niet in deze termijn begrepen.
- 1.2.3 Een in dit reglement genoemde termijn gaat in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en eindigt bij het einde van het laatste uur van de laatste dag daarvan.
- 1.2.4 Indien de laatste dag van een in dit reglement genoemde termijn op een algemeen of ter plaatse van het werk erkende, of door de overheid dan wel bij of krachtens een voor de aanbesteder van belang zijnde collectieve arbeidsovereenkomst voorgeschreven rust- of feestdag, vakantiedag of andere niet-individuele vrije dag valt, eindigt de termijn bij het einde van het laatste uur van de eerstvolgende werkdag.

1.3 Toepasselijkheid

1.3.1 Indien een aanbestedingsprocedure volgens dit reglement zal geschieden, wordt dit in de aankondiging, of, indien geen aankondiging plaatsvindt, in de uitnodiging vermeld.

1.3.2 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder tevens:

- EU
- a. dat hij kiest voor een Europese aanbesteding, en
 - b. welke wijze van aanbesteding als bedoeld in artikel 1.4.1 hij toepast.

1.3.4 De aanbesteder kan voor het verlenen van opdrachten die voldoen aan de omschrijving voor de nationale aanbesteding kiezen voor het toepassen van de Europese aanbesteding.

1.3.5 Indien een bepaling van dit reglement uitdrukkelijk verwijst naar hetzij de Europese, hetzij de nationale aanbesteding, is de bepaling alleen in die aanbesteding van toepassing. Indien een uitdrukkelijke verwijzing ontbreekt, is de desbetreffende bepaling van toepassing bij zowel de Europese als de nationale aanbesteding.

1.3.6 Indien toepassing is gegeven aan artikel 1.3.1, wordt degene die tegenover de aanbesteder blijkt heeft gegeven dat hij deelneemt aan de aanbestedingsprocedure geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement.

1.3.7 Op een aanbesteding die volgens dit reglement geschiedt, is het Nederlandse recht van toepassing.

1.4 Wijze van aanbesteding

1.4.1 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteding van een opdracht plaatsvinden door middel van een van de volgende procedures:

- EU
- a. openbare procedure;
 - b. niet-openbare procedure;
 - c. concurrentiegerichte dialoog;
 - d. onderhandelingsprocedure met aankondiging;
 - e. onderhandelingsprocedure zonder aankondiging;
 - f. procedure voor een concessieovereenkomst;
 - g. procedure voor opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met een enkele ondernemer;
 - h. procedure voor opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met meerdere ondernemers;
 - i. prijsvraag voor ontwerpen.

1.3 Toepasselijkheid

1.3.1 Indien een aanbestedingsprocedure volgens dit reglement zal geschieden, wordt dit in de aankondiging, of, indien geen aankondiging plaatsvindt, in de uitnodiging vermeld.

1.3.3 Bij de nationale aanbesteding vermeldt de aanbesteder tevens:

- NL
- a. dat hij kiest voor een nationale aanbesteding, en
 - b. welke wijze van aanbesteding als bedoeld in artikel 1.4.2 hij toepast.

1.3.4 De aanbesteder kan voor het verlenen van opdrachten die voldoen aan de omschrijving voor de nationale aanbesteding kiezen voor het toepassen van de Europese aanbesteding.

1.3.5 Indien een bepaling van dit reglement uitdrukkelijk verwijst naar hetzij de Europese, hetzij de nationale aanbesteding, is de bepaling alleen in die aanbesteding van toepassing. Indien een uitdrukkelijke verwijzing ontbreekt, is de desbetreffende bepaling van toepassing bij zowel de Europese als de nationale aanbesteding.

1.3.6 Indien toepassing is gegeven aan artikel 1.3.1, wordt degene die tegenover de aanbesteder blijkt heeft gegeven dat hij deelneemt aan de aanbestedingsprocedure geacht te hebben ingestemd met de toepasselijkheid van dit reglement.

1.3.7 Op een aanbesteding die volgens dit reglement geschiedt, is het Nederlandse recht van toepassing.

1.4 Wijze van aanbesteding

1.4.2 Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteding van een opdracht plaatsvinden door middel van een van de volgende procedures:

NL

- a. openbare procedure;
- b. niet-openbare procedure;
- c. concurrentiegerichte dialoog;
- d. onderhandelingsprocedure met aankondiging;
- e. onderhandelingsprocedure zonder aankondiging;
- f. onderhandse procedure;
- g. procedure voor een concessieovereenkomst;
- h. procedure voor opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met een enkele ondernemer;
- i. procedure voor opdrachten gebaseerd op een raamovereenkomst met meerdere ondernemers;
- j. prijsvraag voor ontwerpen.

1.5 Slotbepaling

1.5.1 Dit reglement wordt aangehaald als Aanbestedingsreglement Werken 2012.

1.5 Slotbepaling

1.5.1 Dit reglement wordt aangehaald als Aanbestedingsreglement Werken 2012.

2 Openbare procedure Europees

2.1 Omschrijving

2.1.1 Een aanbesteding volgens de openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waarbij alle ondernemers mogen inschrijven.

2.2 Vooraankondiging

2.2.1 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder een vooraankondiging bekendmaken.

EU

2.2.2 Bij de Europese aanbesteding gebruikt de aanbesteder voor de vooraankondiging het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging.

EU

2.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen of maakt de vooraankondiging bekend via een koperprofiel. Voorafgaand aan een bekendmaking via een koperprofiel zendt de aanbesteder een kennisgeving daarvan aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de kennisgeving het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het koperprofiel. De vooraankondiging op het

EU

2 Openbare procedure Nationaal

2.1 Omschrijving

2.1.1 Een aanbesteding volgens de openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waarbij alle ondernemers mogen inschrijven.

kopersprofiel bevat de verzenddatum van de kennisgeving.

- 2.2.4 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging toe aan de Europese Commissie of maakt deze bekend via het kopersprofiel
- EU
- a. in geval van een opdracht voor werken zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te verlenen, en
 - b. in geval van een opdracht voor leveringen of diensten zo spoedig mogelijk na het begin van het begrotingsjaar.
- 2.2.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging of het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het kopersprofiel kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- EU
- 2.2.6 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de vooraankondiging
- EU
- a. voor werken: de hoofdkenmerken van de opdrachten en de geraamde waarde van de opdrachten of de bedragen waartussen de geraamde waarde van de opdrachten zich bevindt;
 - b. voor leveringen: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of de raamovereenkomsten per productgroep die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen, indien dat bedrag € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt;
 - c. voor diensten: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of raamovereenkomsten, voor elk van de in bijlage IIA van richtlijn nr. 2004/18/EG vermelde dienstencategorieën, die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen indien dat bedrag, € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt.
- 2.2.7 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de vooraankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de vooraankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de vooraankondiging of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de vooraankondiging of de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.
- EU
- 2.2.8 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder de vooraankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- EU
- 2.2.9 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese
- EU

Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de kennisgeving of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

2.3 Aankondiging

- 2.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.
- 2.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.
- 2.3.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.
- EU
- 2.3.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- EU
- 2.3.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.
- 2.3.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 2.6 tot en met 2.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:
- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
 - indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
 - indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
 - indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.
- 2.3.8 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een

2.3 Aankondiging

- 2.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.
- 2.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.
- 2.3.5 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder de aankondiging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een nationale procedure.
- NL
- 2.3.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.
- 2.3.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 2.6 tot en met 2.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:
- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
 - indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
 - indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
 - indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.
- 2.3.8 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een

opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

- 2.3.9 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:
- kwaliteit;
 - prijs;
 - technische waarde;
 - esthetische en functionele kenmerken;
 - milieukenmerken;
 - gebruikskosten;
 - rentabiliteit;
 - klantenservice en technische bijstand;
 - datum van levering;
 - termijn voor de levering of uitvoering.

- 2.3.9 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:
- kwaliteit;
 - prijs;
 - technische waarde;
 - esthetische en functionele kenmerken;
 - milieukenmerken;
 - gebruikskosten;
 - rentabiliteit;
 - klantenservice en technische bijstand;
 - datum van levering;
 - termijn voor de levering of uitvoering.

- 2.3.10 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

- 2.3.10 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

- 2.3.11 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

- 2.3.11 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

- 2.3.12 Bij de Europese aanbesteding geeft de aanbesteder in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan ondernemers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.

- 2.3.13 Bij de Europese aanbesteding verzoekt de aanbesteder in de aankondiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.

- 2.3.14 Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, vermeldt hij dit in de aankondiging.

- 2.3.14 Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, vermeldt hij dit in de aankondiging.

- 2.3.15 **EU** Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.
- 2.3.16 In de aankondiging neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de inschrijvers verstrekte eigen verklaring;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de informatie als bedoeld in artikel 2.25.7;
 - op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
- 2.3.17 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging:
- de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.
- 2.3.18 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 2.3.19 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 2.3.20 **EU** Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische
- 2.3.16 In de aankondiging neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de inschrijvers verstrekte eigen verklaring;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de informatie als bedoeld in artikel 2.25.7;
 - op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
- 2.3.17 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging:
- de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.
- 2.3.18 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 2.3.19 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

- 2.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:
- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
 - de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
 - de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

2.4 Technische specificaties

2.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

2.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

2.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 2.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn

- 2.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:
- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
 - de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
 - de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

2.4 Technische specificaties

2.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

2.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

2.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 2.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn

inschrijving met elk passend middel aan toont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

- 2.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 2.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:
- aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - aan een Europese technische goedkeuring,
 - aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - aan een internationale norm, of
 - aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 2.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 2.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 2.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
 - de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
 - de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals overheidsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
 - de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
- 2.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
- 2.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.
- 2.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op

inschrijving met elk passend middel aan toont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

- 2.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 2.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:
- aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - aan een Europese technische goedkeuring,
 - aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - aan een internationale norm, of
 - aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 2.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 2.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 2.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
 - de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
 - de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals overheidsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
 - de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
- 2.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
- 2.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.
- 2.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op

sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

- 2.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 2.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:
- een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 2.4.2, en
 - deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".
- 2.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

2.5 Uitsluitingsgronden

- 2.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:
- deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
 - omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
 - fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
 - witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
- 2.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 2.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
- 2.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.5.1 of 2.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.
- 2.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt,

sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

- 2.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 2.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:
- een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 2.4.2, en
 - deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".
- 2.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

2.5 Uitsluitingsgronden

- 2.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:
- deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
 - omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
 - fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
 - witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
- 2.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 2.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
- 2.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.5.1 of 2.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.
- 2.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt,

- jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.
- 2.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden,
 - b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar,
 - c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, en
 - d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden.
- 2.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 2.5.1, 2.5.2 en 2.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van de inschrijving onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 2.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 2.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 2.5.1 of 2.5.4:
- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.
- 2.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 2.5.3 en 2.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.
- jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.
- 2.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 2.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden,
 - b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar,
 - c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, en
 - d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden.
- 2.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 2.5.1, 2.5.2 en 2.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van de inschrijving onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 2.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 2.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 2.5.1 of 2.5.4:
- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.
- 2.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 2.5.3 en 2.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

2.6 Financiële en economische draagkracht

- 2.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
 - een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 2.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 2.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 2.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 2.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 2.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 2.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

2.7 Technische bekwaamheid

- 2.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- in geval van een opdracht voor werken:
 - aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 - aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking

2.6 Financiële en economische draagkracht

- 2.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
 - een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 2.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 2.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 2.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 2.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 2.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 2.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

2.7 Technische bekwaamheid

- 2.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- in geval van een opdracht voor werken:
 - aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 - aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking

- zullen staan om de werken uit te voeren;
3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of

- zullen staan om de werken uit te voeren;
3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of

medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;

2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

2.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 2.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

2.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 2.7.1, hij verlangt.

medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;

2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

2.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 2.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

2.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 2.7.1, hij verlangt.

- 2.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
- 2.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 2.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 2.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

2.8 Kwaliteitsbewaking

- 2.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 2.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

2.9 Normen inzake milieubeheer

- 2.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 2.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 2.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

- 2.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
- 2.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 2.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 2.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

2.8 Kwaliteitsbewaking

- 2.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 2.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

2.9 Normen inzake milieubeheer

- 2.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 2.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 2.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

2.10 Beroepsbevoegdheid

- 2.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
- 2.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.
- 2.10.3 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
 - een opdracht voor diensten,
- van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

2.11 Termijnen inschrijving

- EU 2.11.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 45 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

- 2.11.3 De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.

- EU 2.11.4 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, indien hij een vooraankondiging heeft bekendgemaakt, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen in de regel verkorten tot 36 dagen, maar in geen geval tot minder dan 22 dagen. Deze termijn loopt vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

- 2.11.5 Bij de Europese aanbesteding is het verkorten van de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen als bedoeld in artikel 2.11.4 toegestaan, mits de vooraankondiging alle informatie

2.10 Beroepsbevoegdheid

- 2.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.
- 2.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.
- 2.10.3 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
 - een opdracht voor diensten,
- van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

2.11 Termijnen inschrijving

- NL 2.11.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 32 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

- 2.11.3 De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.

EU bevat die in de aankondiging wordt verlangd, voor zover deze informatie beschikbaar is op het tijdstip dat de vooraankondiging wordt bekendgemaakt. De vooraankondiging dient minimaal 52 dagen en maximaal 12 maanden voor de verzenddatum van de aankondiging te zijn verzonden.

2.11.6 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen wanneer zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. De aanbesteder maakt deze verlenging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen en stelt ondernemers in de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

2.12 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

2.12.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken aan:

- dat de ondernemer bij zijn inschrijving een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
- welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
- de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 2.12.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.

2.12.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn inschrijving gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.

2.12.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 2.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.

2.12.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:

- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
- of hij voldoet aan de in de aankondiging gestelde geschiktheidseisen, en
- of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen.

2.12.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de ondernemer wiens inschrijving voor opdrachtverlening in aanmerking komt. De aanbesteder kan de desbetreffende ondernemer verzoeken om onderbouwing van de inhoud van zijn eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

2.12.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 2.5 tot en met

2.11.6 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen wanneer zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. De aanbesteder maakt deze verlenging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen en stelt ondernemers in de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

2.12 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

2.12.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken aan:

- dat de ondernemer bij zijn inschrijving een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
- welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
- de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 2.12.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.

2.12.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn inschrijving gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.

2.12.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 2.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.

2.12.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:

- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
- of hij voldoet aan de in de aankondiging gestelde geschiktheidseisen, en
- of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen.

2.12.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de ondernemer wiens inschrijving voor opdrachtverlening in aanmerking komt. De aanbesteder kan de desbetreffende ondernemer verzoeken om onderbouwing van de inhoud van zijn eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

2.12.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 2.5 tot en met

2.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

- 2.12.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor opdrachtverlening.

2.13 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

- 2.13.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.
- 2.13.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.
- 2.13.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.
- 2.13.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 2.13.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
- 2.13.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

2.14 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 2.14.1 Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de

2.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

- 2.12.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor opdrachtverlening.

2.13 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

- 2.13.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder verstrekt.
- 2.13.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.
- 2.13.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.
- 2.13.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 2.13.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
- 2.13.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

2.14 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 2.14.1 Een ondernemer die voornemens is in te schrijven kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de

voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.

2.14.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 2.14.1.

2.14.3 De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.

2.14.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

2.15 Inschrijving

2.15.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.

2.15.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:

- een korte aanduiding van de opdracht;
- bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
- bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
- in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
- de inschrijvingssom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

2.15.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.

2.15.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een

voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers die voornemens zijn in te schrijven.

2.14.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 2.14.1.

2.14.3 De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.

2.14.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

2.15 Inschrijving

2.15.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.

2.15.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:

- een korte aanduiding van de opdracht;
- bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
- bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
- in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
- de inschrijvingssom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

2.15.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.

2.15.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een

afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.

- 2.15.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 2.15.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 2.15.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

2.16 Gezamenlijke inschrijving

- 2.16.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 2.16.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

2.17 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 2.17.1 In de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

2.18 Varianten van de inschrijver

- 2.18.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 2.18.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 2.18.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.

afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.

- 2.15.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 2.15.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 2.15.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

2.16 Gezamenlijke inschrijving

- 2.16.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 2.16.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

2.17 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 2.17.1 In de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

2.18 Varianten van de inschrijver

- 2.18.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 2.18.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 2.18.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.

2.18.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.

2.18.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

2.19 Varianten van de aanbesteder

2.19.1 Indien in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.

2.19.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

2.20 Termijn van gestanddoening

2.20.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 2.20.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of de voor inschrijving relevante stukken een andere termijn is gesteld.

2.20.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlennen.

2.20.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 2.27.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

2.21 Opening van de inschrijvingen

2.21.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

2.21.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:

2.18.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.

2.18.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

2.19 Varianten van de aanbesteder

2.19.1 Indien in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.

2.19.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

2.20 Termijn van gestanddoening

2.20.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 2.20.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of de voor inschrijving relevante stukken een andere termijn is gesteld.

2.20.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlennen.

2.20.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 2.27.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

2.21 Opening van de inschrijvingen

2.21.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

2.21.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:

- a. de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
- b. een korte aanduiding van de opdracht;
- c. de namen en de adressen van de inschrijvers;
- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingsommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- g. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- h. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

2.21.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

2.21.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

2.22 Ongeldigheid van de inschrijving

2.22.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

2.22.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.

2.22.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

2.23 Verduidelijking van de inschrijving

2.23.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

2.24 Abnormaal lage inschrijving

2.24.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door

- a. de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
- b. een korte aanduiding van de opdracht;
- c. de namen en de adressen van de inschrijvers;
- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingsommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- g. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- h. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

2.21.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

2.21.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uierlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

2.22 Ongeldigheid van de inschrijving

2.22.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

2.22.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.

2.22.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

2.23 Verduidelijking van de inschrijving

2.23.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

2.24 Abnormaal lage inschrijving

2.24.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door

hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- 2.24.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

2.24.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

2.24.4 Bij de Europese aanbesteding stel de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 2.24.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

2.25 Elektronische veiling

- 2.25.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld.
- 2.25.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 2.25.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 2.25.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 2.25.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- 2.24.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

2.24.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

2.25 Elektronische veiling

- 2.25.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld.
- 2.25.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 2.25.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 2.25.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 2.25.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

- 2.25.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.
- 2.25.7 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of de voor de inschrijving relevante stukken ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 2.25.13;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 2.25.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 2.25.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 2.25.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 2.25.11 In de formule als bedoeld in artikel 2.25.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 2.3.10; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 2.25.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.

- 2.25.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.
- 2.25.7 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of de voor de inschrijving relevante stukken ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 2.25.13;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 2.25.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 2.25.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 2.25.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 2.25.11 In de formule als bedoeld in artikel 2.25.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 2.3.10; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 2.25.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.

- 2.25.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.
- 2.25.14 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 2.25.15 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 2.25.16 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 2.25.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbesteder de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 2.26 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

2.26 Gunningsbeslissing

- 2.26.1 De aanbesteder legt inschrijvingen van inschrijvers waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen terzijde.
- 2.26.2 De aanbesteder toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 2.26.3 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd

- 2.25.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.
- 2.25.14 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 2.25.15 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 2.25.16 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 2.25.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbesteder de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 2.26 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

2.26 Gunningsbeslissing

- 2.26.1 De aanbesteder legt inschrijvingen van inschrijvers waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen terzijde.
- 2.26.2 De aanbesteder toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 2.26.3 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd

daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

- 2.26.4 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.
- 2.26.5 De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 2.26.2 tot en met 2.26.4 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 2.27.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 2.3.3 en 2.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen. In voorkomend geval bevat deze mededeling de redenen die er toe hebben geleid dat de inschrijving terzijde is gelegd op grond van artikel 2.26.1.
- 2.26.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 2.26.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

2.27 Opdracht

- 2.27.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 2.27.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 2.26.5. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 2.27.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 2.26.5 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 2.27.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.

daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

- 2.26.4 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.
- 2.26.5 De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 2.26.2 tot en met 2.26.4 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 2.27.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 2.3.3 en 2.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen. In voorkomend geval bevat deze mededeling de redenen die er toe hebben geleid dat de inschrijving terzijde is gelegd op grond van artikel 2.26.1.
- 2.26.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 2.26.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

2.27 Opdracht

- 2.27.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 2.27.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 2.26.5. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 2.27.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 2.26.5 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 2.27.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.

2.27.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.

2.27.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 2.27.5.

2.27.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:

- a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
- b. exemplaar van het bestek,
- c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
- d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

2.27.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.

2.27.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 2.27.5.

2.27.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:

- a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
- b. exemplaar van het bestek,
- c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
- d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

2.28 Proces-verbaal van opdrachtverlening

2.28.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat, indien van toepassing, ten minste het volgende bevat:

EU

- a. de naam en het adres van de aanbesteder;
- b. het voorwerp en de waarde van de opdracht;
- c. de namen van de uitgesloten en afgewezen inschrijvers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
- d. de namen van de uitgesloten en afgewezen inschrijvers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
- e. of er nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang zijn die op verzoek van een ondernemer geen deel hebben uitgemaakt van de nota van inlichtingen inschrijvingsfase;
- f. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen;
- g. de naam van de uitgekozen inschrijver en de motivering van de keuze voor zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de uitgekozen inschrijver voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
- h. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te verlenen.

2.29 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

2.29.1 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier [Aankondiging van een gegunde opdracht](#).

EU

2.29 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

2.29.2 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt

NL

- 2.29.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 2.29.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 2.29.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- 2.29.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.
- 2.29.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 2.30 Geschillen**
- 2.30.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.
- 2.29.3 voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.
- 2.29.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 2.29.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 2.29.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- 2.29.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.
- 2.29.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 2.30 Geschillen**
- 2.30.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

3 Niet-openbare procedure Europees

3.1 Omschrijving

3.1.1 Een aanbesteding volgens de niet-openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan alle ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, maar waarbij alleen de door de aanbesteder uitgenodigde ondernemers mogen inschrijven.

3.2 Vooraankondiging

3.2.1 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder een vooraankondiging bekendmaken.

EU

3.2.2 Bij de Europese aanbesteding gebruikt de aanbesteder voor de vooraankondiging het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging.

EU

3.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen of maakt de vooraankondiging bekend via een koperprofiel. Voorafgaand aan een bekendmaking via een kopersprofiel zendt de aanbesteder een kennisgeving daarvan aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de kennisgeving het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het kopersprofiel. De vooraankondiging op het

EU

3 Niet-openbare procedure Nationaal

3.1 Omschrijving

3.1.1 Een aanbesteding volgens de niet-openbare procedure is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan alle ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, maar waarbij alleen de door de aanbesteder uitgenodigde ondernemers mogen inschrijven.

kopersprofiel bevat de verzenddatum van de kennisgeving.

- 3.2.4 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging toe aan de Europese Commissie of maakt deze bekend via het kopersprofiel
- EU
- a. in geval van een opdracht voor werken zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te verlenen, en
 - b. in geval van een opdracht voor leveringen of diensten zo spoedig mogelijk na het begin van het begrotingsjaar.
- 3.2.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging of het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het kopersprofiel kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- EU
- 3.2.6 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de vooraankondiging
- EU
- a. voor werken: de hoofdkenmerken van de opdrachten en de geraamde waarde van de opdrachten of de bedragen waartussen de geraamde waarde van de opdrachten zich bevindt;
 - b. voor leveringen: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of de raamovereenkomsten per productgroep die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen, indien dat bedrag € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt;
 - c. voor diensten: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of raamovereenkomsten, voor elk van de in bijlage IIA van richtlijn nr. 2004/18/EG vermelde dienstencategorieën, die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen indien dat bedrag, € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt.
- 3.2.7 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de vooraankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de vooraankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de vooraankondiging of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de vooraankondiging of de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.
- EU
- 3.2.8 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder de vooraankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- EU
- 3.2.9 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese
- EU

Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de kennisgeving of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

3.3 Aankondiging

3.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

3.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

3.3.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.

3.3.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

3.3.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

3.3.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 3.6 tot en met 3.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
- indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.

3.3.8 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de aankondiging

- dat hij alle gegadigden tot inschrijving uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de

EU

3.3 Aankondiging

3.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

3.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

3.3.5 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder de aankondiging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een nationale procedure.

3.3.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

3.3.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 3.6 tot en met 3.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
- indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.

NL

- geschiktheidseisen voldoen, of
- b. het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot inschrijving uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste vijf te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.

3.3.10 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

3.3.11 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- kwaliteit;
- prijs;
- technische waarde;
- esthetische en functionele kenmerken;
- milieukenmerken;
- gebruikskosten;
- rentabiliteit;
- klantenservice en technische bijstand;
- datum van levering;
- termijn voor de levering of uitvoering.

3.3.12 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

3.3.13 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

3.3.9 Bij de nationale aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de aankondiging

NL

- dat hij alle gegadigden tot inschrijving uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de geschiktheidseisen voldoen, of
- het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot inschrijving uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.

3.3.10 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

3.3.11 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- kwaliteit;
- prijs;
- technische waarde;
- esthetische en functionele kenmerken;
- milieukenmerken;
- gebruikskosten;
- rentabiliteit;
- klantenservice en technische bijstand;
- datum van levering;
- termijn voor de levering of uitvoering.

3.3.12 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

3.3.13 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

- 3.3.14 Bij de Europese aanbesteding geeft de aanbesteder in de aankondiging of het bestek aan bij
EU welk orgaan ondernemers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.
- 3.3.15 Bij de Europese aanbesteding verzoekt de aanbesteder in de aankondiging of het bestek de
EU inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.
- 3.3.16 Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, vermeldt hij dit in de
aankondiging.
- 3.3.16 Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, vermeldt hij dit in de
aankondiging.
- 3.3.17 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging of de inhoud ervan ook
EU op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.
- 3.3.18 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie
met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 3.3.18 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie
met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 3.3.19 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp
van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 3.3.19 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp
van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 3.3.20 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook
EU op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.
- 3.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:
a. de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
b. de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te
- 3.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:
a. de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
b. de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te

- hanteren,
- c. de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - d. de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

3.4 Technische specificaties

3.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

3.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- a. door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

3.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 3.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving met elk passend middel aantoonst dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

3.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 3.4.2 onderdelen b en c geboden

- hanteren,
- c. de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - d. de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

3.4 Technische specificaties

3.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

3.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- a. door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

3.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 3.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving met elk passend middel aantoonst dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

3.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 3.4.2 onderdelen b en c geboden

mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:

- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
- b. aan een Europese technische goedkeuring,
- c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
- d. aan een internationale norm, of
- e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

3.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.

3.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 3.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:

- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
- b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
- c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
- d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

3.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.

3.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

3.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

3.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 3.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:

mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:

- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
- b. aan een Europese technische goedkeuring,
- c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
- d. aan een internationale norm, of
- e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

3.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.

3.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 3.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:

- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
- b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
- c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
- d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

3.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.

3.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

3.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

3.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 3.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:

- a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 3.4.2, en
- b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".

3.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

3.5 Uitsluitingsgronden

3.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:

- a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
- b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
- c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

3.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 3.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.

3.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.5.1 of 3.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

3.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:

- a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgebedsregel,

- a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 3.4.2, en
- b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".

3.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

3.5 Uitsluitingsgronden

3.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:

- a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
- b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
- c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

3.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 3.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.

3.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.5.1 of 3.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

3.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:

- a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgebedsregel,

- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

3.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden.

Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
- b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
- c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
- d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

3.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 3.5.1, 3.5.2 en 3.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 3.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

3.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 3.5.1 of 3.5.4:

- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
- b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
- c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

3.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 3.5.3 en 3.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

3.6 Financiële en economische draagkracht

3.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:

- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;

- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

3.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 3.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden.

Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
- b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
- c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
- d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

3.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 3.5.1, 3.5.2 en 3.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 3.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

3.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 3.5.1 of 3.5.4:

- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
- b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
- c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

3.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 3.5.3 en 3.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

3.6 Financiële en economische draagkracht

3.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:

- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;

- b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 3.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 3.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 3.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 3.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 3.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 3.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 3.7 Technische bekwaamheid**
- 3.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- a. in geval van een opdracht voor werken:
1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
- b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 3.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 3.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 3.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 3.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 3.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 3.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 3.7 Technische bekwaamheid**
- 3.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- a. in geval van een opdracht voor werken:
1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;

4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbestedder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbestedder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de

4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbestedder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbestedder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de

ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;

3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;

3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

3.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 3.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

3.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 3.7.1, hij verlangt.

3.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

3.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 3.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

3.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 3.7.1, hij verlangt.

3.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

- 3.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 3.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 3.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

3.8 Kwaliteitsbewaking

- 3.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 3.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

3.9 Normen inzake milieubeheer

- 3.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 3.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 3.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

3.10 Beroepsbevoegdheid

- 3.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het

- 3.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 3.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

- 3.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

3.8 Kwaliteitsbewaking

- 3.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 3.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

3.9 Normen inzake milieubeheer

- 3.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 3.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 3.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

3.10 Beroepsbevoegdheid

- 3.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het

beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

3.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

3.10.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

3.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

EU 3.11.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 30 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

3.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

EU 3.11.4 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

3.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

3.10.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

3.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

NL 3.11.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 17 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

3.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

NL 3.11.5 Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

3.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

- 3.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.11.4 bedraagt deze termijn 4 dagen.
- 3.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.
- 3.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.
- 3.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.12.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.
- 3.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

3.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 3.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 3.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 3.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 3.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 3.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 3.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,

3.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

- 3.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.11.4 bedraagt deze termijn 4 dagen.
- 3.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.
- 3.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.
- 3.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.12.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.
- 3.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

3.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 3.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 3.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 3.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 3.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 3.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 3.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,

- b. of hij voldoet aan de in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken gestelde geschiktheidseisen,
- c. of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
- d. op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.

3.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen om een inschrijving in te dienen. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

3.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 3.5 tot en met 3.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

3.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

3.14 Uitnodiging tot inschrijving

3.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot inschrijving zal uitnodigen, handelt hij als volgt:

- a. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot inschrijving uit;
- b. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot inschrijving uit te nodigen.

3.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.

3.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.

- b. of hij voldoet aan de in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken gestelde geschiktheidseisen,
- c. of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
- d. op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.

3.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen om een inschrijving in te dienen. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

3.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 3.5 tot en met 3.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

3.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

3.14 Uitnodiging tot inschrijving

3.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot inschrijving zal uitnodigen, handelt hij als volgt:

- a. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot inschrijving uit;
- b. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot inschrijving uit te nodigen.

3.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.

3.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.

- 3.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzending van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 3.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 3.14.3 en 3.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 3.14.6 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de informatie als bedoeld in artikel 3.28.7;
 - op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
- 3.14.7 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.
- 3.14.8 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.
- 3.14.9 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:
- een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
 - de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- 3.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzending van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 3.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 3.14.3 en 3.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 3.14.6 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de informatie als bedoeld in artikel 3.28.7;
 - op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
- 3.14.7 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.
- 3.14.8 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.
- 3.14.9 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:
- een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
 - de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

3.15 Termijnen inschrijving

3.15.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 40 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.

EU

3.15.3 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, indien hij een vooraankondiging heeft bekendgemaakt, de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen in de regel verkorten tot 36 dagen, maar in geen geval tot minder dan 22 dagen. Deze termijn loopt vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.

EU

3.15.4 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen als bedoeld in artikel 3.15.3 verkorten, mits de vooraankondiging alle informatie bevat die in de aankondiging wordt verlangd, voor zover deze informatie beschikbaar is op het tijdstip dat de vooraankondiging wordt bekendgemaakt. De vooraankondiging dient minimaal 52 dagen en maximaal 12 maanden voor de verzenddatum van de aankondiging te zijn verzonden.

EU

3.15.5 De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.

3.15.6 Indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.

3.15.7 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen indien zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. Alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden worden door de aanbesteder in kennis gesteld van de

3.15 Termijnen inschrijving

3.15.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.

NL

3.15.5 De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.

3.15.6 Indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.

3.15.7 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen indien zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. Alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden worden door de aanbesteder in kennis gesteld van de

verlenging en krijgen de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

verlenging en krijgen de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

3.16 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

- 3.16.1** Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.15.6 bedraagt deze termijn 4 dagen.
- 3.16.2** De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.
- 3.16.3** Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.
- 3.16.4** Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.16.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
- 3.16.5** Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

3.17 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 3.17.1** Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.
- 3.17.2** Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven

3.16 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

- 3.16.1** Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 3.15.6 bedraagt deze termijn 4 dagen.
- 3.16.2** De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.
- 3.16.3** Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.
- 3.16.4** Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 3.16.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
- 3.16.5** Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

3.17 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 3.17.1** Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.
- 3.17.2** Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven

de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 3.17.1.

- 3.17.3 De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
- 3.17.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

3.18 Inschrijving

- 3.18.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.
- 3.18.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
 - de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
 - de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
 - de plaats en datum van ondertekening.
- Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 3.18.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 3.18.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 3.18.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden

de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 3.17.1.

- 3.17.3 De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
- 3.17.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

3.18 Inschrijving

- 3.18.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.
- 3.18.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
 - de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
 - de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
 - de plaats en datum van ondertekening.
- Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 3.18.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 3.18.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 3.18.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden

toegankelijk is.

- 3.18.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 3.18.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

3.19 Gezamenlijke inschrijving

- 3.19.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 3.19.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

3.20 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 3.20.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

3.21 Varianten van de inschrijver

- 3.21.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 3.21.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 3.21.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 3.21.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet

toegankelijk is.

- 3.18.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 3.18.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

3.19 Gezamenlijke inschrijving

- 3.19.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 3.19.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

3.20 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 3.20.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

3.21 Varianten van de inschrijver

- 3.21.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 3.21.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 3.21.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 3.21.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet

gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.

- 3.21.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

3.22 Varianten van de aanbesteder

- 3.22.1 Indien in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 3.22.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

3.23 Termijn van gestanddoening

- 3.23.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 3.23.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of de voor inschrijving relevante stukken een andere termijn is gesteld.
- 3.23.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.
- 3.23.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 3.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

3.24 Opening van de inschrijvingen

- 3.24.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.
- 3.24.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;

gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.

- 3.21.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

3.22 Varianten van de aanbesteder

- 3.22.1 Indien in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 3.22.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

3.23 Termijn van gestanddoening

- 3.23.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 3.23.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of de voor inschrijving relevante stukken een andere termijn is gesteld.
- 3.23.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.
- 3.23.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 3.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

3.24 Opening van de inschrijvingen

- 3.24.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.
- 3.24.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;

- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingssommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- g. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- h. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

3.24.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

3.24.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

3.25 Ongeldigheid van de inschrijving

3.25.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

3.25.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.

3.25.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

3.26 Verduidelijking van de inschrijving

3.26.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

3.27 Abnormaal lage inschrijving

3.27.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingssommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- g. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- h. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

3.24.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

3.24.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

3.25 Ongeldigheid van de inschrijving

3.25.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

3.25.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.

3.25.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

3.26 Verduidelijking van de inschrijving

3.26.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

3.27 Abnormaal lage inschrijving

3.27.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- 3.27.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

3.27.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

3.27.4 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 3.27.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

3.28 Elektronische veiling

- 3.28.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld.
- 3.28.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 3.28.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 3.28.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 3.28.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
- 3.28.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische

- 3.27.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

3.27.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

3.28 Elektronische veiling

- 3.28.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld.
- 3.28.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 3.28.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 3.28.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 3.28.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
- 3.28.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische

systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.

- 3.28.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 3.28.13;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 3.28.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 3.28.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 3.28.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 3.28.11 In de formule als bedoeld in artikel 3.28.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 3.3.12; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 3.28.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
- 3.28.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan

systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.

- 3.28.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 3.28.13;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 3.28.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 3.28.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 3.28.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 3.28.11 In de formule als bedoeld in artikel 3.28.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 3.3.12; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 3.28.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
- 3.28.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan

de aanbestede ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.

- 3.28.14 De aanbestede kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 3.28.15 De aanbestede deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 3.28.16 De aanbestede vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 3.28.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbestede de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 3.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

3.29 Gunningsbeslissing

- 3.29.1 De aanbestede toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 3.29.2 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
- 3.29.3 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbestede, kan de aanbestede deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.
- 3.29.4 De aanbestede stelt de tot inschrijving uitgenodigde gegadigden zo spoedig mogelijk gelijktijdig

de aanbestede ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.

- 3.28.14 De aanbestede kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 3.28.15 De aanbestede deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 3.28.16 De aanbestede vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 3.28.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbestede de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 3.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

3.29 Gunningsbeslissing

- 3.29.1 De aanbestede toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 3.29.2 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
- 3.29.3 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbestede, kan de aanbestede deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.
- 3.29.4 De aanbestede stelt de tot inschrijving uitgenodigde gegadigden zo spoedig mogelijk gelijktijdig

schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 3.29.1 tot en met 3.29.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 3.30.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 3.3.3 en 3.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 3.29.5 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 3.29.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

3.30 Opdracht

- 3.30.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 3.30.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 3.29.4. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 3.30.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 3.29.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 3.30.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 3.30.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 3.30.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 3.30.5.

schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 3.29.1 tot en met 3.29.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 3.30.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 3.3.3 en 3.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 3.29.5 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 3.29.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

3.30 Opdracht

- 3.30.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 3.30.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 3.29.4. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 3.30.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 3.29.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 3.30.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 3.30.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 3.30.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 3.30.5.

- 3.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

3.31 Proces-verbaal van opdrachtverlening

- EU 3.31.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat, indien van toepassing, ten minste het volgende bevat:
- de naam en het adres van de aanbesteder;
 - het voorwerp en de waarde van de opdracht;
 - de namen van de uitgenodigde gegadigden, met motivering van die keuze;
 - de namen van de uitgesloten en afgewezen gegadigden en inschrijvers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
 - of er nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang zijn die op verzoek van een ondernemer geen deel hebben uitgemaakt van de nota van inlichtingen inschrijvingsfase;
 - de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen;
 - de naam van de uitgekozen inschrijver en de motivering van de keuze voor zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de uitgekozen inschrijver voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
 - de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te verlenen.

3.32 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- EU 3.32.1 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.

- 3.32.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 3.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

3.32 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- NL 3.32.2 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.

- 3.32.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 3.32.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

3.32.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

3.32.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.

EU

3.32.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

3.33 **Geschillen**

3.33.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

- 3.32.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

3.32.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

3.33 **Geschillen**

3.33.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

4 Concurrentiegerichte dialoog Europees

4.1 Omschrijving

- 4.1.1 Een aanbesteding volgens de concurrentiegerichte dialoog is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen en waarbij de aanbesteder een dialoog voert met de tot de procedure toegelaten ondernemers, ten einde een of meer oplossingen te zoeken die aan de behoeften van de aanbesteder beantwoorden en op grond waarvan een of meer van deze ondernemers zullen worden uitgenodigd om in te schrijven.
- 4.1.2 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder kan procedure van de concurrentiegerichte dialoog toepassen indien het naar zijn oordeel niet mogelijk is door toepassing van de openbare procedure of de niet-openbare procedure een bijzonder complexe opdracht te verlenen.
- EU
- 4.1.3 Bij de Europese aanbesteding geldt dat een opdracht bijzonder complex is indien de aanbesteder objectief gezien niet is staat is:
- EU
- a. de technische middelen te bepalen waarmee aan de behoeften of het doel kan worden tegemoet gekomen, of
 - b. de juridische of financiële voorwaarden van een project te specificeren.

4 Concurrentiegerichte dialoog Nationaal

4.1 Omschrijving

- 4.1.1 Een aanbesteding volgens de concurrentiegerichte dialoog is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt, waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen en waarbij de aanbesteder een dialoog voert met de tot de procedure toegelaten ondernemers, ten einde een of meer oplossingen te zoeken die aan de behoeften van de aanbesteder beantwoorden en op grond waarvan de een of meer van deze ondernemers zullen worden uitgenodigd om in te schrijven.

4.1.4 De aanbesteder kan prijzen of betalingen toekennen aan de deelnemers aan de dialoog.

4.1.4 De aanbesteder kan prijzen of betalingen toekennen aan de deelnemers aan de dialoog.

4.2 Vooraankondiging

4.2.1 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder een vooraankondiging bekendmaken.

EU

4.2.2 Bij de Europese aanbesteding gebruikt de aanbesteder voor de vooraankondiging het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging.

EU

4.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen of maakt de vooraankondiging bekend via een koperprofiel. Voorafgaand aan een bekendmaking via een koperprofiel zendt de aanbesteder een kennisgeving daarvan aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de kennisgeving het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het koperprofiel. De vooraankondiging op het koperprofiel bevat de verzenddatum van de kennisgeving.

EU

4.2.4 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging toe aan de Europese Commissie of maakt deze bekend via het koperprofiel

EU

- a. in geval van een opdracht voor werken zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te verlenen, en
- b. in geval van een opdracht voor leveringen of diensten zo spoedig mogelijk na het begin van het begrotingsjaar.

4.2.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging of het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het koperprofiel kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

4.2.6 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de vooraankondiging

EU

- a. voor werken: de hoofdkenmerken van de opdrachten en de geraamde waarde van de opdrachten of de bedragen waartussen de geraamde waarde van de opdrachten zich bevindt;
- b. voor leveringen: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of de raamovereenkomsten per productgroep die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen, indien dat bedrag € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt;
- c. voor diensten: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of raamovereenkomsten, voor elk van de in bijlage IIA van richtlijn nr. 2004/18/EG vermelde dienstencategorieën, die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen indien dat bedrag, € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt.

4.2.7 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de vooraankondiging of de inhoud ervan

EU ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de vooraankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de vooraankondiging of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de vooraankondiging of de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

4.2.8 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder de vooraankondiging aanvullen of
EU rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

4.2.9 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook
EU op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de kennisgeving of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

4.3 Aankondiging

4.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

4.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

4.3.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese
EU Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.

4.3.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier
EU Aankondiging van een opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

4.3.6 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de behoeften en eisen die in het beschrijvend document worden uitgewerkt.

4.3.7 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

4.3 Aankondiging

4.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

4.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

4.3.5 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder de aankondiging bekend via het
NL elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een nationale procedure.

4.3.6 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de behoeften en eisen die in het beschrijvend document worden uitgewerkt.

4.3.7 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

4.3.8 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 4.6 tot en met 4.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
- indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.

4.3.9 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging

- dat hij alle gegadigden tot deelneming aan de dialoog uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de geschiktheidseisen voldoen, of
- het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.

4.3.10 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving.

4.3.11 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- kwaliteit;
- prijs;
- technische waarde;
- esthetische en functionele kenmerken;
- milieukenmerken;
- gebruikskosten;
- rentabiliteit;
- klantenservice en technische bijstand;
- datum van levering;
- termijn voor de levering of uitvoering.

4.3.8 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 4.6 tot en met 4.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
- indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
- indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.

4.3.9 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging

- dat hij alle gegadigden tot deelneming aan de dialoog uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de geschiktheidseisen voldoen, of
- het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.

4.3.10 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving.

4.3.11 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- kwaliteit;
- prijs;
- technische waarde;
- esthetische en functionele kenmerken;
- milieukenmerken;
- gebruikskosten;
- rentabiliteit;
- klantenservice en technische bijstand;
- datum van levering;
- termijn voor de levering of uitvoering.

- 4.3.12 De aanbestede­der specificeert in de aankondiging of in de voor de dialoog relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.
- 4.3.13 Indien volgens de aanbestede­der om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbestede­der in de aankondiging of in de voor de dialoog relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.
- 4.3.14 Bij de Europese aanbesteding geeft de aanbestede­der in de aankondiging of het beschrijvend document aan bij welk orgaan onderne­mers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.
- EU
- 4.3.15 Bij de Europese aanbesteding verzoekt de aanbestede­der in de aankondiging of het beschrijvend document de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.
- EU
- 4.3.16 De aanbestede­der kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal in de dialoof­fase te bespreken oplossingen kan worden beperkt aan de hand van de gunningscriteria. Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbestede­der dit in de aankondiging of in de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog.
- 4.3.17 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbestede­der de aankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbestede­der publiceert de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.
- EU
- 4.3.18 De aanbestede­der geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 4.3.19 De aanbestede­der kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbestede­der gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een
- 4.3.12 De aanbestede­der specificeert in de aankondiging of in de voor de dialoog relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.
- 4.3.13 Indien volgens de aanbestede­der om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbestede­der in de aankondiging of in de voor de dialoog relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.
- 4.3.16 De aanbestede­der kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal in de dialoof­fase te bespreken oplossingen kan worden beperkt aan de hand van de gunningscriteria. Indien de dialoog in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbestede­der dit in de aankondiging of in de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog.
- 4.3.18 De aanbestede­der geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 4.3.19 De aanbestede­der kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbestede­der gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een

4.3.20 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

4.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

4.4 Technische specificaties

4.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het beschrijvend document. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

4.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

4.3.21 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

4.4 Technische specificaties

4.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het beschrijvend document. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

4.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

- 4.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 4.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving met elk passend middel aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.
- 4.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 4.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:
- aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - aan een Europese technische goedkeuring,
 - aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - aan een internationale norm, of
 - aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 4.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 4.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 4.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
 - de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
 - de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals overheidsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
 - de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
- 4.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het beschrijvend document en de nota van inlichtingen dialooffase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.
- 4.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 4.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving met elk passend middel aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.
- 4.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 4.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving niet af indien deze beantwoordt:
- aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - aan een Europese technische goedkeuring,
 - aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - aan een internationale norm, of
 - aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 4.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 4.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 4.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
 - de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
 - de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals overheidsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
 - de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
- 4.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het beschrijvend document en de nota van inlichtingen dialooffase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.

<p>4.4.8 De aanbestede aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.</p>	<p>4.4.8 De aanbestede aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.</p>
<p>4.4.9 De aanbestede maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.</p>	<p>4.4.9 De aanbestede maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.</p>
<p>4.4.10 De aanbestede kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 4.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 4.4.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". 	<p>4.4.10 De aanbestede kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 4.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 4.4.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".
<p>4.4.11 De aanbestede kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het beschrijvend document vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.</p>	<p>4.4.11 De aanbestede kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het beschrijvend document vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.</p>
<p>4.5 Uitsluitingsgronden</p>	<p>4.5 Uitsluitingsgronden</p>
<p>4.5.1 De aanbestede sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbestede kennis heeft:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld. 	<p>4.5.1 De aanbestede sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbestede kennis heeft:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
<p>4.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 4.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.</p>	<p>4.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 4.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.</p>
<p>4.5.3 De aanbestede kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.5.1 of 4.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbestede als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor</p>	<p>4.5.3 De aanbestede kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.5.1 of 4.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbestede als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor</p>

zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

- 4.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
 - jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

- 4.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
 - voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
 - voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
 - voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

- 4.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 4.5.1, 4.5.2 en 4.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 4.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

- 4.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 4.5.1 of 4.5.4:
- om dwingende redenen van algemeen belang,
 - indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of

zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

- 4.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
 - jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

- 4.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 4.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
 - voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
 - voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
 - voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

- 4.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 4.5.1, 4.5.2 en 4.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 4.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

- 4.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 4.5.1 of 4.5.4:
- om dwingende redenen van algemeen belang,
 - indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of

c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

4.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 4.5.3 en 4.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

4.6 Financiële en economische draagkracht

4.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:

- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
- b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

4.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 4.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.

4.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.

4.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

4.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 4.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

4.7 Technische bekwaamheid

4.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:

- a. in geval van een opdracht voor werken:
 1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip

c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

4.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 4.5.3 en 4.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

4.6 Financiële en economische draagkracht

4.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:

- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
- b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

4.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 4.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.

4.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.

4.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

4.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 4.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

4.7 Technische bekwaamheid

4.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:

- a. in geval van een opdracht voor werken:
 1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip

waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;

2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen

waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;

2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen

- beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
 6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
 9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
 10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

4.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 4.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op

- beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
 6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
 9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
 10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

4.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 4.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op

onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

- 4.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 4.7.1, hij verlangt.
- 4.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
- 4.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 4.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 4.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

4.8 Kwaliteitsbewaking

- 4.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 4.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

4.9 Normen inzake milieubeheer

- 4.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 4.7.1, onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn

onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

- 4.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 4.7.1, hij verlangt.
- 4.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.
- 4.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 4.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.
- 4.7.6 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

4.8 Kwaliteitsbewaking

- 4.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 4.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

4.9 Normen inzake milieubeheer

- 4.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 4.7.1, onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn

door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.

- 4.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

4.10 Beroepsbevoegdheid

- 4.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

- 4.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

- 4.10.3 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
 - een opdracht voor diensten,
- van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

4.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

- EU 4.11.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 30 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

- 4.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.

- 4.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

4.10 Beroepsbevoegdheid

- 4.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

- 4.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

- 4.10.3 De aanbesteder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
 - een opdracht voor diensten,
- van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

4.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

- NL 4.11.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 17 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

- 4.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

4.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

- 4.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt.
- 4.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.
- 4.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.
- 4.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 4.12.1 gestelde termijn zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.
- 4.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

4.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 4.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 4.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 4.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 4.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 4.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 4.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
 - of hij voldoet aan de in de aankondiging of de voor de aanmelding relevante stukken

4.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

- 4.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt.
- 4.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.
- 4.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.
- 4.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 4.12.1 gestelde termijn zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.
- 4.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

4.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 4.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 4.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 4.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 4.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 4.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 4.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
 - of hij voldoet aan de in de aankondiging of de voor de aanmelding relevante stukken

- gestelde geschiktheidseisen,
- c. of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
- d. op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.

4.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen tot deelneming aan de dialoog. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

4.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 4.5 tot en met 4.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

4.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

4.14 Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog

4.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot deelneming aan de dialoog zal uitnodigen, handelt hij als volgt:

- a. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot deelneming aan de dialoog uit;
- b. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen.

4.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.

4.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.

- gestelde geschiktheidseisen,
- c. of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
- d. op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.

4.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen tot deelneming aan de dialoog. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

4.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 4.5 tot en met 4.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

4.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

4.14 Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog

4.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot deelneming aan de dialoog te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot deelneming aan de dialoog zal uitnodigen, handelt hij als volgt:

- a. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot deelneming aan de dialoog uit;
- b. indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot deelneming aan de dialoog uit te nodigen.

4.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.

4.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.

- 4.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 4.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 4.14.3 en 4.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 4.14.6 In de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de datum en het adres van de eerste raadpleging;
 - de te gebruiken taal of talen;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het het beschrijvend document is vermeld.
- 4.14.7 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.
- 4.14.8 De uitnodiging tot deelneming aan de dialoog bevat ten minste:
- een exemplaar van het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
 - de vermelding van de kosteloze toegang tot het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het beschrijvend document en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

4.15 Nadere inlichtingen ten behoeve van de dialoog

- 4.15.1 Nadere inlichtingen over het beschrijvend document en de overige voor de dialoog relevante stukken worden door de aanbesteder aan alle deelnemers aan de dialoog verstrekt.

- 4.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 4.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 4.14.3 en 4.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 4.14.6 In de uitnodiging tot deelneming aan de dialoog neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de datum en het adres van de eerste raadpleging;
 - de te gebruiken taal of talen;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het het beschrijvend document is vermeld.
- 4.14.7 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.
- 4.14.8 De uitnodiging tot deelneming aan de dialoog bevat ten minste:
- een exemplaar van het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
 - de vermelding van de kosteloze toegang tot het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - het adres van de instantie waar het beschrijvend document en alle overige voor de dialoog relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het beschrijvend document en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

4.15 Nadere inlichtingen ten behoeve van de dialoog

- 4.15.1 Nadere inlichtingen over het beschrijvend document en de overige voor de dialoog relevante stukken worden door de aanbesteder aan alle deelnemers aan de dialoog verstrekt.

4.15.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het beschrijvend document en de overige voor de dialoog relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen dialooffase'.

4.15.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing dialooffase opgemaakt.

4.15.4 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen dialooffase en in het proces-verbaal van aanwijzing dialooffase voor elke deelnemer aan de dialoog bindend.

4.16 Dialoog

4.16.1 De aanbesteder opent met de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden een dialoog met het doel te bepalen welke middelen geschikt zijn om zo goed mogelijk aan de behoefte van de aanbesteder te voldoen.

4.16.2 Tijdens de dialoog kan de aanbesteder met de deelnemers aan de dialoog alle aspecten van de opdracht bespreken.

4.16.3 Tijdens de dialoog waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de dialoog en verstrekt hij geen informatie die een of meer deelnemers aan de dialoog kan bevoordelen boven andere.

4.16.4 De aanbesteder maakt van de dialoog met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de dialoog een afschrift van het proces-verbaal.

4.16.5 De aanbesteder deelt de voorgestelde oplossingen of andere door een deelnemer aan de dialoog verstrekte vertrouwelijke inlichtingen niet aan de andere deelnemers mee zonder de instemming van de desbetreffende deelnemer.

4.16.6 De aanbesteder zet de dialoog voort totdat hij, zo nodig na vergelijking, kan aangeven welke oplossing of oplossingen aan zijn behoeften kunnen voldoen.

4.16.7 Indien de aanbesteder heeft bepaald dat de dialoog in fasen verloopt, draagt hij er zorg voor dat na afsluiting van de dialoog het aantal oplossingen zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd, voor zover er een voldoende aantal geschikte oplossingen of gegadigden is.

4.15.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het beschrijvend document en de overige voor de dialoog relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen dialooffase'.

4.15.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing dialooffase opgemaakt.

4.15.4 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen dialooffase en in het proces-verbaal van aanwijzing dialooffase voor elke deelnemer aan de dialoog bindend.

4.16 Dialoog

4.16.1 De aanbesteder opent met de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden een dialoog met het doel te bepalen welke middelen geschikt zijn om zo goed mogelijk aan de behoefte van de aanbesteder te voldoen.

4.16.2 Tijdens de dialoog kan de aanbesteder met de deelnemers aan de dialoog alle aspecten van de opdracht bespreken.

4.16.3 Tijdens de dialoog waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de dialoog en verstrekt hij geen informatie die een of meer deelnemers aan de dialoog kan bevoordelen boven andere.

4.16.4 De aanbesteder maakt van de dialoog met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de dialoog een afschrift van het proces-verbaal.

4.16.5 De aanbesteder deelt de voorgestelde oplossingen of andere door een deelnemer aan de dialoog verstrekte vertrouwelijke inlichtingen niet aan de andere deelnemers mee zonder de instemming van de desbetreffende deelnemer.

4.16.6 De aanbesteder zet de dialoog voort totdat hij, zo nodig na vergelijking, kan aangeven welke oplossing of oplossingen aan zijn behoeften kunnen voldoen.

4.16.7 Indien de aanbesteder heeft bepaald dat de dialoog in fasen verloopt, draagt hij er zorg voor dat na afsluiting van de dialoog het aantal oplossingen zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd, voor zover er een voldoende aantal geschikte oplossingen of gegadigden is.

4.17 Uitnodiging tot inschrijving

- 4.17.1 Nadat de aanbesteder de dialoog heeft beëindigd en de deelnemers daarvan op de hoogte heeft gesteld, verzoekt hij de resterende deelnemers gelijktijdig schriftelijk om hun definitieve inschrijving in te dienen op basis van de tijdens de dialoog voorgelegde en gespecificeerde oplossingen. Indien de aanbesteder een deelnemer verzoekt om in te schrijven op een of meer oplossingen die niet of niet geheel van hem afkomstig zijn, laat hij de uitnodiging vergezeld gaan van de specificaties van deze oplossing of oplossingen.
- 4.17.2 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld.
- 4.17.3 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.
- 4.17.4 De uitnodiging tot inschrijving gaat vergezeld van het proces-verbaal of de processen-verbaal van de dialoog met de desbetreffende gegadigde en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 4.17.5 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen wanneer zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. Alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden worden door de aanbesteder in kennis gesteld van de verlenging en krijgen de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

4.18 Inschrijving

- 4.18.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk. De inschrijver voorziet er in dat de inschrijving alle vereiste en noodzakelijke elementen voor de uitvoering van het project bevat.
- 4.18.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de

4.17 Uitnodiging tot inschrijving

- 4.17.1 Nadat de aanbesteder de dialoog heeft beëindigd en de deelnemers daarvan op de hoogte heeft gesteld, verzoekt hij de resterende deelnemers gelijktijdig schriftelijk om hun definitieve inschrijving in te dienen op basis van de tijdens de dialoog voorgelegde en gespecificeerde oplossingen. Indien de aanbesteder een deelnemer verzoekt om in te schrijven op een of meer oplossingen die niet of niet geheel van hem afkomstig zijn, laat hij de uitnodiging vergezeld gaan van de specificaties van deze oplossing of oplossingen.
- 4.17.2 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld.
- 4.17.3 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.
- 4.17.4 De uitnodiging tot inschrijving gaat vergezeld van het proces-verbaal of de processen-verbaal van de dialoog met de desbetreffende gegadigde en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 4.17.5 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen wanneer zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. Alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden worden door de aanbesteder in kennis gesteld van de verlenging en krijgen de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

4.18 Inschrijving

- 4.18.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk. De inschrijver voorziet er in dat de inschrijving alle vereiste en noodzakelijke elementen voor de uitvoering van het project bevat.
- 4.18.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de

bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;

- e. de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- g. de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- h. de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het beschrijvend document en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

- 4.18.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 4.18.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 4.18.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 4.18.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 4.18.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

4.19 Gezamenlijke inschrijving

- 4.19.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 4.19.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die

bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;

- e. de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- g. de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- h. de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het beschrijvend document en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

- 4.18.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 4.18.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 4.18.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 4.18.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 4.18.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

4.19 Gezamenlijke inschrijving

- 4.19.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 4.19.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die

gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

4.20 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

4.20.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

4.20 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

4.20.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

4.21 Varianten van de inschrijver

4.21.1 Inschrijving met varianten op oplossingen is niet toegestaan.

4.21 Varianten van de inschrijver

4.21.1 Inschrijving met varianten op oplossingen is niet toegestaan.

4.22 Termijn van gestanddoening

4.22.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 4.22.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken, tenzij in de aankondiging of de voor de dialoog relevante stukken een andere termijn is gesteld.

4.22.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlene.

4.22.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 4.28.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen

4.22 Termijn van gestanddoening

4.22.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 4.22.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken, tenzij in de aankondiging of de voor de dialoog relevante stukken een andere termijn is gesteld.

4.22.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlene.

4.22.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 4.28.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen

4.23 Opening van de inschrijvingen

4.23.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

4.23.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:

- a. de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
- b. een korte aanduiding van de opdracht;
- c. de namen en de adressen van de inschrijvers;
- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- f. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- g. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

4.23 Opening van de inschrijvingen

4.23.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

4.23.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:

- a. de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
- b. een korte aanduiding van de opdracht;
- c. de namen en de adressen van de inschrijvers;
- d. de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
- e. eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
- f. de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
- g. de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

4.23.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

4.23.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

4.24 Ongeldigheid van de inschrijving

4.24.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding, de dialoog en de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

4.24.2 Een inschrijving waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de dialoog overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

4.24.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

4.25 Verduidelijking van de inschrijving

4.25.1 De aanbesteder kan inschrijvers verzoeken om hun inschrijving toe te lichten of te preciseren. Die toelichtingen en preciseringen mogen de basiselementen van de inschrijving of de oproep tot mededinging evenwel niet wezenlijk wijzigen.

4.26 Abnormaal lage inschrijving

4.26.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

4.26.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:

- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
- de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen

4.23.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

4.23.4 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

4.24 Ongeldigheid van de inschrijving

4.24.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding, de dialoog en de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

4.24.2 Een inschrijving waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de dialoog overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

4.24.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

4.25 Verduidelijking van de inschrijving

4.25.1 De aanbesteder kan inschrijvers verzoeken om hun inschrijving toe te lichten of te preciseren. Die toelichtingen en preciseringen mogen de basiselementen van de inschrijving of de oproep tot mededinging evenwel niet wezenlijk wijzigen.

4.26 Abnormaal lage inschrijving

4.26.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

4.26.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:

- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
- de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen

- van de diensten kan profiteren,
- c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
- d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- e. de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

4.26.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

4.26.4 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 4.26.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

4.27 Gunningsbeslissing

4.27.1 De aanbesteder toetst de inschrijvingen aan de door hem in de aankondiging en de voor de dialoog en inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.

4.27.2 De aanbesteder kan de inschrijver waarvan de inschrijving is aangewezen als de economisch meest voordelige inschrijving, verzoeken aspecten van zijn inschrijving te verduidelijken of in de inschrijving opgenomen verbintenissen te bevestigen, mits dit de inhoudelijke aspecten van de inschrijving of van de oproep tot mededinging ongewijzigd laat en niet leidt of dreigt te leiden tot concurrentievervalsing of discriminatie.

4.27.3 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

4.27.4 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

4.27.5 De aanbesteder stelt de tot inschrijving uitgenodigde gegadigden zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 4.29.1 tot en met 4.29.4 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als

- van de diensten kan profiteren,
- c. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
- d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- e. de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

4.26.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

4.27 Gunningsbeslissing

4.27.1 De aanbesteder toetst de inschrijvingen aan de door hem in de aankondiging en de voor de dialoog en inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.

4.27.2 De aanbesteder kan de inschrijver waarvan de inschrijving is aangewezen als de economisch meest voordelige inschrijving, verzoeken aspecten van zijn inschrijving te verduidelijken of in de inschrijving opgenomen verbintenissen te bevestigen, mits dit de inhoudelijke aspecten van de inschrijving of van de oproep tot mededinging ongewijzigd laat en niet leidt of dreigt te leiden tot concurrentievervalsing of discriminatie.

4.27.3 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

4.27.4 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

4.27.5 De aanbesteder stelt de tot inschrijving uitgenodigde gegadigden zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 4.29.1 tot en met 4.29.4 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als

bedoeld in artikel 4.28.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 4.4.3 en 4.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 4.27.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 4.27.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

4.28 Opdracht

- 4.28.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 4.28.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 4.27.5. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 4.28.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 4.27.5 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 4.28.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding, de dialoog en de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 4.28.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 4.28.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 4.28.5.
- 4.28.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

bedoeld in artikel 4.28.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 4.4.3 en 4.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 4.27.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 4.27.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

4.28 Opdracht

- 4.28.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 4.28.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 4.27.5. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 4.28.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 4.27.5 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 4.28.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding, de dialoog en de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 4.28.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 4.28.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 4.28.5.
- 4.28.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

4.29 Proces-verbaal van opdrachtverlening

- 4.29.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat, indien van toepassing, ten minste het volgende bevat:
- EU
- a. de naam en het adres van de aanbesteder;
 - b. het voorwerp en de waarde van de opdracht;
 - c. de namen van de uitgenodigde gegadigden, met motivering van die keuze;
 - d. de namen van de uitgesloten en afgewezen gegadigden en inschrijvers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
 - e. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden inschrijvingen;
 - f. de naam van de uitgekozen inschrijver en de motivering van de keuze voor zijn inschrijving, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de uitgekozen inschrijver voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
 - g. de omstandigheden als bedoeld in artikel 4.1.2 die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen;
 - h. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te verlenen.

4.30 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- 4.30.1 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.
- EU

- 4.30.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 4.30.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

4.30 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- 4.30.2 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.
- NL

- 4.30.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 4.30.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

4.30.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

4.30.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.

EU

4.30.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

4.30.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

4.31 **Geschillen**

4.31.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

4.31 **Geschillen**

4.31.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

5 Onderhandelingsprocedure met aankondiging Europees

5.1 Omschrijving

5.1.1 Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure met aankondiging is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, waarna de aanbesteder met door hem uitgenodigde ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.

5.1.2 De aanbesteder kan de onderhandelingsprocedure met aankondiging toepassen:

- indien bij toepassing van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure inschrijvingen zijn gedaan die onregelmatig zijn of indien inschrijvingen zijn gedaan die onaanvaardbaar zijn mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd,
- in buitengewone gevallen, indien het werken, leveringen of diensten betreft waarvan de aard en de onzekere omstandigheden het vaststellen vooraf van de totale prijs niet mogelijk maken,
- indien het een opdracht voor diensten als bedoeld in Bijlage II, onderdeel A, categorie 6 van richtlijn nr. 2004/18/EG of intellectuele diensten betreft, waarvoor vanwege de aard van de te verlenen diensten de specificaties voor de opdracht niet voldoende nauwkeurig kunnen worden vastgesteld om de opdracht door toepassing van de openbare procedure of de niet-

5 Onderhandelingsprocedure met aankondiging Nationaal

5.1 Omschrijving

5.1.1 Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure met aankondiging is een aanbesteding die algemeen bekend wordt gemaakt en waaraan ondernemers mogen verzoeken deel te nemen, waarna de aanbesteder met door hem uitgenodigde ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.

5.1.2 De aanbesteder kan de onderhandelingsprocedure met aankondiging toepassen:

- indien bij toepassing van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure inschrijvingen zijn gedaan die onregelmatig zijn of indien inschrijvingen zijn gedaan die onaanvaardbaar zijn mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd,
- in buitengewone gevallen, indien het werken, leveringen of diensten betreft waarvan de aard en de onzekere omstandigheden het vaststellen vooraf van de totale prijs niet mogelijk maken,
- indien het een opdracht voor diensten als bedoeld in Bijlage II, onderdeel A, categorie 6 van richtlijn nr. 2004/18/EG of intellectuele diensten betreft, waarvoor vanwege de aard van de te verlenen diensten de specificaties voor de opdracht niet voldoende nauwkeurig kunnen worden vastgesteld om de opdracht door toepassing van de openbare procedure of de niet-

- openbare procedure door de keuze van de beste inschrijving te verlenen, of
- d. indien het een opdracht voor werken betreft die worden uitgevoerd ten behoeve van onderzoek, proefneming of ontwikkeling, en zonder het doel winst te maken of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te dekken.

5.1.3 Indien het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a zich voordoet en de aanbesteder overeenkomstig artikel 5.3.1 besluit om af te zien van het plaatsen van een aankondiging, wordt de procedure vervolgd met de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

5.2 Vooraankondiging

5.2.1 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder een vooraankondiging bekendmaken.

EU

5.2.2 Bij de Europese aanbesteding gebruikt de aanbesteder voor de vooraankondiging het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging.

EU

5.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen of maakt de vooraankondiging bekend via een kopersprofiel. Voorafgaand aan een bekendmaking via een kopersprofiel zendt de aanbesteder een kennisgeving daarvan aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de kennisgeving het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het kopersprofiel. De vooraankondiging op het kopersprofiel bevat de verzenddatum van de kennisgeving.

EU

5.2.4 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de vooraankondiging toe aan de Europese Commissie of maakt deze bekend via het kopersprofiel

a. in geval van een opdracht voor werken zo spoedig mogelijk nadat de beslissing is genomen tot goedkeuring van het programma voor de opdrachten voor werken die de aanbesteder voornemens is te verlenen, en

b. in geval van een opdracht voor leveringen of diensten zo spoedig mogelijk na het begin van het begrotingsjaar.

EU

5.2.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Bekendmaking van de vooraankondiging of het formulier Kennisgeving van de bekendmaking via het kopersprofiel kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

5.2.6 Bij de Europese aanbesteding vermeldt de aanbesteder in de vooraankondiging

a. voor werken: de hoofdkenmerken van de opdrachten en de geraamde waarde van de opdrachten of de bedragen waartussen de geraamde waarde van de opdrachten zich bevindt;

b. voor leveringen: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of de raamovereenkomsten per productgroep die hij voornemens is in de loop van de komende

EU

- openbare procedure door de keuze van de beste inschrijving te verlenen, of
- d. indien het een opdracht voor werken betreft die worden uitgevoerd ten behoeve van onderzoek, proefneming of ontwikkeling, en zonder het doel winst te maken of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te dekken.

5.1.3 Indien het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a zich voordoet en de aanbesteder overeenkomstig artikel 5.3.1 besluit om af te zien van het plaatsen van een aankondiging, wordt de procedure vervolgd met de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

- 12 maanden te verlenen, indien dat bedrag € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt;
- c. voor diensten: het geraamde totale bedrag van de opdrachten of raamovereenkomsten, voor elk van de in bijlage IIA van richtlijn nr. 2004/18/EG vermelde dienstencategorieën, die hij voornemens is in de loop van de komende 12 maanden te verlenen indien dat bedrag, € 750.000 (exclusief BTW) of meer bedraagt.

5.2.7 EU Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de vooraankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de vooraankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de vooraankondiging of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de vooraankondiging of de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

5.2.8 EU Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder de vooraankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.2.9 EU Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden of via een kopersprofiel is bekendgemaakt en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie dan wel de datum van de bekendmaking op het kopersprofiel. De aanbesteder publiceert de kennisgeving of de inhoud ervan niet vóór de datum waarop de kennisgeving aan de Europese Commissie is toegezonden.

5.3 Aankondiging

5.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend. De aanbesteder kan in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a afzien van het plaatsen van een aankondiging, indien hij alleen de inschrijvers betreft die aan de formele eisen van de voorafgaande procedure als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a voldoen en die gedurende die procedure inschrijvingen hebben ingediend die aan de formele eisen van die procedure voldoen.

5.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

5.3.3 EU Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.

5.3.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier

5.3 Aankondiging

5.3.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend. De aanbesteder kan in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a afzien van het plaatsen van een aankondiging, indien hij alleen de inschrijvers betreft die aan de formele eisen van de voorafgaande procedure als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a voldoen en die gedurende die procedure inschrijvingen hebben ingediend die aan de formele eisen van die procedure voldoen.

5.3.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht.

EU Aankondiging van een opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

		5.3.5	Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder de aankondiging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een nationale procedure.
		NL	
5.3.6	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.	5.3.6	Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.
5.3.7	Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 5.6 tot en met 5.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:
a. driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
b. indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
c. indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
d. indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.	5.3.7	Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden als bedoeld in de artikelen 5.6 tot en met 5.10, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:
a. driemaal de geraamde waarde van de opdracht,
b. indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd,
c. indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft, driemaal de waarde van de specifieke opdrachten, die gelijktijdig moeten worden uitgevoerd, of
d. indien het een opdracht op grond van een raamovereenkomst betreft waarvan de waarde van de specifieke opdrachten niet bekend is, driemaal de waarde van de raamovereenkomst.
5.3.8	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging
a. dat hij alle gegadigden tot inschrijving uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de geschiktheidseisen voldoen, of
b. het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot inschrijving uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.	5.3.8	De aanbesteder vermeldt in de aankondiging
a. dat hij alle gegadigden tot inschrijving uitnodigt die niet worden uitgesloten en die aan de geschiktheidseisen voldoen, of
b. het aantal gegadigden dat hij voornemens is tot inschrijving uit te nodigen. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en dient ten minste drie te bedragen. De aanbesteder vermeldt in de aankondiging de objectieve en niet-discriminerende regels, waaronder loting, of de objectieve en niet-discriminerende selectiecriteria en weging die hij voornemens is te gebruiken.
5.3.9	De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.	5.3.9	De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.
5.3.10	Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:	5.3.10	Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium. De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- a. kwaliteit;
- b. prijs;
- c. technische waarde;
- d. esthetische en functionele kenmerken;
- e. milieukenmerken;
- f. gebruikskosten;
- g. rentabiliteit;
- h. klantenservice en technische bijstand;
- i. datum van levering;
- j. termijn voor de levering of uitvoering.

- a. kwaliteit;
- b. prijs;
- c. technische waarde;
- d. esthetische en functionele kenmerken;
- e. milieukenmerken;
- f. gebruikskosten;
- g. rentabiliteit;
- h. klantenservice en technische bijstand;
- i. datum van levering;
- j. termijn voor de levering of uitvoering.

5.3.11 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

5.3.11 De aanbesteder specificeert in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

5.3.12 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

5.3.12 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de aankondiging of in de voor de inschrijving relevante stukken de criteria in afnemende volgorde van belang.

EU 5.3.13 Bij de Europese aanbesteding geeft de aanbesteder in de aankondiging of het bestek aan bij welk orgaan ondernemers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.

EU 5.3.14 Bij de Europese aanbesteding verzoekt de aanbesteder in de aankondiging of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.

5.3.15 De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal inschrijvingen waarover onderhandeld wordt, door toepassing van de gunningscriteria verminderd wordt. Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in de uitnodiging tot inschrijving. De aanbesteder waarborgt dat, voor zover er een voldoende aantal geschikte gegadigden is, het aantal inschrijvingen waarover wordt onderhandeld in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.

5.3.15 De aanbesteder kan bepalen dat de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, zodat het aantal inschrijvingen waarover onderhandeld wordt, door toepassing van de gunningscriteria verminderd wordt. Indien de procedure in opeenvolgende fasen verloopt, vermeldt de aanbesteder dit in de aankondiging of in de uitnodiging tot inschrijving. De aanbesteder waarborgt dat, voor zover er een voldoende aantal geschikte gegadigden is, het aantal inschrijvingen waarover wordt onderhandeld in de slotfase zodanig is dat daadwerkelijke mededinging kan worden gegarandeerd.

EU 5.3.16 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert

de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

5.3.17 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

5.3.18 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.3.19 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

5.3.20 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

5.4 Technische specificaties

5.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

5.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,

5.3.17 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

5.3.18 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.3.20 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

5.4 Technische specificaties

5.4.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

5.4.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,

- nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.
- 5.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 5.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving of aanbidding niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving, of de deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.
- 5.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 5.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving of aanbidding niet af indien deze beantwoordt:
- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - b. aan een Europese technische goedkeuring,
 - c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - d. aan een internationale norm, of
 - e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 5.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving, of een deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 5.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 5.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
- nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten, waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.
- 5.4.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 5.4.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving of aanbidding niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving, of de deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aantoont dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.
- 5.4.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 5.4.2 onderdelen b en c geboden mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving of aanbidding niet af indien deze beantwoordt:
- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
 - b. aan een Europese technische goedkeuring,
 - c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
 - d. aan een internationale norm, of
 - e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.
- 5.4.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving, of een deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.
- 5.4.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 5.4.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:
- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,

<ul style="list-style-type: none"> b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen. 	<ul style="list-style-type: none"> b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens, c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.
<p>5.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.</p>	<p>5.4.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.</p>
<p>5.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.</p>	<p>5.4.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.</p>
<p>5.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.</p>	<p>5.4.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.</p>
<p>5.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 5.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 5.4.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig". 	<p>5.4.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 5.4.9 opnemen in de technische specificaties indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 5.4.2, en b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".
<p>5.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.</p>	<p>5.4.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in de aankondiging of het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.</p>
<p>5.5 Uitsluitingsgronden</p>	<p>5.5 Uitsluitingsgronden</p>
<p>5.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap; 	<p>5.5.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad; b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad; c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;

- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
- 5.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 5.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
- 5.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.5.1 of 5.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.
- 5.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
 - jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.
- 5.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
 - voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
 - voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
 - voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het
- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
- 5.5.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 5.5.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
- 5.5.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.5.1 of 5.5.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.
- 5.5.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
 - jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
 - die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
 - die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
 - die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.
- 5.5.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 5.5.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden,
 - voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar,
 - voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
 - voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het

verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

- 5.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 5.5.1, 5.5.2 en 5.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 5.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 5.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 5.5.1 of 5.5.4:
- om dwingende redenen van algemeen belang,
 - indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.
- 5.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 5.5.3 en 5.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

5.6 Financiële en economische draagkracht

- 5.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
 - een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 5.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 5.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 5.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 5.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

- 5.5.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 5.5.1, 5.5.2 en 5.5.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 5.5.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 5.5.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 5.5.1 of 5.5.4:
- om dwingende redenen van algemeen belang,
 - indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.
- 5.5.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 5.5.3 en 5.5.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

5.6 Financiële en economische draagkracht

- 5.6.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
 - een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.
- 5.6.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 5.6.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.
- 5.6.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.
- 5.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

5.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 5.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

5.7 Technische bekwaamheid

- 5.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- a. in geval van een opdracht voor werken:
1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van

5.6.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 5.6.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

5.7 Technische bekwaamheid

- 5.7.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:
- a. in geval van een opdracht voor werken:
1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
 3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
 4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van

- de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
 6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische

- de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
 6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
 7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische

uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;

9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

5.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 5.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

5.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 5.7.1, hij verlangt.

5.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

5.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 5.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

5.7.6 De aanbesteder kan in geval van:

- a. een opdracht voor werken,
- b. een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
- c. een opdracht voor diensten,

de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

5.8 Kwaliteitsbewaking

5.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.

uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;

9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

5.7.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 5.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

5.7.3 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 5.7.1, hij verlangt.

5.7.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

5.7.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 5.7.4, kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

5.7.6 De aanbesteder kan in geval van:

- a. een opdracht voor werken,
- b. een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
- c. een opdracht voor diensten,

de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

5.8 Kwaliteitsbewaking

5.8.1 De aanbesteder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.

5.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

5.9 Normen inzake milieubeheer

5.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 5.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.

5.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

5.10 Beroepsbevoegdheid

5.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

5.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

5.10.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

5.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

5.11.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 30 dagen, te

EU

5.8.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbesteder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

5.9 Normen inzake milieubeheer

5.9.1 De aanbesteder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 5.7.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.

5.9.2 De aanbesteder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

5.10 Beroepsbevoegdheid

5.10.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

5.10.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

5.10.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun verzoek tot deelneming de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

5.11 Termijnen bij aanmelding als gegadigde

rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

5.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

EU 5.11.4 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder, indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

5.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

5.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 5.11.4 bedraagt deze termijn 4 dagen.

5.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.

5.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.

5.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.12.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.

5.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

NL 5.11.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de de verzoeken tot deelneming vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van het verzoek benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 17 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

5.11.3 De gegadigde dient zijn verzoek tot deelneming in per brief, fax of elektronisch bericht. De aanbesteder kan echter in de aankondiging een nadere keuze maken voor een of meer van deze middelen.

NL 5.11.5 Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder, indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijn in acht te nemen, de termijn voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

5.12 Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

5.12.1 Nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de verzoeken tot deelneming door de aanbesteder verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 5.11.4 bedraagt deze termijn 4 dagen.

5.12.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen aanmeldingsfase'.

5.12.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase opgemaakt.

5.12.4 Indien nadere inlichtingen over de aankondiging en de voor de aanmelding relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.12.1 gestelde termijnen zijn verstrekt, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van verzoeken tot deelneming zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de verzoeken tot deelneming kennis kunnen nemen.

5.12.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen aanmeldingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing aanmeldingsfase, voor elke gegadigde bindend.

5.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 5.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 5.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 5.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 5.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 5.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 5.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
 - of hij voldoet aan de in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken gestelde geschiktheidseisen,
 - of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
 - op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.
- 5.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen om een inschrijving in te dienen. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.
- 5.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 5.5 tot en met 5.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.
- 5.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

5.14 Uitnodiging tot inschrijving

5.13 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 5.13.1 De aanbesteder geeft in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken aan:
- dat de ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 5.13.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 5.13.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.
- 5.13.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 5.7.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.
- 5.13.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
 - of hij voldoet aan de in de aankondiging of in de voor de aanmelding relevante stukken gestelde geschiktheidseisen,
 - of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen, en
 - op welke wijze hij voldoet aan de selectiecriteria.
- 5.13.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de gegadigden die hij wil uitnodigen om een inschrijving in te dienen. De aanbesteder kan de desbetreffende gegadigden verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.
- 5.13.6 De aanbesteder kan verlangen dat de ondernemers de uit hoofde van de artikelen 5.5 tot en met 5.10 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.
- 5.13.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor een uitnodiging tot inschrijving.

5.14 Uitnodiging tot inschrijving

- 5.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot inschrijving zal uitnodigen, handelt hij als volgt:
- indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot inschrijving uit;
 - indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot inschrijving uit te nodigen.
- 5.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.
- 5.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.
- 5.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 5.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 5.14.3 en 5.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 5.14.6 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de
- 5.14.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de gegadigden een uitnodiging tot inschrijving te zenden of tenzij de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat hij alle niet-uitgesloten, geschikte gegadigden tot inschrijving zal uitnodigen, handelt hij als volgt:
- indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet hoger is dan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, selecteert hij de gegadigden met behulp van de in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging en nodigt deze tot inschrijving uit;
 - indien het aantal gegadigden dat niet wordt uitgesloten en dat aan de geschiktheidseisen voldoet lager is dan of gelijk is aan het aantal zoals vermeld in de aankondiging, zet de aanbesteder de procedure voort door deze gegadigde of gegadigden tot inschrijving uit te nodigen.
- 5.14.2 De aanbesteder nodigt geen ondernemers uit die niet om deelneming hebben verzocht, en evenmin gegadigden waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is of die niet aan de geschiktheidseisen voldoen.
- 5.14.3 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van gegadigden schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot inschrijving verzendt.
- 5.14.4 Indien een uitgesloten of afgewezen gegadigde bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.
- 5.14.5 De aanbesteder die een mededeling als bedoeld in de artikelen 5.14.3 en 5.14.4 doet, verstrekt daarbij geen gegevens voor zover dat:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 5.14.6 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- een verwijzing naar de aankondiging;
 - de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de gegadigden verstrekte eigen verklaring;
 - het relatieve gewicht van de gunningscriteria van de opdracht of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria, indien deze niet in de aankondiging of het bestek is vermeld;
 - indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de

- informatie als bedoeld in artikel 5.28.7;
- h. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - i. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

5.14.7 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

5.14.8 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.

5.14.9 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:

- a. een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
- b. de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
- c. het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

5.15 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

5.15.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden verstrekt.

5.15.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.

5.15.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.

5.15.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.15.1 gestelde termijn

- informatie als bedoeld in artikel 5.28.7;
- h. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - i. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

5.14.7 De aanbesteder kan voor opdrachten voor diensten, voor opdrachten voor werken en voor opdrachten voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

5.14.8 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen gegadigden gelijktijdig en schriftelijk uit tot inschrijving.

5.14.9 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:

- a. een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
- b. de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
- c. het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

5.15 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

5.15.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde gegadigden verstrekt.

5.15.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.

5.15.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.

5.15.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 5.15.1 gestelde termijn

zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

- 5.15.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

5.16 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 5.16.1 Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.

- 5.16.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 5.16.1.

- 5.16.3 De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.

- 5.16.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

5.17 Inschrijving

- 5.17.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.

- 5.17.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het

zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

- 5.15.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

5.16 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

- 5.16.1 Een gegadigde kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de gegadigde. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere gegadigden of potentiële gegadigden.

- 5.16.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 5.16.1.

- 5.16.3 De aanbesteder verstrekt aan de gegadigde een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.

- 5.16.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

5.17 Inschrijving

- 5.17.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.

- 5.17.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het

kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;

- e. de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- g. de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- h. de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

- 5.17.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 5.17.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 5.17.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 5.17.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 5.17.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

5.18 Gezamenlijke inschrijving

- 5.18.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 5.18.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;

- e. de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- g. de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- h. de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de aankondiging, het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

- 5.17.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 5.17.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de aankondiging heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 5.17.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de aankondiging vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 5.17.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 5.17.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

5.18 Gezamenlijke inschrijving

- 5.18.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving of een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 5.18.2 Tenzij de aanbesteder in de aankondiging anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

5.19 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

5.19.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

5.20 Varianten van de inschrijver

- 5.20.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 5.20.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 5.20.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 5.20.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.
- 5.20.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

5.21 Varianten van de aanbesteder

- 5.21.1 Indien in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 5.21.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

5.22 Opening van de inschrijvingen

- 5.22.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

5.19 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

5.19.1 In de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

5.20 Varianten van de inschrijver

- 5.20.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 5.20.2 De aanbesteder vermeldt in de aankondiging of hij varianten toestaat.
- 5.20.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 5.20.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.
- 5.20.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

5.21 Varianten van de aanbesteder

- 5.21.1 Indien in de aankondiging of in de voor de aanmelding of voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 5.21.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

5.22 Opening van de inschrijvingen

- 5.22.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.

- 5.22.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;
 - de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
 - bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingsommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
 - de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
 - de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

5.22.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

5.23 Ongeldigheid van de inschrijving

5.23.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

5.24 Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

5.24.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij uit:

- in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: de inschrijvers die een aan de formele eisen beantwoordende inschrijving bij de voorafgaande procedure hebben gedaan;
- in de gevallen als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdelen b en c: de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen.

5.24.2 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van inschrijver schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen verzendt.

5.24.3 Indien een uitgesloten of afgewezen inschrijver bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.

5.24.4 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.

5.24.5 In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- 5.22.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;
 - de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
 - bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingsommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
 - de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
 - de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.

5.22.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

5.23 Ongeldigheid van de inschrijving

5.23.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de aankondiging en de voor de aanmelding en voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

5.24 Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

5.24.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij uit:

- in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: de inschrijvers die een aan de formele eisen beantwoordende inschrijving bij de voorafgaande procedure hebben gedaan;
- in de gevallen als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdelen b en c: de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen.

5.24.2 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van inschrijver schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen verzendt.

5.24.3 Indien een uitgesloten of afgewezen inschrijver bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.

5.24.4 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.

5.24.5 In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling;
- b. de te gebruiken taal of talen;
- c. in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: het relatieve gewicht van de gunningscriteria of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria.

5.25 Onderhandelingen

- 5.25.1 De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de aankondiging en de voor de onderhandelingen relevante stukken heeft gesteld en op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.
- 5.25.2 Als basis voor de onderhandelingen dienen:
- a. in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: de bij de voorafgaande procedure ingediende inschrijvingen;
 - b. in de gevallen als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdelen b en c: de overeenkomstig de voorgaande artikelen gedane inschrijvingen.
- 5.25.3 Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.
- 5.25.4 De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.
- 5.25.5 Bij ondertekening van het laatste proces-verbaal dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgescreven, de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbidding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.
- 5.25.6 Een aanbidding waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de onderhandelingen overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

5.26 Termijn van gestanddoening

- a. de datum en het adres van de eerste onderhandeling;
- b. de te gebruiken taal of talen;
- c. in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: het relatieve gewicht van de gunningscriteria of, in voorkomend geval, de afnemende volgorde van belangrijkheid van de criteria.

5.25 Onderhandelingen

- 5.25.1 De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij in de aankondiging en de voor de onderhandelingen relevante stukken heeft gesteld en op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.
- 5.25.2 Als basis voor de onderhandelingen dienen:
- a. in het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a: de bij de voorafgaande procedure ingediende inschrijvingen;
 - b. in de gevallen als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdelen b en c: de overeenkomstig de voorgaande artikelen gedane inschrijvingen.
- 5.25.3 Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.
- 5.25.4 De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.
- 5.25.5 Bij ondertekening van het laatste proces-verbaal dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgescreven, de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbidding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.
- 5.25.6 Een aanbidding waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de onderhandelingen overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

5.26 Termijn van gestanddoening

5.26.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 5.26.3 moet de deelnemer aan de onderhandelingen zijn aanbidding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond of, in voorkomend geval de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of in de voor de onderhandelingen relevante stukken een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.

5.26.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De deelnemer aan de onderhandelingen kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.

5.26.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 5.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

5.27 Abnormaal lage aanbidding

5.27.1 Indien een aanbidding is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze aanbidding kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de aanbidding. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de deelnemer aan de onderhandelingen de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

5.27.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:

- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
- de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de deelnemer aan de onderhandelingen bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
- de originaliteit van het ontwerp van de deelnemer aan de onderhandelingen,
- de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- de ontvangst van staatssteun door de deelnemer aan de onderhandelingen.

5.27.3 Indien de aanbesteder constateert dat een aanbidding abnormaal laag is omdat de deelnemer aan de onderhandelingen staatssteun heeft gekregen, kan de aanbidding uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de deelnemer desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

5.26.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 5.26.3 moet de deelnemer aan de onderhandelingen zijn aanbidding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond of, in voorkomend geval de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de aankondiging of in de voor de onderhandelingen relevante stukken een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.

5.26.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De deelnemer aan de onderhandelingen kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.

5.26.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 5.30.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

5.27 Abnormaal lage aanbidding

5.27.1 Indien een aanbidding is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze aanbidding kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de aanbidding. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de deelnemer aan de onderhandelingen de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

5.27.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:

- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
- de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de deelnemer aan de onderhandelingen bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
- de originaliteit van het ontwerp van de deelnemer aan de onderhandelingen,
- de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- de ontvangst van staatssteun door de deelnemer aan de onderhandelingen.

5.27.3 Indien de aanbesteder constateert dat een aanbidding abnormaal laag is omdat de deelnemer aan de onderhandelingen staatssteun heeft gekregen, kan de aanbidding uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de deelnemer desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

- 5.27.4 Bij de Europese aanbesteding stel de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 5.27.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

5.28 Elektronische veiling

- 5.28.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling indien:
- nauwkeurige specificaties voor de opdracht zijn opgesteld,
 - sprake is van het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a, en
 - de toepassing van een elektronische veiling is vermeld in de aankondiging van de voorafgaande procedure.
- 5.28.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 5.28.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 5.28.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de aanbiedingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 5.28.5 De aanbesteder waarborgt dat alle deelnemers aan de onderhandelingen die een aan de eisen beantwoordende aanbieding hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
- 5.28.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.
- 5.28.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door

5.28 Elektronische veiling

- 5.28.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling indien:
- nauwkeurige specificaties voor de opdracht zijn opgesteld,
 - sprake is van het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a, en
 - de toepassing van een elektronische veiling is vermeld in de aankondiging van de voorafgaande procedure.
- 5.28.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.
- 5.28.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de aankondiging en de voor de inschrijving relevante stukken.
- 5.28.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de aanbiedingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 5.28.5 De aanbesteder waarborgt dat alle deelnemers aan de onderhandelingen die een aan de eisen beantwoordende aanbieding hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
- 5.28.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.
- 5.28.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door

- de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 5.28.13;
- g. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 5.28.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 5.28.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 5.28.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de aanbidding van de betreffende deelnemer aan de onderhandelingen, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 5.28.11 In de formule als bedoeld in artikel 5.28.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 5.3.11; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 5.28.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
- 5.28.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.
- 5.28.14 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 5.28.15 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 5.28.16 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten

- de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 5.28.13;
- g. relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 5.28.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 5.28.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 5.28.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de aanbidding van de betreffende deelnemer aan de onderhandelingen, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 5.28.11 In de formule als bedoeld in artikel 5.28.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 5.3.11; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 5.28.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
- 5.28.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.
- 5.28.14 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 5.28.15 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 5.28.16 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten

betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;

- c. indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

5.28.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbestede de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 5.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

5.29 Gunningsbeslissing

5.29.1 De aanbestede toetst de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen of, in voorkomend geval, van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving en onderhandeling relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de aanbiedingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium. In het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a gelden de gunningscriteria die in de voorafgaande procedure zijn vastgesteld.

5.29.2 Indien de aanbiedingen van twee of meer deelnemers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

5.29.3 Indien de prijs van de meest gerede aanbidding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbestede, kan de aanbestede deze aanbidding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

5.29.4 De aanbestede stelt de tot deelneming aan de onderhandelingen uitgenodigde inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 5.29.1 tot en met 5.29.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbidding, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 5.30.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 5.4.3 en 5.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de aanbidding niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

5.29.5 De mededeling van de aanbestede van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een deelnemer.

betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;

- c. indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbestede in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.

5.28.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbestede de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 5.29 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

5.29 Gunningsbeslissing

5.29.1 De aanbestede toetst de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen of, in voorkomend geval, van de veiling aan de door hem in de aankondiging en de voor de inschrijving en onderhandeling relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de aanbiedingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium. In het geval als bedoeld in artikel 5.1.2 onderdeel a gelden de gunningscriteria die in de voorafgaande procedure zijn vastgesteld.

5.29.2 Indien de aanbiedingen van twee of meer deelnemers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

5.29.3 Indien de prijs van de meest gerede aanbidding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbestede, kan de aanbestede deze aanbidding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

5.29.4 De aanbestede stelt de tot deelneming aan de onderhandelingen uitgenodigde inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 5.29.1 tot en met 5.29.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbidding, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 5.30.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 5.4.3 en 5.4.4 de redenen voor zijn beslissing dat de aanbidding niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

5.29.5 De mededeling van de aanbestede van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een deelnemer.

- 5.29.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

5.30 Opdracht

- 5.30.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 5.30.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 5.29.4. Indien de aanbesteder slechts één aanbidding heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 5.30.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 5.29.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 5.30.4 Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding, de inschrijving en de onderhandeling relevante stukken zijn vermeld.
- 5.30.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 5.30.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 5.30.5.
- 5.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

5.31 Proces-verbaal van opdrachtverlening

- 5.31.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat, indien van toepassing, ten minste het volgende bevat:
- EU
- de naam en het adres van de aanbesteder;
 - het voorwerp en de waarde van de opdracht;
 - de namen van de uitgenodigde gegadigden, met motivering van die keuze;

- 5.29.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

5.30 Opdracht

- 5.30.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 5.30.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 5.29.4. Indien de aanbesteder slechts één aanbidding heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 5.30.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 5.29.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 5.30.4 Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de aankondiging en in de voor de aanmelding, de inschrijving en de onderhandeling relevante stukken zijn vermeld.
- 5.30.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 5.30.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 5.30.5.
- 5.30.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

- d. de namen van de uitgesloten en afgewezen gegadigden, inschrijvers en deelnemers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
- e. of er nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang zijn die op verzoek van een ondernemer geen deel hebben uitgemaakt van de nota van inlichtingen inschrijvingsfase;
- f. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden aanbiedingen;
- g. de naam van de uitgekozen deelnemer en de motivering van de keuze voor zijn aanbieding, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de uitgekozen deelnemer voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
- h. de omstandigheden als bedoeld in artikel 5.1.2 die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen;
- i. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te verlenen.

5.32 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

5.32.1 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.

EU

5.32.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.32.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:

- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
- b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
- c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
- d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

5.32.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

5.32 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

5.32.2 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.

NL

5.32.3 Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.32.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:

- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
- b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
- c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
- d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

5.32.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.

EU

5.32.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.33 Geschillen

5.33.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

5.32.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

5.33 Geschillen

5.33.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

6 Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging Europees

6.1 Omschrijving

- 6.1.1 Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging is een aanbesteding waarbij de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.
- 6.1.2 De aanbesteder kan de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen:
- a. indien, in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd,
 - b. indien de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd, of
 - c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen.

6 Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging Nationaal

6.1 Omschrijving

- 6.1.1 Een aanbesteding volgens de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging is een aanbesteding waarbij de aanbesteder met door hem gekozen ondernemers overleg pleegt en door onderhandelingen met een of meer van hen de voorwaarden van de opdracht vaststelt.
- 6.1.2 De aanbesteder kan de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen:
- a. indien, in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegerichte dialoog of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd,
 - b. indien de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd, of
 - c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbesteder niet konden worden voorzien en niet aan de aanbesteder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen.

6.1.3 De aanbestedder kan voor opdrachten voor leveringen de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen:

- a. indien het producten betreft die uitsluitend voor onderzoek, proefneming, studie of ontwikkeling worden vervaardigd en waarvan de productie niet in grote hoeveelheden plaatsvindt met het doel de commerciële haalbaarheid van het product vast te stellen of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te delgen,
- b. voor door de oorspronkelijke leverancier verrichte aanvullende leveringen die bestemd zijn:
 1. voor gedeeltelijke vernieuwing van leveringen of installaties voor courant gebruik, of
 2. voor de uitbreiding van bestaande leveringen of installaties, indien verandering van leverancier de aanbestedder ertoe zou verplichten apparatuur aan te schaffen met andere technische eigenschappen, die niet verenigbaar zijn met de technische eigenschappen van reeds geleverde apparatuur of zich bij gebruik en onderhoud van de aan te schaffen apparatuur onevenredige technische moeilijkheden voordoen, mits de looptijd van deze opdrachten voor leveringen en nabestellingen niet langer is dan drie jaar,
- c. voor op een grondstoffenmarkt genoteerde en aangekochte leveringen, of
- d. voor de aankoop van leveringen tegen bijzonder gunstige voorwaarden bij een leverancier die definitief zijn handelsactiviteit stopzet, bij curatoren of vereffenaars van een faillissement of een vonnis of bij de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen of een in andere nationale regelgeving bestaande vergelijkbare procedure.

6.1.4 De aanbestedder kan voor opdrachten voor diensten de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen indien die opdracht voortvloeit uit een procedure van een prijsvraag en volgens de toepasselijke voorschriften aan de winnaar of aan een van de winnaars van die prijsvraag dient te worden verleend en de aanbestedder alle winnaars van de prijsvraag tot de onderhandelingen uitnodigt.

6.1.5 De aanbestedder kan voor aanvullende opdrachten voor werken of diensten de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen voor zover die werken of diensten noch in het oorspronkelijk opgedragen ontwerp, noch in de oorspronkelijk verleende opdracht waren opgenomen en technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbestedder dan wel, de aanvullende opdrachten strikt noodzakelijk zijn om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken en:

- a. de aanvullende opdrachten ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk zijn geworden,
- b. de opdrachtverlening geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert, en
- c. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten niet hoger is dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht.

6.1.6 De aanbestedder kan voor nieuwe opdrachten voor werken of diensten gedurende een periode van 3 jaar volgend op de verlening van de oorspronkelijke opdracht de

6.1.3 De aanbestedder kan voor opdrachten voor leveringen de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen:

- a. indien het producten betreft die uitsluitend voor onderzoek, proefneming, studie of ontwikkeling worden vervaardigd en waarvan de productie niet in grote hoeveelheden plaatsvindt met het doel de commerciële haalbaarheid van het product vast te stellen of de kosten van onderzoek en ontwikkeling te delgen,
- b. voor door de oorspronkelijke leverancier verrichte aanvullende leveringen die bestemd zijn:
 1. voor gedeeltelijke vernieuwing van leveringen of installaties voor courant gebruik, of
 2. voor de uitbreiding van bestaande leveringen of installaties, indien verandering van leverancier de aanbestedder ertoe zou verplichten apparatuur aan te schaffen met andere technische eigenschappen, die niet verenigbaar zijn met de technische eigenschappen van reeds geleverde apparatuur of zich bij gebruik en onderhoud van de aan te schaffen apparatuur onevenredige technische moeilijkheden voordoen, mits de looptijd van deze opdrachten voor leveringen en nabestellingen niet langer is dan drie jaar,
- c. voor op een grondstoffenmarkt genoteerde en aangekochte leveringen, of
- d. voor de aankoop van leveringen tegen bijzonder gunstige voorwaarden bij een leverancier die definitief zijn handelsactiviteit stopzet, bij curatoren of vereffenaars van een faillissement of een vonnis of bij de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen of een in andere nationale regelgeving bestaande vergelijkbare procedure.

6.1.4 De aanbestedder kan voor opdrachten voor diensten de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen indien die opdracht voortvloeit uit een procedure van een prijsvraag en volgens de toepasselijke voorschriften aan de winnaar of aan een van de winnaars van die prijsvraag dient te worden verleend en de aanbestedder alle winnaars van de prijsvraag tot de onderhandelingen uitnodigt.

6.1.5 De aanbestedder kan voor aanvullende opdrachten voor werken of diensten de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen voor zover die werken of diensten noch in het oorspronkelijk opgedragen ontwerp, noch in de oorspronkelijk verleende opdracht waren opgenomen en technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbestedder dan wel, de aanvullende opdrachten strikt noodzakelijk zijn om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken en:

- a. de aanvullende opdrachten ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk zijn geworden,
- b. de opdrachtverlening geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert, en
- c. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten niet hoger is dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht.

6.1.6 De aanbestedder kan voor nieuwe opdrachten voor werken of diensten gedurende een periode van 3 jaar volgend op de verlening van de oorspronkelijke opdracht de

onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen voor zover deze werken of diensten bestaan uit herhaling van soortgelijke werken of diensten die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan de oorspronkelijke opdracht werd verleend, en:

- a. deze werken of diensten overeenstemmen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die met toepassing van de openbare procedure of de niet-openbare procedure is verleend,
- b. de aanbesteder reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject vermeldde dat een procedure zonder aankondiging kan worden toegepast, en
- c. de aanbesteder bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken of diensten geraamde bedrag in aanmerking neemt.

onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toepassen voor zover deze werken of diensten bestaan uit herhaling van soortgelijke werken of diensten die door dezelfde aanbesteder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan de oorspronkelijke opdracht werd verleend, en:

- a. deze werken of diensten overeenstemmen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die met toepassing van de openbare procedure of de niet-openbare procedure is verleend,
- b. de aanbesteder reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject vermeldde dat een procedure zonder aankondiging kan worden toegepast, en
- c. de aanbesteder bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken of diensten geraamde bedrag in aanmerking neemt.

6.2 Uitnodiging tot inschrijving

6.2.1 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de uitnodiging tot inschrijving. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de uitnodiging tot inschrijving.

6.2.2 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium.

De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- a. kwaliteit;
- b. prijs;
- c. technische waarde;
- d. esthetische en functionele kenmerken;
- e. milieukenmerken;
- f. gebruikskosten;
- g. rentabiliteit;
- h. klantenservice en technische bijstand;
- i. datum van levering;
- j. termijn voor de levering of uitvoering.

6.2.3 De aanbesteder specificeert in de uitnodiging tot inschrijving het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

6.2.4 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving de criteria in afnemende volgorde van belang.

6.2.5 Bij de Europese aanbesteding geeft de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving aan bij

6.2 Uitnodiging tot inschrijving

6.2.1 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de uitnodiging tot inschrijving. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de uitnodiging tot inschrijving.

6.2.2 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium.

De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:

- a. kwaliteit;
- b. prijs;
- c. technische waarde;
- d. esthetische en functionele kenmerken;
- e. milieukenmerken;
- f. gebruikskosten;
- g. rentabiliteit;
- h. klantenservice en technische bijstand;
- i. datum van levering;
- j. termijn voor de levering of uitvoering.

6.2.3 De aanbesteder specificeert in de uitnodiging tot inschrijving het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.

6.2.4 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving de criteria in afnemende volgorde van belang.

EU welk orgaan ondernemers informatie kunnen verkrijgen over verplichtingen ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland of, indien de verrichtingen buiten Nederland worden uitgevoerd, die gelden in het gebied of de plaats waar de verrichtingen worden uitgevoerd en die gedurende de uitvoering van de opdracht op die verrichtingen van toepassing zullen zijn.

6.2.6 Bij de Europese aanbesteding verzoekt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving of het bestek de inschrijvers aan te geven dat zij bij het opstellen van hun inschrijving rekening hebben gehouden met de verplichtingen uit hoofde van de bepalingen inzake de arbeidsbescherming en de arbeidsvoorwaarden die gelden op de plaats waar de verrichting wordt uitgevoerd.

6.2.7 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
- het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
- de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
- een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de inschrijvers verstrekte eigen verklaring;
- op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
- waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

6.2.8 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:

- een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
- de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
- het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

6.2.9 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

6.2.10 De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.

6.2.11 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de uitnodiging tot inschrijving:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te

6.2.7 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
- het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
- de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
- een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de inschrijvers verstrekte eigen verklaring;
- op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
- waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.

6.2.8 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:

- een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
- de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
- het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.

Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

6.2.9 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

6.2.10 De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.

6.2.11 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de uitnodiging tot inschrijving:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te

- hanteren,
- c. de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - d. de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

6.3 Technische specificaties

6.3.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

6.3.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- a. door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

6.3.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 6.3.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving of aanbidding niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving, of de deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aantoonst dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

6.3.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 6.3.2 onderdelen b en c geboden

- hanteren,
- c. de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - d. de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

6.3 Technische specificaties

6.3.1 De aanbesteder neemt de technische specificaties op in het bestek. De technische specificaties bieden de ondernemers gelijke toegang en leiden niet tot ongerechtvaardigde belemmeringen in de openstelling van opdrachten voor mededinging.

6.3.2 De aanbesteder formuleert de technische specificaties:

- a. door verwijzing naar:
 - technische specificaties en naar nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet,
 - Europese technische goedkeuringen,
 - gemeenschappelijke technische specificaties,
 - internationale normen,
 - andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen,of, bij ontstentenis daarvan,
 - nationale normen,
 - nationale technische goedkeuringen dan wel
 - nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten,waarbij iedere verwijzing vergezeld gaat van de woorden 'of gelijkwaardig',
- b. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten, waarbij de eisen zodanig nauwkeurig zijn bepaald dat de ondernemers het voorwerp van de opdracht kunnen bepalen en de aanbesteder de opdracht kan verlenen,
- c. in termen van prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen en functionele eisen wordt verwezen naar de specificaties als bedoeld onder a, of
- d. door verwijzing naar de specificaties als bedoeld onder a voor bepaalde kenmerken, en verwijzing naar de prestatie-eisen en functionele eisen als bedoeld onder b voor andere kenmerken.

6.3.3 Indien de aanbesteder verwijst naar de specificaties als bedoeld in artikel 6.3.2 onderdeel a, kan hij een inschrijving of aanbidding niet afwijzen met de reden dat de aangeboden producten en diensten niet beantwoorden aan de specificaties waarnaar hij heeft verwezen, indien de inschrijver in zijn inschrijving, of de deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aantoonst dat de door hem voorgestelde oplossingen op gelijkwaardige wijze voldoen aan de eisen die in de technische specificaties zijn bepaald. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant zijn of een testverslag van een erkende organisatie.

6.3.4 De aanbesteder wijst, indien hij gebruik maakt van de in artikel 6.3.2 onderdelen b en c geboden

mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving of aanbidding niet af indien deze beantwoordt:

- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
- b. aan een Europese technische goedkeuring,
- c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
- d. aan een internationale norm, of
- e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

6.3.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving, of een deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.

6.3.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 6.3.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:

- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
- b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
- c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
- d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

6.3.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.

6.3.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

6.3.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

6.3.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 6.3.9 opnemen in de technische specificaties indien:

mogelijkheid prestatie-eisen of functionele eisen te stellen, een inschrijving of aanbidding niet af indien deze beantwoordt:

- a. aan een nationale norm waarin een Europese norm is omgezet,
- b. aan een Europese technische goedkeuring,
- c. aan een gemeenschappelijke technische specificatie,
- d. aan een internationale norm, of
- e. aan een door een Europese normalisatie-instelling opgesteld technisch referentiesysteem, indien deze specificaties betrekking hebben op de prestatie-eisen of functionele eisen die hij heeft voorgeschreven.

6.3.5 Een inschrijver toont in zijn inschrijving, of een deelnemer in zijn aanbidding, met elk passend middel aan dat het product, de dienst of het werk in overeenstemming is met de norm en voldoet aan de functionele en prestatie-eisen van de aanbesteder. Een passend middel kan een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie zijn.

6.3.6 De aanbesteder die milieukeurmerken voorschrijft door verwijzing naar prestatie-eisen of functionele eisen als bedoeld in artikel 6.3.2 onderdeel b kan gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of van gedeelten daarvan, zoals vastgesteld in milieukeurmerken, voor zover:

- a. die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de leveringen of diensten waarop de opdracht betrekking heeft,
- b. de vereisten voor de keurmerken zijn ontwikkeld op grond van wetenschappelijke gegevens,
- c. de milieukeurmerken zijn aangenomen via een proces waaraan alle betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties kunnen deelnemen, en
- d. de keurmerken toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen.

6.3.7 De aanbesteder kan aangeven dat de van een milieukeurmerk voorziene producten of diensten worden geacht te voldoen aan de technische specificaties van het bestek en de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder aanvaardt hierbij elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie.

6.3.8 De aanbesteder aanvaardt certificaten van in andere lidstaten gevestigde erkende organisaties.

6.3.9 De aanbesteder maakt in de technische specificaties geen melding van een bepaald fabricaat, een bepaalde herkomst of een bijzondere werkwijze, noch van een verwijzing naar een merk, keurmerk of certificaat betreffende duurzaamheid, milieu of dierenwelzijn, dan wel gebaseerd op sociale overwegingen, een octrooi of een type, een bepaalde oorsprong of een bepaalde productie, waardoor bepaalde ondernemingen of bepaalde producten worden bevoordeeld of uitgesloten, tenzij dit door het voorwerp van de opdracht gerechtvaardigd is.

6.3.10 De aanbesteder kan de melding of verwijzing als bedoeld in artikel 6.3.9 opnemen in de technische specificaties indien:

- a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 6.3.2, en
- b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".

6.3.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

6.4 Uitsluitingsgronden

6.4.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:

- a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
- b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
- c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

6.4.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 6.4.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.

6.4.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.4.1 of 6.4.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

6.4.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:

- a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgebedsregel,

- a. een voldoende nauwkeurige en begrijpelijke beschrijving van het voorwerp van de opdracht niet mogelijk is door toepassing van artikel 6.3.2, en
- b. deze melding of verwijzing vergezeld gaat van de woorden "of gelijkwaardig".

6.3.11 De aanbesteder kan bijzondere voorwaarden verbinden aan de uitvoering van de opdracht, mits dergelijke voorwaarden met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verenigbaar zijn en in het bestek vermeld zijn. Deze voorwaarden kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen.

6.4 Uitsluitingsgronden

6.4.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:

- a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
- b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
- c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

6.4.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 6.4.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.

6.4.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.4.1 of 6.4.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

6.4.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:

- a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgebedsregel,

- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

- 6.4.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.4.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden,
 - b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar,
 - c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, en
 - d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden.

- 6.4.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 6.4.1, 6.4.2 en 6.4.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van de inschrijving onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 6.4.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

- 6.4.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 6.4.1 of 6.4.4:
- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

- 6.4.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 6.4.3 en 6.4.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

6.5 Financiële en economische draagkracht

- 6.5.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar

- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

- 6.4.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 6.4.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden,
 - b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar,
 - c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, en
 - d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden.

- 6.4.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 6.4.1, 6.4.2 en 6.4.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van de inschrijving onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 6.4.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.

- 6.4.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 6.4.1 of 6.4.4:
- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.

- 6.4.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 6.4.3 en 6.4.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

6.5 Financiële en economische draagkracht

- 6.5.1 Een ondernemer kan zijn financiële en economische draagkracht in ieder geval aantonen door een of meer van de volgende bewijsmiddelen:
- a. passende bankverklaringen of het bewijs van een verzekering tegen beroepsrisico's;
 - b. overlegging van balansen of van balansuittreksels, indien de wetgeving van het land waar

- de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

6.5.2 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 6.5.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.

6.5.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.

6.5.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

6.5.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 6.5.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

6.6 Technische bekwaamheid

6.6.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:

a. in geval van een opdracht voor werken:

1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;

- de ondernemer is gevestigd, de bekendmaking van balansen voorschrijft;
- c. een verklaring betreffende de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, over ten hoogste de laatste 3 beschikbare boekjaren, afhankelijk van de oprichtingsdatum of van de datum waarop de ondernemer met zijn bedrijvigheid is begonnen, voor zover de betrokken omzetcijfers beschikbaar zijn.

6.5.2 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke bewijsmiddelen, genoemd in artikel 6.5.1, en andere bewijsmiddelen overgelegd dienen te worden.

6.5.3 Indien een ondernemer om gegronde redenen niet in staat is de door de aanbesteder gevraagde bewijsmiddelen over te leggen, kan hij zijn financiële en economische draagkracht aantonen met andere bescheiden die de aanbesteder geschikt acht.

6.5.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. Een ondernemer toont in dat geval bij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen van die natuurlijke personen of rechtspersonen.

6.5.5 Onder dezelfde voorwaarden als bedoeld in artikel 6.5.4 kan een samenwerkingsverband van ondernemers zich beroepen op de financiële en economische draagkracht van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

6.6 Technische bekwaamheid

6.6.1 Ondernemers tonen hun technische bekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht:

a. in geval van een opdracht voor werken:

1. aan de hand van een lijst van de werken die de afgelopen 5 jaar zijn verricht, welke lijst vergezeld gaat van certificaten die bewijzen dat de belangrijkste opdrachten naar behoren zijn uitgevoerd en waarin het bedrag van de opdracht, de plaats en het tijdstip waarop ze zijn uitgevoerd vermeld wordt, en waarin wordt aangegeven of de opdracht volgens de regels der kunst zijn uitgevoerd en tot een goed einde zijn gebracht en die in voorkomend geval door de bevoegde instantie rechtstreeks aan de aanbesteder worden toegezonden;
2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole en van die welke de ondernemer ter beschikking zullen staan om de werken uit te voeren;
3. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de leiding van de werken zijn belast;
4. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;

5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;

5. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
 6. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
- b. in geval van een opdracht voor leveringen:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste leveringen die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De leveringen worden aangetoond in het geval van leveringen voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van leveringen voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;
 3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de leverancier, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
 4. in het geval van complexe producten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de leverancier gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de productiecapaciteit van de leverancier en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
 5. aan de hand van monsters, beschrijvingen of foto's, waarvan op verzoek van de aanbesteder de echtheid kan worden aangetoond of aan de hand van certificaten die door een erkende organisatie zijn opgesteld, waarin wordt verklaard dat duidelijk door referenties geïdentificeerde producten aan bepaalde specificaties of normen beantwoorden;
- c. in geval van een opdracht voor diensten:
1. aan de hand van een lijst van de voornaamste diensten die gedurende de afgelopen 3 jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren. De diensten worden aangetoond in het geval van diensten voor een aanbestedende dienst, door certificaten die de bevoegde autoriteit of de aanbestedende dienst heeft afgegeven of medeondertekend of, in het geval van diensten voor een particuliere afnemer, door certificaten van de afnemer of, bij ontstentenis daarvan, eenvoudigweg door een verklaring van de ondernemer;
 2. aan de hand van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole;

3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

3. aan de hand van een beschrijving van de technische uitrusting van de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden die hij biedt ten aanzien van ontwerpen en onderzoek;
4. in het geval van complexe diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, aan de hand van een controle door de aanbesteder of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan; deze controle heeft betrekking op de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op diens mogelijkheden inzake ontwerpen en onderzoek en de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;
5. aan de hand van de beroepskwalificaties waaronder studie- en beroepsdiploma's van de ondernemer of het kaderpersoneel van de onderneming en in het bijzonder van degenen die met de dienstverlening zijn belast;
6. aan de hand van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de opdracht;
7. aan de hand van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de ondernemer, en de omvang van het kaderpersoneel gedurende de laatste 3 jaar;
8. aan de hand van een verklaring die de outillage, het materieel en de technische uitrusting vermeldt waarover de ondernemer voor het verlenen van de opdracht beschikt;
9. aan de hand van de omschrijving van het gedeelte van de opdracht dat de dienstverlener eventueel in onderaanneming wil geven;
10. indien de ondernemer over een bijzondere vergunning dient te beschikken of indien de ondernemer lid van een bepaalde organisatie dient te zijn om in het land van herkomst de betrokken dienst te kunnen verlenen, aan de hand van een bewijs dat de ondernemer over een bijzondere vergunning beschikt, of lid van een bepaalde organisatie is.

6.6.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 6.6.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

6.6.3 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 6.6.1, hij verlangt.

6.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

6.6.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 6.6.4, kan een samenwerkingsverband van

6.6.2 Een aanbesteder die als geschiktheidseis stelt dat de ondernemer eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in artikel 6.6.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

6.6.3 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan welke van de bewijsmiddelen, genoemd in artikel 6.6.1, hij verlangt.

6.6.4 Een ondernemer kan zich beroepen op de technische bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbesteder aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke middelen.

6.6.5 Onder de voorwaarden, genoemd in artikel 6.6.4, kan een samenwerkingsverband van

ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

ondernemers zich beroepen op de technische bekwaamheid van de deelnemers aan het samenwerkingsverband of van andere natuurlijke personen of rechtspersonen.

- 6.6.6 De aanbestedder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

- 6.6.6 De aanbestedder kan in geval van:
- een opdracht voor werken,
 - een opdracht voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, of
 - een opdracht voor diensten,
- de geschiktheid van ondernemers om die werken of installatiewerkzaamheden uit te voeren of die diensten te verlenen, beoordelen op grond van met name hun praktische vaardigheden, technische kennis, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.

6.7 Kwaliteitsbewaking

- 6.7.1 De aanbestedder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 6.7.2 De aanbestedder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbestedder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

6.7 Kwaliteitsbewaking

- 6.7.1 De aanbestedder kan overlegging verlangen van door onafhankelijke instanties opgestelde verklaringen dat de ondernemer aan bepaalde kwaliteitsnormen voldoet. In dat geval verwijst hij naar kwaliteitsbewakingsregelingen die op de Europese normenreeksen op dit terrein zijn gebaseerd en die zijn gecertificeerd door instanties die voldoen aan de Europese normenreeks voor certificering.
- 6.7.2 De aanbestedder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. De aanbestedder aanvaardt eveneens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van de kwaliteitsbewaking van ondernemers.

6.8 Normen inzake milieubeheer

- 6.8.1 De aanbestedder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 6.6.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 6.8.2 De aanbestedder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

6.8 Normen inzake milieubeheer

- 6.8.1 De aanbestedder kan in de gevallen als bedoeld in artikel 6.6.1 onderdeel a.4 en onderdeel c.6 overlegging verlangen van een door onafhankelijke instanties opgestelde verklaring dat de ondernemer aan bepaalde normen inzake milieubeheer voldoet. In dat geval verwijst hij naar het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem of naar normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de desbetreffende Europese of internationale normen die gecertificeerd zijn door erkende organisaties of organisaties die beantwoorden of aan de relevante Europese of internationale normen voor certificering.
- 6.8.2 De aanbestedder erkent gelijkwaardige certificaten van in andere lidstaten gevestigde instanties. Hij aanvaardt tevens andere bewijzen inzake gelijkwaardige maatregelen op het gebied van milieubeheer die de ondernemers overleggen.

6.9 Beroepsbevoegdheid

- 6.9.1 De aanbestedder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

6.9 Beroepsbevoegdheid

- 6.9.1 De aanbestedder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

6.9.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

6.9.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

6.10 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

6.10.1 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan:

- dat de ondernemer bij zijn inschrijving een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
- welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
- de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 6.10.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.

6.10.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn inschrijving gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.

6.10.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 6.6.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.

6.10.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:

- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
- of hij voldoet aan de in de uitnodiging tot inschrijving gestelde geschiktheidseisen, en
- of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen.

6.10.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de inschrijvers. De aanbesteder kan de desbetreffende inschrijvers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

6.10.6 De aanbesteder kan verlangen dat de inschrijvers de uit hoofde van de artikelen 6.4 tot en met

6.9.2 De aanbesteder wijst ondernemers die, krachtens de wetgeving van de lidstaat waarin zij zijn gevestigd, gerechtigd zijn de desbetreffende verrichting uit te voeren, niet af louter op grond van het feit dat zij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

6.9.3 De aanbesteder kan in geval van:

- een opdracht voor werken,
- een opdracht voor leveringen die bijkomende diensten of installatiewerkzaamheden inhouden, of
- een opdracht voor diensten,

van rechtspersonen verlangen dat deze in hun inschrijving de namen en de beroepskwalificaties vermelden van de personen die met de uitvoering van de opdracht worden belast.

6.10 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

6.10.1 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan:

- dat de ondernemer bij zijn inschrijving een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
- welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
- de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen als bedoeld in artikel 6.10.5 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.

6.10.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn inschrijving gegevens en inlichtingen op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.

6.10.3 De aanbesteder kan een ondernemer uitsluitend verzoeken bewijsmiddelen bij de door hem ingediende eigen verklaring te voegen indien het de bewijsmiddelen betreft die genoemd zijn in artikel 6.6.1 onderdeel a.1, onderdeel b.1 en onderdeel c.1.

6.10.4 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:

- of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn,
- of hij voldoet aan de in de uitnodiging tot inschrijving gestelde geschiktheidseisen, en
- of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen.

6.10.5 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de inschrijvers. De aanbesteder kan de desbetreffende inschrijvers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

6.10.6 De aanbesteder kan verlangen dat de inschrijvers de uit hoofde van de artikelen 6.4 tot en met

6.9 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

6.10.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende inschrijver in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de inschrijver niet in aanmerking voor een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

6.11 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

6.11.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde ondernemers verstrekt.

6.11.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.

6.11.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.

6.11.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 6.11.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

6.11.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

6.12 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

6.12.1 Een ondernemer kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de

6.9 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.

6.10.7 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende inschrijver in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de inschrijver niet in aanmerking voor een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen.

6.11 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

6.11.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde ondernemers verstrekt.

6.11.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.

6.11.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.

6.11.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 6.11.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

6.11.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

6.12 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

6.12.1 Een ondernemer kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de

ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers.

- 6.12.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 6.12.1.
- 6.12.3 De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
- 6.12.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

6.13 Inschrijving

- 6.13.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.
- 6.13.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
 - de inschrijvingssom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
 - de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
 - de plaats en datum van ondertekening.
- Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 6.13.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.

ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers.

- 6.12.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 6.12.1.
- 6.12.3 De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.
- 6.12.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

6.13 Inschrijving

- 6.13.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.
- 6.13.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:
- een korte aanduiding van de opdracht;
 - bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
 - bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
 - in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen;
 - de inschrijvingssom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
 - de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
 - de plaats en datum van ondertekening.
- Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 6.13.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.

- 6.13.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbestede in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 6.13.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbestede bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 6.13.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 6.13.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbestede is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

6.14 Gezamenlijke inschrijving

- 6.14.1 De aanbestede verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbestede kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 6.14.2 Tenzij de aanbestede in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

6.15 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 6.15.1 In de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbestede een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

6.16 Varianten van de inschrijver

- 6.16.1 De aanbestede kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 6.16.2 De aanbestede vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij varianten toestaat.

- 6.13.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbestede in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 6.13.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbestede bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 6.13.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 6.13.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbestede is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

6.14 Gezamenlijke inschrijving

- 6.14.1 De aanbestede verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbestede kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 6.14.2 Tenzij de aanbestede in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

6.15 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 6.15.1 In de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbestede een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

6.16 Varianten van de inschrijver

- 6.16.1 De aanbestede kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 6.16.2 De aanbestede vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij varianten toestaat.

- 6.16.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 6.16.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.
- 6.16.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

6.17 Varianten van de aanbesteder

- 6.17.1 Indien in de uitnodiging tot inschrijving of in de overige voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 6.17.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

6.18 Opening van de inschrijvingen

- 6.18.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.
- 6.18.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;
 - de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
 - bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingssommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
 - de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
 - de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.
- 6.18.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving duidelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

- 6.16.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 6.16.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.
- 6.16.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

6.17 Varianten van de aanbesteder

- 6.17.1 Indien in de uitnodiging tot inschrijving of in de overige voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 6.17.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

6.18 Opening van de inschrijvingen

- 6.18.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.
- 6.18.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;
 - de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
 - bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingssommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
 - de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
 - de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.
- 6.18.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving duidelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.

6.19 Ongeldigheid van de inschrijving

6.19.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving en de voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

6.20 Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

6.20.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijver of inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen uit.

6.20.2 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van inschrijver schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen verzendt.

6.20.3 Indien een uitgesloten of afgewezen inschrijver bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.

6.20.4 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.

6.20.5 In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- de datum en het adres van de eerste onderhandeling;
- de te gebruiken taal of talen.

6.21 Onderhandelingen

6.21.1 De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen en de overige voor de onderhandelingen relevante stukken heeft gesteld en op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.

6.21.2 Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.

6.21.3 De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.

6.19 Ongeldigheid van de inschrijving

6.19.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving en de voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.

6.20 Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

6.20.1 Tenzij de aanbesteder besluit geen van de inschrijvers een uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen te zenden, nodigt hij de voor de onderhandelingen in aanmerking komende inschrijver of inschrijvers die een inschrijving hebben gedaan overeenkomstig de voorgaande artikelen uit.

6.20.2 De aanbesteder deelt de uitsluiting of afwijzing van inschrijver schriftelijk mee inclusief de redenen die er toe hebben geleid dat zij niet zijn uitgenodigd. De aanbesteder doet deze mededeling zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan het moment waarop hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen verzendt.

6.20.3 Indien een uitgesloten of afgewezen inschrijver bezwaar heeft tegen de uitsluiting of afwijzing maakt hij dit bij de aanbesteder gemotiveerd schriftelijk kenbaar binnen 7 dagen na de verzenddatum van de mededeling van uitsluiting of afwijzing.

6.20.4 De aanbesteder nodigt de niet-uitgesloten en niet-afgewezen inschrijvers gelijktijdig schriftelijk uit tot deelneming aan de onderhandelingen.

6.20.5 In de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:

- de datum en het adres van de eerste onderhandeling;
- de te gebruiken taal of talen.

6.21 Onderhandelingen

6.21.1 De aanbesteder onderhandelt met de deelnemers aan de onderhandelingen over de door de deelnemers ingediende inschrijvingen, teneinde deze aan te passen aan de eisen die hij de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen en de overige voor de onderhandelingen relevante stukken heeft gesteld en op basis van de gunningscriteria het beste bod te zoeken.

6.21.2 Tijdens de onderhandelingen waarborgt de aanbesteder de gelijke behandeling van alle deelnemers aan de onderhandelingen, en verstrekt geen informatie, waardoor bepaalde deelnemers boven andere deelnemers bevoordeeld kunnen worden.

6.21.3 De aanbesteder maakt van de onderhandelingen met iedere deelnemer een afzonderlijk proces-verbaal op dat door beide partijen wordt ondertekend. De aanbesteder verstrekt de desbetreffende deelnemer aan de onderhandelingen een afschrift van het proces-verbaal.

6.21.4 Bij ondertekening van het laatste proces-verbaal dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbidding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

6.21.5 Een aanbidding waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de onderhandelingen overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

6.22 Termijn van gestanddoening

6.22.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 6.22.3 moet de deelnemer aan de onderhandelingen zijn aanbidding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond, tenzij in de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen of in de overige voor de onderhandelingen relevante stukken een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.

6.22.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De deelnemer aan de onderhandelingen kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlennen.

6.22.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 6.25.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

6.23 Abnormaal lage aanbidding

6.23.1 Indien een aanbidding is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze aanbidding kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de aanbidding. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de deelnemer aan de onderhandelingen de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

6.23.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
a. de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de

6.21.4 Bij ondertekening van het laatste proces-verbaal dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, de deelnemer aan de onderhandelingen een verklaring over te leggen dat het resultaat van de onderhandelingen niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de deelnemer rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de deelnemer een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de deelnemer een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De aanbidding, zijnde het resultaat van de onderhandelingen, is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

6.21.5 Een aanbidding waaraan andere voorwaarden zijn verbonden dan die waarover tijdens de onderhandelingen overeenstemming is bereikt, is ongeldig.

6.22 Termijn van gestanddoening

6.22.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 6.22.3 moet de deelnemer aan de onderhandelingen zijn aanbidding, zijnde het resultaat van de met hem gevoerde onderhandelingen, gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop alle onderhandelingen zijn afgerond, tenzij in de uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen of in de overige voor de onderhandelingen relevante stukken een andere termijn is gesteld. De aanbesteder stelt zo spoedig mogelijk na afronding van alle onderhandelingen de deelnemers aan de onderhandelingen gelijktijdig schriftelijk op de hoogte van de dag waarop de onderhandelingen zijn afgerond.

6.22.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de deelnemer aan de onderhandelingen die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De deelnemer aan de onderhandelingen kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlennen.

6.22.3 Indien een kort geding als bedoeld in artikel 6.25.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

6.23 Abnormaal lage aanbidding

6.23.1 Indien een aanbidding is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze aanbidding kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de aanbidding. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de deelnemer aan de onderhandelingen de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

6.23.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
a. de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de

- dienstverlening,
- b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de deelnemer aan de onderhandelingen bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
- c. de originaliteit van het ontwerp van de deelnemer aan de onderhandelingen,
- d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- e. de ontvangst van staatssteun door de deelnemer aan de onderhandelingen.

6.23.3 Indien de aanbesteder constateert dat een aanbidding abnormaal laag is omdat de deelnemer aan de onderhandelingen staatssteun heeft gekregen, kan de aanbidding uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de deelnemer desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

6.23.4 Bij de Europese aanbesteding stel de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 6.23.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

6.24 Gunningsbeslissing

6.24.1 De aanbesteder toetst de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen aan de door hem in de voor de inschrijving en onderhandeling relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de aanbiedingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.

6.24.2 Indien de aanbiedingen van twee of meer deelnemers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

6.24.3 Indien de prijs van de meest gerede aanbidding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze aanbidding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

6.24.4 De aanbesteder stelt de tot deelneming aan de onderhandelingen uitgenodigde inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 6.24.1 tot en met 6.24.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbidding, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 6.25.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 6.3.3 en 6.3.4 de redenen voor zijn beslissing dat de

- dienstverlening,
- b. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de deelnemer aan de onderhandelingen bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
- c. de originaliteit van het ontwerp van de deelnemer aan de onderhandelingen,
- d. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- e. de ontvangst van staatssteun door de deelnemer aan de onderhandelingen.

6.23.3 Indien de aanbesteder constateert dat een aanbidding abnormaal laag is omdat de deelnemer aan de onderhandelingen staatssteun heeft gekregen, kan de aanbidding uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de deelnemer desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

6.24 Gunningsbeslissing

6.24.1 De aanbesteder toetst de aanbiedingen, zijnde de resultaten van de onderhandelingen aan de door hem in de voor de inschrijving en onderhandeling relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de aanbiedingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.

6.24.2 Indien de aanbiedingen van twee of meer deelnemers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende deelnemers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.

6.24.3 Indien de prijs van de meest gerede aanbidding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze aanbidding als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.

6.24.4 De aanbesteder stelt de tot deelneming aan de onderhandelingen uitgenodigde inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 6.24.1 tot en met 6.24.3 en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen aanbidding, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 6.25.2. Deze mededeling bevat tevens voor de gevallen als bedoeld in de artikelen 6.3.3 en 6.3.4 de redenen voor zijn beslissing dat de

aanbieding niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 6.24.5 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een deelnemer.
- 6.24.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

6.25 Opdracht

- 6.25.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 6.25.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 6.24.4. Indien de aanbesteder slechts één aanbieding heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 6.25.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 6.24.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 6.25.4 Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving en de overige voor de inschrijving en de onderhandeling relevante stukken zijn vermeld.
- 6.25.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 6.25.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.25.5.
- 6.25.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

aanbieding niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 6.24.5 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een deelnemer.
- 6.24.6 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

6.25 Opdracht

- 6.25.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 6.25.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 6.24.4. Indien de aanbesteder slechts één aanbieding heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 6.25.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 6.24.4 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 6.25.4 Voor de opdracht komen alleen deelnemers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving en de overige voor de inschrijving en de onderhandeling relevante stukken zijn vermeld.
- 6.25.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 6.25.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling, bedoeld in artikel 6.25.5.
- 6.25.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

6.26 Proces-verbaal van opdrachtverlening

- 6.26.1** Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder een proces-verbaal van de opdrachtverlening op dat, indien van toepassing, ten minste het volgende bevat:
- EU**
- a. de naam en het adres van de aanbesteder;
 - b. het voorwerp en de waarde van de opdracht;
 - c. de namen van de gekozen ondernemers, met motivering van die keuze;
 - d. de namen van de uitgesloten en afgewezen gegadigden, inschrijvers en deelnemers met motivering van die uitsluiting of afwijzing;
 - e. of er nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang zijn die op verzoek van een ondernemer geen deel hebben uitgemaakt van de nota van inlichtingen inschrijvingsfase,;
 - f. de redenen voor de afwijzing van abnormaal laag bevonden aanbiedingen;
 - g. de naam van de uitgekozen deelnemer en de motivering van de keuze voor zijn aanbieding, en, indien bekend, het gedeelte van de opdracht dat de uitgekozen deelnemer voornemens is aan derden in onderaanneming te geven;
 - h. de omstandigheden als bedoeld in de artikelen 6.1.2 tot en met 6.1.6 die de toepassing van deze procedure rechtvaardigen;
 - i. de redenen waarom de aanbesteder besloten heeft de opdracht niet te verlenen.

6.27 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- 6.27.1** Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.
- EU**

- 6.27.3** Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 6.27.4** De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

6.27 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- 6.27.2** Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder die een opdracht heeft verleend een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure uiterlijk 48 dagen na verlening van de opdracht bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht.
- NL**

- 6.27.3** Indien de aanbesteder beslist om de opdracht niet te verlenen, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

- 6.27.4** De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- a. met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - b. met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - c. de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - d. afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

6.27.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een gegunde opdracht kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

6.27.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging van de gegunde opdracht of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging van de gegunde opdracht aan de Europese Commissie is toegezonden.

EU

6.27.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

6.27.7 De aanbesteder kan de aankondiging van een gegunde opdracht aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

6.28 Geschillen

6.28.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

6.28 Geschillen

6.28.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

7 Onderhandse procedure

Nationaal

7.1 Omschrijving

- 7.1.1 Een aanbesteding volgens de onderhandse procedure is een aanbesteding waarvoor een beperkt aantal van ten minste twee ondernemers tot inschrijving wordt uitgenodigd, met dien verstande dat het uit te nodigen aantal in de regel niet meer bedraagt dan zes.

7.2 Uitnodiging tot inschrijving

- 7.2.1 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de uitnodiging tot inschrijving. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de uitnodiging tot inschrijving.
- 7.2.2 Indien de aanbesteder het gunningscriterium 'economisch meest voordelige inschrijving' toepast, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving welke nadere criteria hij stelt met het oog op de toepassing van dit gunningscriterium.
De nadere criteria kunnen onder meer betreffen:
- a. kwaliteit;

- b. prijs;
- c. technische waarde;
- d. esthetische en functionele kenmerken;
- e. milieukenmerken;
- f. gebruikskosten;
- g. rentabiliteit;
- h. klantenservice en technische bijstand;
- i. datum van levering;
- j. termijn voor de levering of uitvoering.

- 7.2.3 De aanbesteder specificeert in de uitnodiging tot inschrijving het relatieve gewicht van elk van de door hem gekozen criteria voor de bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving. Dit gewicht kan worden uitgedrukt door middel van een marge met een passend verschil tussen minimum en maximum.
- 7.2.4 Indien volgens de aanbesteder om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is, vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving de criteria in afnemende volgorde van belang.
- 7.2.5 Indien de aanbesteder gebruik maakt van de elektronische veiling, vermeldt hij dit in de uitnodiging tot inschrijving
- 7.2.6 In de uitnodiging tot inschrijving neemt de aanbesteder ten minste de volgende informatie op:
- a. de uiterste datum en tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen;
 - b. het adres waar de inschrijvingen moeten worden ingediend;
 - c. de taal of talen waarin de inschrijvingen dienen te worden gesteld;
 - d. een eventuele opgave van de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend ter staving van de door de inschrijvers verstrekte eigen verklaring;
 - e. indien de gunningsbeslissing vooraf wordt gegaan door een elektronische veiling, de informatie als bedoeld in artikel 7.19.7;
 - f. op welke wijze inlichtingen zullen worden gegeven;
 - g. waar en wanneer een eventuele aanwijzing ter plaatse wordt gehouden.
- 7.2.7 De uitnodiging tot inschrijving bevat ten minste:
- a. een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht,
 - b. de vermelding van de kosteloze toegang tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, indien deze rechtstreeks langs elektronische weg toegankelijk zijn, of
 - c. het adres van de instantie waar een exemplaar van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken kunnen worden aangevraagd en de uiterste datum voor deze aanvraag. Deze instantie zendt de documentatie zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen 6 dagen na ontvangst van de aanvraag, kosteloos aan de ondernemer toe.
- Indien de aanbesteder aanvullende exemplaren van het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken ter beschikking stelt, is hij gerechtigd om de ondernemer die

daarom verzoekt de kosten in rekening te brengen.

- 7.2.8 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.
- 7.2.9 De aanbesteder nodigt de ondernemers gelijktijdig schriftelijk uit tot inschrijving.
- 7.2.10 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de uitnodiging tot inschrijving:
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
 - de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
 - de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

7.3 Uitsluitingsgronden

- 7.3.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan een opdracht of een aanbestedingsprocedure uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:
- deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
 - omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
 - fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;
 - witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.
- 7.3.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 7.3.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.
- 7.3.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 7.3.1 of 7.3.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.
- 7.3.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:
- die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt,

jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,

- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

- 7.3.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 7.3.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:
 - a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden,
 - b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar,
 - c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 2 jaar, en
 - d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan 6 maanden.
- 7.3.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 7.3.1, 7.3.2 en 7.3.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van de inschrijving onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 7.3.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 7.3.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 7.3.1 of 7.3.4:
 - a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de opdracht.
- 7.3.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 7.3.3 en 7.3.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

7.4 Beroepsbevoegdheid

- 7.4.1 De aanbesteder kan een ondernemer die aan een opdracht wenst deel te nemen, verzoeken om aan te tonen dat hij volgens de voorschriften van de lidstaat waar hij is gevestigd, in het beroepsregister of in het handelsregister is ingeschreven, of om een verklaring onder ede of een attest te verstrekken.

7.5 Termijnen inschrijving

- 7.5.1 De aanbesteder stelt de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging tot inschrijving.
- 7.5.2 De aanbesteder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 2 dagen verkorten indien hij vanaf de verzenddatum van de uitnodiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken, en in de uitnodiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
- 7.5.3 Indien het om dringende redenen niet haalbaar is de minimumtermijnen in acht te nemen, kan de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vaststellen op minimaal 10 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de uitnodiging.
- 7.5.4 Indien de aanbesteder gebruik maakt van een elektronisch systeem door middel waarvan de inschrijvingen ingediend moeten worden, kan hij de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen verlengen wanneer zich een storing van het elektronische systeem voordoet waardoor het indienen van de inschrijving kort voor het verstrijken van de uiterste termijn niet mogelijk is, mits hij nog geen kennis heeft genomen van de inhoud van enige inschrijving. De aanbesteder maakt deze verlenging bekend aan de uitgenodigde ondernemers en stelt hen in de gelegenheid om hun inschrijving binnen de verlenging alsnog in te dienen, te wijzigen of aan te vullen.

7.6 Eigen verklaring en bewijsmiddelen

- 7.6.1 De aanbesteder geeft in de uitnodiging tot inschrijving aan:
- a. of de ondernemer bij zijn inschrijving een door hem ingevulde eigen verklaring moet indienen,
 - b. welke gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring moeten worden verstrekt, en
 - c. de termijn waarbinnen de bewijsmiddelen bedoeld in artikel 7.6.4 uiterlijk door de aanbesteder moeten zijn ontvangen, te rekenen vanaf de verzenddatum van het verzoek tot indienen van de bewijsmiddelen.
- 7.6.2 De aanbesteder verlangt niet dat een ondernemer bij zijn inschrijving gegevens en inlichtingen

op andere wijze verstrekt, indien deze gegevens en inlichtingen in de eigen verklaring gevraagd kunnen worden.

- 7.6.3 Met een eigen verklaring geeft de ondernemer aan:
- a. of de uitsluitingsgronden op hem van toepassing zijn, en
 - b. of hij voldoet of zal voldoen aan de technische specificaties en uitvoeringsvoorwaarden die milieu en dierenwelzijn betreffen of die gebaseerd zijn op sociale overwegingen.
- 7.6.4 De aanbesteder kan de juistheid nagaan van een of meer gegevens of inlichtingen in de eigen verklaring van de inschrijvers. De aanbesteder kan de desbetreffende inschrijvers verzoeken om onderbouwing van de inhoud van hun eigen verklaring en geeft daarbij aan welke bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.
- 7.6.5 De aanbesteder kan verlangen dat de inschrijvers de uit hoofde van de artikelen 7.3 en 7.4 overgelegde verklaringen en bescheiden aanvullen of nader toelichten.
- 7.6.6 In het geval van een gebrek in de eigen verklaring of de bewijsmiddelen stelt de aanbesteder de betreffende ondernemer in de gelegenheid om het gebrek te herstellen binnen een termijn van 2 werkdagen, te rekenen vanaf de dag van verzending van een verzoek daartoe. De aanbesteder verzendt dit bericht per fax of elektronisch bericht. Indien de aanbesteder het gevraagde niet binnen de daartoe gestelde termijn heeft ontvangen of indien het gebrek niet door het antwoord is hersteld, komt de ondernemer niet in aanmerking voor opdrachtverlening.

7.7 Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

- 7.7.1 Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de aanbesteder aan alle tot inschrijving uitgenodigde ondernemers verstrekt. In het geval van een versnelde procedure als bedoeld in artikel 7.5.3 bedraagt deze termijn 4 dagen.
- 7.7.2 De aanbesteder maakt een nota op van de nadere inlichtingen die dienen tot verduidelijking, aanvulling of wijziging van het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken. In deze nota neemt de aanbesteder eveneens de vragen op die schriftelijk of tijdens een inlichtingenbijeenkomst mondeling zijn gesteld. Deze nota wordt aangeduid als 'nota van inlichtingen inschrijvingsfase'.
- 7.7.3 Van een gehouden aanwijzing ter plaatse wordt door of namens de aanbesteder een proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase opgemaakt.
- 7.7.4 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 7.7.1 gestelde termijn zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter

plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

7.7.5 Alle nadere inlichtingen zijn, voor zover die nadere inlichtingen zijn opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase en in het proces-verbaal van aanwijzing inschrijvingsfase, voor elke inschrijver bindend.

7.8 Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

7.8.1 Een ondernemer kan de aanbesteder gemotiveerd verzoeken om nadere inlichtingen die niet worden opgenomen in de nota van inlichtingen inschrijvingsfase. De aanbesteder kan dergelijke inlichtingen verstrekken voor zover het opnemen daarvan, naar het oordeel van de aanbesteder, in deze nota schade kan toebrengen aan de rechtmatige commerciële belangen van de ondernemer. De aanbesteder mag deze inlichtingen alleen geven indien deze dienen ter verduidelijking van de eisen die de aanbesteder in de voor de inschrijving relevante stukken heeft gesteld. Het verstrekken van dergelijke inlichtingen mag niet leiden tot discriminatie van andere ondernemers.

7.8.2 Bij strijdigheid prevaleren het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken boven de verstrekte nadere inlichtingen als bedoeld in artikel 7.8.1.

7.8.3 De aanbesteder verstrekt aan de ondernemer een proces-verbaal van de door hem gestelde vragen en de daarop gegeven antwoorden.

7.8.4 In het geval van een gerechtelijke procedure waarbij de desbetreffende nadere inlichtingen onderwerp van geschil zijn, is de aanbesteder gerechtigd de verstrekte inlichtingen in de procedure in te brengen.

7.9 Inschrijving

7.9.1 De inschrijving geschiedt schriftelijk.

7.9.2 Elke inschrijving dient te zijn voorzien van een inschrijvingsbiljet dat is ondertekend door de inschrijver en dat ten minste de volgende gegevens bevat:

- a. een korte aanduiding van de opdracht;
- b. bij een natuurlijk persoon, de naam, voornaam en het volledige adres van de inschrijver;
- c. bij een rechtspersoon, de statutaire naam, het volledige vestigingsadres en, indien beschikbaar, het KVK nummer;
- d. in geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers, de bovenstaande gegevens van elk van de deelnemers aan het samenwerkingsverband en de aanduiding van de ondernemer die optreedt als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te

vertegenwoordigen;

- e. de inschrijvingsom in cijfers en in letters, in euro, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
- f. de omzetbelasting in cijfers en letters, in euro;
- g. de naam, voorletters en functie van de ondertekenaar;
- h. de plaats en datum van ondertekening.

Door ondertekening verklaart de inschrijver dat de inschrijving wordt gedaan overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement Werken 2012 met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken.

- 7.9.3 De inschrijver vermeldt op het inschrijvingsbiljet op welke opdracht de inschrijving betrekking heeft, alsmede, in geval van verdeling van de opdracht in percelen, op welk perceel of op welke combinatie van percelen.
- 7.9.4 Indien de opdracht in percelen is verdeeld en de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving heeft vermeld dat een inschrijver op meerdere percelen in kan schrijven, moet voor elke inschrijving een afzonderlijk inschrijvingsbiljet met de daarbij behorende bescheiden worden ingediend.
- 7.9.5 De inschrijver dient zijn inschrijving in op het in de uitnodiging tot inschrijving vermelde inschrijvingsadres. De aanbesteder bewaart de inschrijvingen op een plaats die slechts voor bevoegden toegankelijk is.
- 7.9.6 Een inschrijving is slechts geldig indien het inschrijvingsbiljet en alle gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van de inschrijving uiterlijk op het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen zijn ingediend.
- 7.9.7 Een inschrijver kan tot het tijdstip voor de ontvangst van de inschrijvingen door middel van een duidelijke, ondertekende verklaring, waarmee op dezelfde wijze dient te worden gehandeld als met de inschrijving, zijn inschrijving intrekken. De aanbesteder is niet verplicht de ingetrokken inschrijving te retourneren.

7.10 Gezamenlijke inschrijving

- 7.10.1 De aanbesteder verlangt voor de indiening van een inschrijving van een samenwerkingsverband van ondernemers niet dat het een bepaalde rechtsvorm heeft. De aanbesteder kan van het samenwerkingsverband waaraan de opdracht wordt verleend, eisen dat het een bepaalde rechtsvorm aanneemt, mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.
- 7.10.2 Tenzij de aanbesteder in de uitnodiging tot inschrijving anders bepaalt, zijn twee of meer ondernemers die gezamenlijk inschrijven hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen.

7.11 Inlichtingen over eventuele onderaanneming

- 7.11.1 In de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken kan de aanbesteder een inschrijver verzoeken om in zijn inschrijving aan te geven welk gedeelte van de opdracht hij voornemens is aan derden in onderaanneming te geven en welke onderaannemers hij voorstelt. Deze opgave laat de aansprakelijkheid van de inschrijver onverlet.

7.12 Varianten van de inschrijver

- 7.12.1 De aanbesteder kan de inschrijvers toestaan varianten voor te stellen, indien het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving wordt gehanteerd.
- 7.12.2 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of hij varianten toestaat.
- 7.12.3 De aanbesteder die varianten toestaat, vermeldt in de uitnodiging tot inschrijving of in de voor de inschrijving relevante stukken aan welke minimumeisen deze varianten ten minste dienen te voldoen, en hoe zij worden ingediend.
- 7.12.4 Een variant wordt ingediend op een afzonderlijk inschrijvingsbiljet waarop duidelijk is aangegeven dat het inschrijvingsbiljet betrekking heeft op een variant. Het inschrijvingsbiljet gaat vergezeld van een duidelijke omschrijving van hetgeen de variant inhoudt.
- 7.12.5 Bij opdrachten voor leveringen of diensten wijst de aanbesteder die varianten heeft toegestaan, een variant niet af uitsluitend omdat deze, indien deze werd gekozen, veeleer tot een opdracht voor diensten dan tot een opdracht voor leveringen, dan wel veeleer tot een opdracht voor leveringen dan tot een opdracht voor diensten zou leiden.

7.13 Varianten van de aanbesteder

- 7.13.1 Indien in de uitnodiging tot inschrijving of in de overige voor de inschrijving relevante stukken varianten van de aanbesteder als zodanig worden omschreven, staat het een inschrijver vrij om op een of meer varianten in te schrijven, tenzij inschrijving op alle varianten verplicht is gesteld.
- 7.13.2 Een inschrijver dient voor elke variant van de aanbesteder waarop hij inschrijft, een afzonderlijk inschrijvingsbiljet in. De inschrijver geeft op het inschrijvingsbiljet duidelijk aan op welke variant de inschrijving betrekking heeft.

7.14 Termijn van gestanddoening

- 7.14.1 De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving of de overige voor inschrijving relevante stukken een andere termijn is gesteld.

- 7.14.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.

7.15 Opening van de inschrijvingen

- 7.15.1 De aanbesteder opent de inschrijvingen niet voor het tijdstip waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken.
- 7.15.2 Van het openen van de inschrijvingen wordt proces-verbaal opgemaakt. Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen bevat ten minste de volgende gegevens:
- de plaats en de datum van het openen van de inschrijvingen;
 - een korte aanduiding van de opdracht;
 - de namen en de adressen van de inschrijvers;
 - de aanduiding van het perceel, de percelen of het totaal waar de inschrijver op inschrijft;
 - bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs, de inschrijvingsommen, de omzetbelasting daarin niet begrepen;
 - eventuele in het oog springende onregelmatigheden in de inschrijvingen;
 - de naam, functie en handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend;
 - de plaats en de datum van ondertekening van het proces-verbaal.
- 7.15.3 Indien bedragen in cijfers en in letters niet overeenkomen, geldt het bedrag in letters, tenzij uit de inschrijving klaarblijkelijk is af te leiden dat het bedrag in cijfers heeft te gelden.
- 7.15.4 Bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs deelt de aanbesteder zo spoedig mogelijk en in ieder geval niet later dan 2 werkdagen na opening van de inschrijvingen aan alle inschrijvers hun voorlopige positie in de rangorde op grond van de inschrijvingsommen mee.
- 7.15.5 Het proces-verbaal van opening van de inschrijvingen wordt uiterlijk twee werkdagen na de datum van opening van de inschrijvingen aan de inschrijvers toegezonden.

7.16 Ongeldigheid van de inschrijving

- 7.16.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen gesteld in dit reglement, de uitnodiging tot inschrijving en de voor de inschrijving relevante stukken, is ongeldig.
- 7.16.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
- 7.16.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig

vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

7.17 Verduidelijking van de inschrijving

7.17.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

7.18 Abnormaal lage inschrijving

7.18.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

7.18.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:

- h. de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
- i. de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
- j. de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
- k. de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
- l. de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

7.18.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

7.19 Elektronische veiling

7.19.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling, indien nauwkeurige specificaties voor de opdracht worden opgesteld.

7.19.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.

- 7.19.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de uitnodiging tot inschrijving en de overige voor de inschrijving relevante stukken.
- 7.19.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de aanbiedingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.
- 7.19.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.
- 7.19.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de start van de elektronische veiling preciseert.
- 7.19.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de deelnemers aan de elektronische veiling zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 7.19.13;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 7.19.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 7.19.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 7.19.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de aanbidding van de betreffende deelnemer aan de onderhandelingen, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.

- 7.19.11 In de formule als bedoeld in artikel 7.19.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen als bedoeld in artikel 7.2.3; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 7.19.12 Indien de aanbesteder varianten toestaat, verstrekt de aanbesteder een afzonderlijke formule voor elke variant.
- 7.19.13 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.
- 7.19.14 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 7.19.15 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 7.19.16 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- a. bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - b. bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval precificeert de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - c. indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 7.19.17 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbesteder de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 7.20 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

7.20 Gunningsbeslissing

- 7.20.1 De aanbesteder legt inschrijvingen van inschrijvers waarop een uitsluitingsgrond van toepassing is terzijde.
- 7.20.2 De aanbesteder toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling

aan de door hem in de uitnodiging tot inschrijving en in de overige voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.

- 7.20.3 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
- 7.20.4 Indien de prijs van de meest gerede inschrijving hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder, kan de aanbesteder deze inschrijving als onaanvaardbaar aanmerken en de procedure vervolgen met de onderhandelingsprocedure met aankondiging.
- 7.20.5 De aanbesteder stelt de inschrijvers zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 7.20.2 tot en met 7.20.4, en, in voorkomend geval, de beslissing om de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, en de naam van de begunstigde. Deze mededeling bevat tevens de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen. In voorkomend geval bevat deze mededeling de redenen die er toe hebben geleid dat de inschrijving terzijde is gelegd op grond van artikel 7.20.1.
- 7.20.6 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 7.20.7 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

7.21 Opdracht

- 7.21.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 7.21.2 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de uitnodiging tot inschrijving en de overige voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 7.21.3 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.

- 7.21.4 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 7.21.3.
- 7.21.5 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- a. afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - b. exemplaar van het bestek,
 - c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

7.22 Geschillen

- 7.22.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

8 Concessie Europees

8.1 Omschrijving

- 8.1.1 Een concessieovereenkomst voor openbare werken is een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een opdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een betaling.
- 8.1.2 Deze procedure is niet van toepassing op aanvullende werken die noch in het aanvankelijk overwogen ontwerp van de concessie, noch in de oorspronkelijk gesloten overeenkomst waren opgenomen en die als gevolg van onvoorziene omstandigheden voor de uitvoering van het werk zoals dat daarin is beschreven en dat door de aanbesteder aan de concessiehouder wordt opgedragen, noodzakelijk zijn geworden:
- a. indien deze aanvullende werken uit technisch of economisch oogpunt niet los van de gesloten concessieovereenkomst kunnen worden uitgevoerd zonder de aanbesteder grote ongemakken te bezorgen, en zij worden gegund aan de ondernemer met wie de concessieovereenkomst is gesloten, of
 - b. indien deze werken, hoewel zij van de uitvoering van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden gescheiden, voor de vervolmaking ervan strikt noodzakelijk zijn.

8 Concessie Nationaal

8.1 Omschrijving

- 8.1.1 Een concessieovereenkomst voor openbare werken is een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een opdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een betaling.
- 8.1.2 Deze procedure is niet van toepassing op aanvullende werken die noch in het aanvankelijk overwogen ontwerp van de concessie, noch in de oorspronkelijk gesloten overeenkomst waren opgenomen en die als gevolg van onvoorziene omstandigheden voor de uitvoering van het werk zoals dat daarin is beschreven en dat door de aanbesteder aan de concessiehouder wordt opgedragen, noodzakelijk zijn geworden:
- a. indien deze aanvullende werken uit technisch of economisch oogpunt niet los van de gesloten concessieovereenkomst kunnen worden uitgevoerd zonder de aanbesteder grote ongemakken te bezorgen, en zij worden gegund aan de ondernemer met wie de concessieovereenkomst is gesloten, of
 - b. indien deze werken, hoewel zij van de uitvoering van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden gescheiden, voor de vervolmaking ervan strikt noodzakelijk zijn.

8.1.3 Het totale bedrag van de aanvullende opdrachten mag niet hoger zijn dan 50% van het bedrag van het hoofdwerk waarvoor de concessie is verleend.

8.2 Aankondiging

8.2.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

8.2.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Concessieovereenkomst voor openbare werken.

8.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.

EU

8.2.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Concessieovereenkomst voor openbare werken kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

8.2.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

8.2.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- a. driemaal de geraamde waarde van de opdracht, of
- b. indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd.

8.2.8 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

8.2.9 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de

EU

8.1.3 Het totale bedrag van de aanvullende opdrachten mag niet hoger zijn dan 50% van het bedrag van het hoofdwerk waarvoor de concessie is verleend.

8.2 Aankondiging

8.2.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

8.2.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Concessieovereenkomst voor openbare werken.

8.2.5 Bij de nationale aanbesteding maakt de aanbesteder de aankondiging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een nationale procedure.

NL

8.2.6 Indien de aanbesteder de opdracht voorbehoudt aan sociale werkplaatsen of programma's voor beschermde arbeid, vermeldt hij dit in de aankondiging.

8.2.7 Indien de aanbesteder inlichtingen vraagt of geschiktheidseisen stelt inzake draagkracht en bekwaamheden, houden deze verband met en staan ze in redelijke verhouding tot het voorwerp van de opdracht. De aanbesteder vermeldt deze geschiktheidseisen in de aankondiging. Indien de aanbesteder geschiktheidseisen stelt, hebben deze eisen geen betrekking op de hoogte van de totale omzet en de omzet van de bedrijfsactiviteit die het voorwerp van de opdracht is, tenzij de aanbesteder dit met zwaarwegende argumenten motiveert in de aankondiging. In dat geval is die eis niet hoger dan:

- a. driemaal de geraamde waarde van de opdracht, of
- b. indien de opdracht in percelen is verdeeld, driemaal de waarde van een perceel of een cluster van percelen dat gelijktijdig moet worden uitgevoerd.

8.2.8 De aanbesteder vermeldt het gunningscriterium in de aankondiging. De aanbesteder gunt een opdracht op grond van de naar het oordeel van de aanbesteder economisch meest voordelige inschrijving. De aanbesteder kan, in afwijking hiervan, gunnen op grond van de laagste prijs. In dat geval motiveert de aanbesteder de toepassing van dat criterium in de aankondiging.

informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

8.2.10 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

8.2.11 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

EU 8.2.12 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

8.2.13 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

8.3 Termijnen inschrijving

EU 8.3.1 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 45 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging.

8.3.3 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van

8.2.10 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

8.2.11 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

8.2.13 De aanbesteder motiveert in voorkomend geval in de aankondiging:

- de beslissing van de aanbesteder om geschiktheidseisen te stellen die zien op omzet van ondernemers,
- de beslissing van de aanbesteder om het gunningscriterium van de laagste prijs te hanteren,
- de beslissing van de aanbesteder om een opdracht niet in percelen op te delen, en
- de beslissing van de aanbesteder om opdrachten samen te voegen.

8.3 Termijnen inschrijving

NL 8.3.2 Bij de nationale aanbesteding stelt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen vast met inachtneming van het voorwerp van de opdracht en de voor de voorbereiding van de inschrijving benodigde tijd. Deze termijn bedraagt minimaal 32 dagen, te rekenen vanaf de publicatiedatum van de aankondiging.

8.3.3 Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de gestelde termijnen zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van

de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de aanbesteder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.

8.4 Inschrijving

8.4.1 De inschrijver voegt bij de inschrijving een volledige lijst van verbonden ondernemingen en deelt de aanbesteder de wijzigingen in deze lijst van verbonden ondernemingen steeds onverwijld mee.

8.4 Inschrijving

8.4.1 De inschrijver voegt bij de inschrijving een volledige lijst van verbonden ondernemingen en deelt de aanbesteder de wijzigingen in deze lijst van verbonden ondernemingen steeds onverwijld mee.

8.5 Verplichtingen voor de concessiehouder

8.5.1 De aanbesteder kan:

- hetzij de houder van een concessie verplichten ten minste 30 procent van de totale waarde van de werken waarvoor een concessie wordt verleend, aan derden uit te besteden. Dit minimumpercentage dient in de concessieovereenkomst te worden vermeld;
- hetzij de gegadigden of inschrijvers voor de concessie verzoeken zelf in hun inschrijvingen aan te geven welk percentage van de totale waarde van de werken waarvoor de concessie wordt verleend, zij aan derden denken uit te besteden.

8.5 Verplichtingen voor de concessiehouder

8.5.1 De aanbesteder kan:

- hetzij de houder van een concessie verplichten ten minste 30 procent van de totale waarde van de werken waarvoor een concessie wordt verleend, aan derden uit te besteden. Dit minimumpercentage dient in de concessieovereenkomst te worden vermeld;
- hetzij de gegadigden of inschrijvers voor de concessie verzoeken zelf in hun inschrijvingen aan te geven welk percentage van de totale waarde van de werken waarvoor de concessie wordt verleend, zij aan derden denken uit te besteden.

8.5.2 Een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is en die een opdracht aan een derde wenst te gunnen, geeft zijn voornemen hiertoe in een aankondiging te kennen. Een samenwerkingsverband van ondernemingen dat gevormd is om de concessie te verwerven, of met dit samenwerkingsverband verbonden ondernemingen, worden niet als derden beschouwd.

8.5.2 Een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is en die een opdracht aan een derde wenst te gunnen, geeft zijn voornemen hiertoe in een aankondiging te kennen. Een samenwerkingsverband van ondernemingen dat gevormd is om de concessie te verwerven, of met dit samenwerkingsverband verbonden ondernemingen, worden niet als derden beschouwd.

8.5.3 De concessiehouder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht door een concessiehouder voor openbare werken.

8.5.3 De concessiehouder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een opdracht door een concessiehouder voor openbare werken.

8.5.4 Bij de Europese aanbesteding zendt de concessiehouder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen.

EU

8.5.5 Bij de Europese aanbesteding moet de concessiehouder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een opdracht door een concessiehouder voor openbare werken kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

EU

8.5.7 Bij de Europese aanbesteding bedraagt, bij opdrachten die worden gegund door een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is, de door de concessiehouder vast te stellen termijn voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming minimaal 30 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht, en de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 40 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de

EU

8.5.6 Bij de nationale aanbesteding maakt de concessiehouder de aankondiging bekend via het elektronische systeem voor aanbestedingen.

NL

aankondiging van de opdracht of van de uitnodiging tot inschrijving.

		8.5.8	Bij de nationale aanbesteding bedraagt, bij opdrachten die worden gegund door een houder van een concessie die zelf geen aanbestedende dienst is, de door de concessiehouder vast te stellen termijn voor de ontvangst van de aanvragen tot deelneming minimaal 17 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht, en de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen minimaal 21 dagen, te rekenen vanaf de verzenddatum van de aankondiging van de opdracht of van de uitnodiging tot inschrijving.
		NL	
8.5.9	De concessiehouder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.	8.5.9	De concessiehouder kan de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen met 5 dagen verkorten indien hij vanaf de bekendmaking van de aankondiging met elektronische middelen vrije, rechtstreekse en volledige toegang biedt tot het bestek en alle overige voor de inschrijving relevante stukken en in de aankondiging het internetadres dat toegang biedt tot deze documenten vermeldt.
8.5.10	Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de concessiehouder verstrekt.	8.5.10	Nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken worden, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk 6 dagen voor de uiterste datum voor de ontvangst van de inschrijvingen door de concessiehouder verstrekt.
8.5.11	Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 8.5.10 gestelde termijn zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de concessiehouder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.	8.5.11	Indien nadere inlichtingen over het bestek en de overige voor de inschrijving relevante stukken tijdig zijn aangevraagd, maar om enigerlei reden niet binnen de in artikel 8.5.10 gestelde termijn zijn verstrekt, of indien de inschrijvingen slechts na een bezichtiging ter plaatse, of na inzage ter plaatse van de bij het bestek behorende stukken kunnen worden gedaan, verlengt de concessiehouder de termijn voor de ontvangst van de inschrijvingen zodanig dat alle betrokken ondernemers van alle nodige informatie voor de opstelling van de inschrijvingen kennis kunnen nemen.
8.5.12	De concessiehouder is niet gehouden tot aankondiging van een uit te besteden opdracht indien deze opdracht aan één of meer van de volgende voorwaarden voldoet:
a. indien, in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegericht dialogo of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd;
b. indien de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd;
c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de concessiehouder niet konden worden voorzien en niet aan de concessiehouder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen;
d. voor aanvullende opdrachten voor werken of diensten die noch in het oorspronkelijk opgedragen ontwerp, noch in de oorspronkelijk verleende opdracht waren opgenomen en technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden	8.5.12	De concessiehouder is niet gehouden tot aankondiging van een uit te besteden opdracht indien deze opdracht aan één of meer van de volgende voorwaarden voldoet:
a. indien, in het kader van een openbare of niet-openbare procedure, een concurrentiegericht dialogo of een onderhandse procedure, geen of geen geschikte inschrijvingen of geen verzoeken om een uitnodiging tot deelneming zijn ingediend, mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd en de Commissie op haar verzoek een verslag wordt overgelegd;
b. indien de opdracht om technische of artistieke redenen of om redenen van bescherming van exclusieve rechten slechts aan een bepaalde ondernemer kan worden toevertrouwd;
c. voor zover zulks strikt noodzakelijk is, ingeval de termijnen voor de openbare procedure of de niet-openbare procedure dan wel voor de onderhandelingsprocedure met aankondiging wegens dwingende spoed, als gevolg van gebeurtenissen die door de concessiehouder niet konden worden voorzien en niet aan de concessiehouder te wijten zijn, niet in acht kunnen worden genomen;
d. voor aanvullende opdrachten voor werken of diensten die noch in het oorspronkelijk opgedragen ontwerp, noch in de oorspronkelijk verleende opdracht waren opgenomen en technisch of economisch niet los van de oorspronkelijke opdracht kunnen worden

uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder dan wel, de aanvullende opdrachten strikt noodzakelijk zijn om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken en:

1. de aanvullende opdrachten ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk zijn geworden;
 2. de opdrachtverlening geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert, en
 3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten niet hoger is dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht;
- e. voor nieuwe opdrachten voor werken of diensten tot 3 jaar volgend op de verlening van de oorspronkelijke opdracht voor zover deze werken of diensten bestaan uit herhaling van soortgelijke werken of diensten die door dezelfde concessiehouder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan de oorspronkelijke opdracht werd verleend, en:
1. deze werken of diensten overeenstemmen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die met toepassing van de openbare procedure of de niet-openbare procedure is verleend,
 2. de concessiehouder reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject vermeldde dat een procedure zonder aankondiging kan worden toegepast, en
 3. de concessiehouder bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken of diensten geraamde bedrag in aanmerking neemt.

uitgevoerd zonder overwegende bezwaren voor de aanbesteder dan wel, de aanvullende opdrachten strikt noodzakelijk zijn om de oorspronkelijke opdracht te vervolmaken en:

1. de aanvullende opdrachten ten gevolge van een onvoorziene omstandigheid voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijk zijn geworden;
 2. de opdrachtverlening geschiedt aan de ondernemer die de oorspronkelijke opdracht uitvoert, en
 3. het totale bedrag van de aanvullende opdrachten niet hoger is dan 50 procent van het bedrag van de oorspronkelijke opdracht;
- e. voor nieuwe opdrachten voor werken of diensten tot 3 jaar volgend op de verlening van de oorspronkelijke opdracht voor zover deze werken of diensten bestaan uit herhaling van soortgelijke werken of diensten die door dezelfde concessiehouder worden toevertrouwd aan de ondernemer waaraan de oorspronkelijke opdracht werd verleend, en:
1. deze werken of diensten overeenstemmen met een basisproject dat het voorwerp vormde van de oorspronkelijke opdracht die met toepassing van de openbare procedure of de niet-openbare procedure is verleend,
 2. de concessiehouder reeds in de aankondiging van de aanbesteding van het basisproject vermeldde dat een procedure zonder aankondiging kan worden toegepast, en
 3. de concessiehouder bij de aanbesteding van het basisproject voor de toepassing van de drempelwaarden eveneens het totale voor de volgende werken of diensten geraamde bedrag in aanmerking neemt.

8.6 Opdracht

- 8.6.1 De aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder is niet verplicht een opdracht te verlenen.
- 8.6.2 De aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder verleent een opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de gunningsbeslissing. Indien de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 8.6.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de gunningsbeslissing een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder mag de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.

8.7 Geschillen

- 8.7.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

8.6 Opdracht

- 8.6.1 De aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder is niet verplicht een opdracht te verlenen.
- 8.6.2 De aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder verleent een opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de gunningsbeslissing. Indien de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 8.6.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de gunningsbeslissing een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder mag de aanbesteder of in voorkomend geval de concessiehouder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.

8.7 Geschillen

- 8.7.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

9 Raamovereenkomst met een enkele ondernemer Europees

9.1 Omschrijving

9.1.1 Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en een ondernemer met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te verlenen opdrachten vast te leggen.

9.1.2 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 6 en 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met een enkele ondernemer, op basis van die raamovereenkomst opdrachten verlenen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met een enkele ondernemer.

EU

9 Raamovereenkomst met een enkele ondernemer Nationaal

9.1 Omschrijving

9.1.1 Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en een ondernemer met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te verlenen opdrachten vast te leggen.

9.1.3 Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met een enkele ondernemer, op basis van die raamovereenkomst opdrachten verlenen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met een enkele ondernemer.

NL

9.2	Algemene bepalingen
9.2.1	Deze procedure kan uitsluitend worden toegepast tussen de aanbesteder en de ondernemer die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
9.2.2	Bij de verlening van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
9.2.3	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
9.2.4	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.
9.3	Opdrachten op basis van een raamovereenkomst
9.3.1	De opdracht op basis van een raamovereenkomst met een enkele ondernemer wordt verleend volgens de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
9.3.2	De opdracht wordt verleend door de ondernemer schriftelijk te raadplegen en hem indien nodig te verzoeken zijn inschrijving aan te vullen.
9.4	Termijn van gestanddoening
9.4.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.
9.5	Ongeldigheid van de inschrijving
9.5.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement of de raamovereenkomst is ongeldig.
9.5.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
9.6	Opdracht
9.6.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
9.6.2	De inschrijver komt alleen voor de opdracht in aanmerking indien hij zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoet aan de eisen die in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.

9.2	Algemene bepalingen
9.2.1	Deze procedure kan uitsluitend worden toegepast tussen de aanbesteder en de ondernemer die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
9.2.2	Bij de verlening van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
9.2.3	De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
9.2.4	De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.
9.3	Opdrachten op basis van een raamovereenkomst
9.3.1	De opdracht op basis van een raamovereenkomst met een enkele ondernemer wordt verleend volgens de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
9.3.2	De opdracht wordt verleend door de ondernemer schriftelijk te raadplegen en hem indien nodig te verzoeken zijn inschrijving aan te vullen.
9.4	Termijn van gestanddoening
9.4.1	De inschrijver moet zijn inschrijving gestand doen gedurende 30 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.
9.5	Ongeldigheid van de inschrijving
9.5.1	Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement of de raamovereenkomst is ongeldig.
9.5.2	Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
9.6	Opdracht
9.6.1	De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
9.6.2	De inschrijver komt alleen voor de opdracht in aanmerking indien hij zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoet aan de eisen die in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.

- 9.6.3 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 9.6.4 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 9.6.3.
- 9.6.5 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

9.7 Geschillen

- 9.7.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

- 9.6.3 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 9.6.4 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 9.6.3.
- 9.6.5 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,
 - afschrift van de nota van inlichtingen, en
 - afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

9.7 Geschillen

- 9.7.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

10 Raamovereenkomst met meerdere ondernemers Europees

10.1 Omschrijving

10.1.1 Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en meerdere ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te verlenen opdrachten vast te leggen.

10.1.2 Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gesloten met ten minste drie ondernemers, voor zover het aantal ondernemers dat aan de geschiktheidseisen voldoet, of het aantal inschrijvingen dat aan de gunningscriteria voldoet, voldoende groot is.

10.1.3 Bij de Europese aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 6 en 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met meerdere ondernemers, op basis van die raamovereenkomst opdrachten verlenen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met meerdere ondernemers.

EU

10 Raamovereenkomst met meerdere ondernemers Nationaal

10.1 Omschrijving

10.1.1 Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en meerdere ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te verlenen opdrachten vast te leggen.

10.1.2 Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gesloten met ten minste drie ondernemers, voor zover het aantal ondernemers dat aan de geschiktheidseisen voldoet, of het aantal inschrijvingen dat aan de gunningscriteria voldoet, voldoende groot is.

10.1.4 Bij de nationale aanbesteding kan de aanbesteder die, met gebruikmaking van een van de procedures beschreven in de hoofdstukken 2 tot en met 8 van dit reglement, een raamovereenkomst sluit met meerdere ondernemers, op basis van die raamovereenkomst

NL

opdrachten verlenen overeenkomstig de procedure voor de raamovereenkomst met meerdere ondernemers.

10.2 Algemene bepalingen

- 10.2.1 Deze procedure kan uitsluitend worden toegepast tussen de aanbesteder en de ondernemers die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
- 10.2.2 Bij de verlening van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
- 10.2.3 De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
- 10.2.4 De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.

10.3 Opdrachten op basis van een raamovereenkomst

- 10.3.1 De opdracht op basis van een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gegund:
- door toepassing van de in de raamovereenkomst bepaalde voorwaarden, zonder de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen, of
 - indien niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen
 - op basis van dezelfde voorwaarden die indien nodig worden gepreciseerd,
 - en, zo nodig, op basis van andere voorwaarden waarvan in het bestek van de raamovereenkomst een indicatie is gegeven
- volgens de onderstaande procedure:
- de aanbesteder nodigt gelijktijdig schriftelijk de ondernemers uit die in staat zijn de opdracht uit te voeren;
 - de aanbesteder stelt een voldoende lange termijn vast voor de indiening van inschrijvingen waarbij hij rekening houdt met elementen zoals de complexiteit van het voorwerp van de opdracht en de benodigde tijd voor de toezending van de inschrijvingen;
 - de inschrijvingen worden schriftelijk ingediend en de inhoud ervan blijft vertrouwelijk totdat de vastgestelde indieningstermijn is verstreken;
 - de aanbesteder gunt de opdracht aan de inschrijver die op grond van de in het bestek van de raamovereenkomst vastgestelde gunningscriteria de beste inschrijving heeft ingediend.

10.2 Algemene bepalingen

- 10.2.1 Deze procedure kan uitsluitend worden toegepast tussen de aanbesteder en de ondernemers die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.
- 10.2.2 Bij de verlening van opdrachten die op de raamovereenkomst zijn gebaseerd mogen de partijen geen substantiële wijzigingen aanbrengen in de in de raamovereenkomst gestelde voorwaarden.
- 10.2.3 De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan 4 jaar, behalve in uitzonderlijke gevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn, met name op grond van het voorwerp van de raamovereenkomst.
- 10.2.4 De aanbesteder gebruikt een raamovereenkomst niet om de mededinging te hinderen, te beperken of te vervalsen en maakt geen oneigenlijk gebruik van een raamovereenkomst.

10.3 Opdrachten op basis van een raamovereenkomst

- 10.3.1 De opdracht op basis van een raamovereenkomst met meerdere ondernemers wordt gegund:
- door toepassing van de in de raamovereenkomst bepaalde voorwaarden, zonder de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen, of
 - indien niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door de partijen opnieuw tot mededinging op te roepen
 - op basis van dezelfde voorwaarden die indien nodig worden gepreciseerd,
 - en, zo nodig, op basis van andere voorwaarden waarvan in het bestek van de raamovereenkomst een indicatie is gegeven
- volgens de onderstaande procedure:
- de aanbesteder nodigt gelijktijdig schriftelijk de ondernemers uit die in staat zijn de opdracht uit te voeren;
 - de aanbesteder stelt een voldoende lange termijn vast voor de indiening van inschrijvingen waarbij hij rekening houdt met elementen zoals de complexiteit van het voorwerp van de opdracht en de benodigde tijd voor de toezending van de inschrijvingen;
 - de inschrijvingen worden schriftelijk ingediend en de inhoud ervan blijft vertrouwelijk totdat de vastgestelde indieningstermijn is verstreken;
 - de aanbesteder gunt de opdracht aan de inschrijver die op grond van de in het bestek van de raamovereenkomst vastgestelde gunningscriteria de beste inschrijving heeft ingediend.

10.4 Termijn van gestanddoening

- 10.4.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 10.4.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.
- 10.4.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.
- 10.4.3 In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 10.10.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

10.5 Ongeldigheid van de inschrijving

- 10.5.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de raamovereenkomst of de uitnodiging tot inschrijving is ongeldig.
- 10.5.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
- 10.5.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, in het geval als bedoeld in artikel 10.3.1 onderdeel b bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

10.6 Verduidelijking van de inschrijving

- 10.6.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

10.7 Abnormaal lage inschrijving

- 10.7.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder

10.4 Termijn van gestanddoening

- 10.4.1 Onverlet hetgeen is bepaald in artikel 10.4.3 moet de inschrijver zijn inschrijving gestand doen gedurende 50 dagen na de dag waarop de uiterste termijn voor het indienen van de inschrijvingen is verstreken of, in voorkomend geval, de dag waarop de elektronische veiling is afgesloten, tenzij in de uitnodiging tot inschrijving een andere termijn is gesteld.
- 10.4.2 De aanbesteder kan verzoeken de termijn van gestanddoening te verlengen. Het verzoek tot verlenging van de termijn van gestanddoening wordt niet gedaan aan de inschrijver die naar het oordeel van de aanbesteder zeer waarschijnlijk niet in aanmerking komt voor de opdracht. De inschrijver kan aan een zodanig verzoek geen recht op de opdracht ontlenen.
- 10.4.3 In het geval een kort geding als bedoeld in artikel 10.10.3 aanhangig is gemaakt, eindigt de termijn van gestanddoening 8 dagen na de dag waarop in kort geding vonnis is gewezen.

10.5 Ongeldigheid van de inschrijving

- 10.5.1 Een inschrijving die niet voldoet aan de eisen, gesteld in dit reglement, de raamovereenkomst of de uitnodiging tot inschrijving is ongeldig.
- 10.5.2 Een inschrijving waaraan voorwaarden zijn verbonden, is ongeldig.
- 10.5.3 De inschrijver dient, indien de aanbesteder dat heeft voorgeschreven, in het geval als bedoeld in artikel 10.3.1 onderdeel b bij de inschrijving een verklaring over te leggen dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht. Deze verklaring, ingericht volgens het in Deel II opgenomen Model K, dient ondertekend te zijn door een bestuurder die ter zake de inschrijver rechtsgeldig vertegenwoordigt. In het geval de inschrijver een samenwerkingsverband van ondernemers is, verstrekt de inschrijver een dergelijke verklaring van een bestuurder van iedere ondernemer. De inschrijving is ongeldig indien een vereiste verklaring ontbreekt of niet naar waarheid is ingevuld.

10.6 Verduidelijking van de inschrijving

- 10.6.1 Op verzoek van de aanbesteder kunnen besprekingen met inschrijvers plaatsvinden met het oog op een verduidelijking van de inhoud van hun inschrijving en van de eisen van de aanbesteder, voor zover dit niet strijdig is met de beginselen van het aanbestedingsrecht. Onderhandelingen met inschrijvers over fundamentele punten van de opdracht, waarvan de wijziging de mededinging kan vervalsen, en met name over de prijzen, zijn niet toegestaan.

10.7 Abnormaal lage inschrijving

- 10.7.1 Indien een inschrijving is gedaan die in verhouding tot de te verrichten opdracht abnormaal laag lijkt, verzoekt de aanbesteder, voordat hij deze inschrijving kan afwijzen, schriftelijk om de door hem nodig geachte verduidelijkingen over de samenstelling van de inschrijving. De aanbesteder

onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- 10.7.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

10.7.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

10.7.4 Bij de Europese aanbesteding stelt de aanbesteder die in een situatie als bedoeld in artikel 10.7.3 een inschrijving afwijst, de Europese Commissie daarvan in kennis.

EU

10.8 Elektronische veiling

10.8.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling indien:

- nauwkeurige specificaties voor de opdracht zijn opgesteld,
- sprake is van het geval als bedoeld in artikel 10.3.1 onderdeel b, en
- de toepassing van de elektronische veiling is vermeld in de raamovereenkomst.

10.8.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.

10.8.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken.

10.8.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.

10.8.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende

onderzoekt in overleg met de inschrijver de samenstelling aan de hand van de ontvangen toelichtingen.

- 10.7.2 De verduidelijkingen kunnen onder meer verband houden met:
- de doelmatigheid van het bouwproces, van het productieproces van de producten of van de dienstverlening,
 - de gekozen technische oplossingen of uitzonderlijk gunstige omstandigheden waarvan de inschrijver bij de uitvoering van de werken, de levering van de producten of het verlenen van de diensten kan profiteren,
 - de originaliteit van het ontwerp van de inschrijver,
 - de naleving van de bepalingen inzake arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden die gelden op de plaats waar de opdracht wordt uitgevoerd, en
 - de ontvangst van staatssteun door de inschrijver.

10.7.3 Indien de aanbesteder constateert dat een inschrijving abnormaal laag is omdat de inschrijver staatssteun heeft gekregen, kan de inschrijving uitsluitend op enkel die grond worden afgewezen, indien de inschrijver desgevraagd niet binnen een door de aanbesteder bepaalde voldoende lange termijn kan aantonen dat de betrokken steun niet in strijd met de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is toegekend.

10.8 Elektronische veiling

10.8.1 De aanbesteder kan de gunningsbeslissing vooraf laten gaan door een elektronische veiling indien:

- nauwkeurige specificaties voor de opdracht zijn opgesteld,
- sprake is van het geval als bedoeld in artikel 10.3.1 onderdeel b, en
- de toepassing van de elektronische veiling is vermeld in de raamovereenkomst.

10.8.2 Een elektronische veiling is niet toegestaan bij werken of diensten voor intellectuele prestaties.

10.8.3 De aanbesteder maakt geen misbruik van de methode van elektronische veiling, noch gebruikt hij de methode om concurrentie te beletten, te beperken of te vervalsen of om wezenlijke wijzigingen aan te brengen in het voorwerp van de opdracht zoals omschreven in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken.

10.8.4 Indien de aanbesteder de gunningsbeslissing vooraf laat gaan door een elektronische veiling, verricht hij een eerste, volledige beoordeling van de inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria en de weging daarvan, zoals die zijn vastgesteld.

10.8.5 De aanbesteder waarborgt dat alle inschrijvers die een aan de eisen beantwoordende

inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

inschrijving hebben gedaan, tegelijkertijd langs elektronische weg worden uitgenodigd tot deelneming aan de elektronische veiling om nieuwe prijzen of nieuwe waarden in te dienen.

- 10.8.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de elektronische veiling preciseert.
- 10.8.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 10.8.12;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 10.8.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 10.8.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 10.8.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 10.8.11 In de formule als bedoeld in artikel 10.8.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 10.8.12 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan

- 10.8.6 De aanbesteder waarborgt dat de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling alle relevante informatie bevat voor de individuele verbinding met het gebruikte elektronische systeem en de datum en het tijdstip van de elektronische veiling preciseert.
- 10.8.7 De aanbesteder verstrekt bij de uitnodiging tot inschrijving ten minste de volgende informatie:
- de elementen waarvan de waarden vallen onder de elektronische veiling, voor zover deze elementen kwantificeerbaar zijn zodat ze kunnen worden uitgedrukt in cijfers of procenten;
 - de eventuele limieten van de waarden die kunnen worden ingediend, zoals zij voortvloeien uit de specificaties van het voorwerp van de opdracht;
 - de informatie die tijdens de elektronische veiling ter beschikking van de inschrijvers zal worden gesteld en het tijdstip waarop die informatie ter beschikking zal worden gesteld;
 - relevante informatie betreffende het verloop van de elektronische veiling;
 - de voorwaarden waaronder de deelnemers aan de elektronische veiling een bod kunnen doen en met name de minimumverschillen die voor de biedingen vereist zijn;
 - of de aanbesteder tijdens de elektronische veiling ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedeelt als bedoeld in artikel 10.8.12;
 - relevante informatie betreffende het gebruikte elektronische systeem en de nadere technische bepalingen en specificaties voor de verbinding.
- 10.8.8 De aanbesteder kan de elektronische veiling in verschillende fasen laten verlopen.
- 10.8.9 De elektronische veiling kan op zijn vroegst 2 werkdagen na de verzenddatum van de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling beginnen.
- 10.8.10 Indien de aanbesteder het gunningscriterium van de economisch meest voordelige inschrijving hanteert, voegt hij bij de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling:
- het resultaat van de volledige beoordeling van de inschrijving van de betreffende inschrijver, en
 - de wiskundige formule die tijdens de elektronische veiling de automatische herklasseringen naar gelang van de ingediende nieuwe prijzen of nieuwe waarden zal bepalen.
- 10.8.11 In de formule als bedoeld in artikel 10.8.10, onderdeel b verwerkt de aanbesteder het gewicht dat aan alle vastgestelde criteria is toegekend om de economisch meest voordelige inschrijving te bepalen; daartoe moeten eventuele marges evenwel vooraf in een bepaalde waarde worden uitgedrukt.
- 10.8.12 Tijdens alle fasen van de elektronische veiling deelt de aanbesteder onverwijld aan alle deelnemers aan de elektronische veiling ten minste de informatie mee die de deelnemers aan

de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.

- 10.8.13 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 10.8.14 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 10.8.15 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 10.8.16 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbesteder de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 10.9 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

10.9 Gunningsbeslissing

- 10.9.1 De aanbesteder toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 10.9.2 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
- 10.9.3 De aanbesteder stelt de deelnemers aan de raamovereenkomst zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 10.9.1 en 10.9.2 en, in voorkomend geval, de beslissing om

de elektronische veiling de mogelijkheid biedt op elk moment hun respectieve klassering te kennen. Indien dat in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling vermeld is, kan de aanbesteder ook andere informatie betreffende door de andere deelnemers aan de elektronische veiling ingediende prijzen of waarden meedelen.

- 10.8.13 De aanbesteder kan tevens op ieder ogenblik meedelen hoeveel deelnemers aan de elektronische veiling aan de fase van de veiling deelnemen.
- 10.8.14 De aanbesteder deelt tijdens het verloop van de fasen van de elektronische veiling in geen geval de identiteit van de deelnemers aan de elektronische veiling mee.
- 10.8.15 De aanbesteder vermeldt in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling op welke manier hij de veiling sluit. De elektronische veiling kan slechts sluiten in een of meer van de volgende gevallen:
- bij het verstrijken van de datum en het tijdstip van sluiting;
 - bij het uitblijven van nieuwe prijzen of nieuwe waarden die beantwoorden aan de vereisten betreffende de minimumverschillen. In dit geval preciseert de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling de termijn die hij na ontvangst van het laatste bod in acht zal nemen alvorens de veiling te sluiten;
 - indien alle fasen van de elektronische veiling die in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling zijn vermeld, afgehandeld zijn. In dit geval vermeldt de aanbesteder in de uitnodiging tot deelneming aan de elektronische veiling het tijdschema voor elk van de fasen van de veiling.
- 10.8.16 Na de sluiting van de elektronische veiling neemt de aanbesteder de gunningsbeslissing overeenkomstig artikel 10.9 op basis van de resultaten van de elektronische veiling.

10.9 Gunningsbeslissing

- 10.9.1 De aanbesteder toetst de inschrijvingen of, in voorkomend geval, de resultaten van de veiling aan de door hem in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken gestelde normen, functionele eisen en prestatie-eisen en beoordeelt de inschrijvingen op grond van het vastgestelde gunningscriterium.
- 10.9.2 Indien de inschrijvingen van twee of meer inschrijvers na toepassing van het gunningscriterium als beste worden beoordeeld, bepaalt het lot ten gunste van wie van hen de gunningsbeslissing uitvalt. De desbetreffende inschrijvers worden er tijdig van in kennis gesteld, dat een loting zal plaatsvinden en waar, wanneer en door wie de loting zal worden gehouden. Zij zijn bevoegd daarbij in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn.
- 10.9.3 De aanbesteder stelt de deelnemers aan de raamovereenkomst zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van de beslissingen die zijn genomen op grond van de artikelen 10.9.1 en 10.9.2 en, in voorkomend geval, de beslissing om

de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 10.10.2. Deze mededeling bevat tevens de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 10.9.4 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 10.9.5 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrijft in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

10.10 Opdracht

- 10.10.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 10.10.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 10.9.3. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 10.10.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 10.9.3 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 10.10.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 10.10.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 10.10.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 10.10.5.
- 10.10.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,

de opdracht niet te verlenen. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn als bedoeld in artikel 10.10.2. Deze mededeling bevat tevens de redenen voor zijn beslissing dat de inschrijving niet gelijkwaardig is aan of niet voldoet aan de functionele en prestatie-eisen.

- 10.9.4 De mededeling van de aanbesteder van een gunningsbeslissing houdt geen aanvaarding in als bedoeld in artikel 217, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van een aanbod van een inschrijver.
- 10.9.5 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gunningsbeslissing niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrijft in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.

10.10 Opdracht

- 10.10.1 De aanbesteder is niet verplicht de opdracht te verlenen.
- 10.10.2 De aanbesteder verleent de opdracht niet eerder dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 10.9.3. Indien de aanbesteder slechts één inschrijving heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 10.10.3 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 10.9.3 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de gunningsbeslissing van de aanbesteder, mag de aanbesteder niet overgaan tot het verlenen van de opdracht, voordat in kort geding vonnis is gewezen.
- 10.10.4 Voor de opdracht komen alleen inschrijvers in aanmerking die zowel op de dag van inschrijving als op de dag van opdrachtverlening voldoen aan de eisen die in de raamovereenkomst en de overige voor de inschrijving relevante stukken zijn vermeld.
- 10.10.5 Indien de aanbesteder de opdracht verleent, doet hij dit door middel van een ondertekende schriftelijke mededeling.
- 10.10.6 De datum van de opdracht is die van de verzending van de mededeling als bedoeld in artikel 10.10.5.
- 10.10.7 Tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de schriftelijke mededeling wordt aan de opdrachtnemer toegezonden en door of namens de opdrachtgever gewaarmerkt:
- afschrift van zijn inschrijvingsbiljet met de eventuele staat van verrekenprijzen,
 - exemplaar van het bestek,

- c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
- d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

10.11 Geschillen

- 10.11.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

- c. afschrift van de nota van inlichtingen, en
- d. afschrift van het proces-verbaal van aanwijzing.

10.11 Geschillen

- 10.11.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

11 Prijsvraag voor ontwerpen Europees

11.1 Omschrijving

11.1.1 Een prijsvraag voor ontwerpen is een procedure die tot doel heeft de aanbesteder een plan of een ontwerp te verschaffen dat na een oproep tot mededinging door een jury wordt geselecteerd, al dan niet met toekenning van prijzen.

11.2 Aankondiging

11.2.1 De aanbesteder maakt een aankondiging bekend.

11.2.2 De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Aankondiging van een prijsvraag voor ontwerpen.

11.2.3 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder de aankondiging aan de Europese Commissie via het elektronische systeem voor aanbestedingen door in dit systeem te kiezen voor een Europese procedure.

EU

11.2.4 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Aankondiging van een prijsvraag voor ontwerpen kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de

EU bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.

11.2.6 Indien de aanbesteder het aantal ondernemers dat hij uitnodigt tot deelneming aan de prijsvraag voor ontwerpen wil beperken, stelt de aanbesteder duidelijke en niet-discriminerende criteria vast. Dit aantal moet in ieder geval groot genoeg zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen.

11.2.7 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de aankondiging die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de aankondiging en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

11.2.9 De aanbesteder geeft in de aankondiging aan of de mededelingen en uitwisseling van informatie met betrekking tot deze procedure gedaan worden door middel van de post of de fax, langs elektronische weg, of door middel van een combinatie van deze middelen.

11.2.10 De aanbesteder kan de aankondiging aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

11.2.11 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de kennisgeving of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan bevat deze publicatie geen andere informatie dan de informatie in de kennisgeving die aan de Europese Commissie is toegezonden en bevat deze in ieder geval de datum van toezending aan de Europese Commissie. De aanbesteder publiceert de kennisgeving en de inhoud ervan niet vóór de datum waarop zij via het elektronische systeem voor aanbesteden aan de Europese Commissie is toegezonden.

11.3 Uitsluitingsgronden

11.3.1 De aanbesteder sluit van deelneming aan de prijsvraag voor ontwerpen uit iedere ondernemer jegens wie bij een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak een veroordeling om een of meer van de hieronder opgegeven redenen is uitgesproken waarvan de aanbesteder kennis heeft:

- a. deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/773/JBZ van de Raad;
- b. omkoping in de zin van artikel 3 van het besluit van de Raad van 26 mei 1997, respectievelijk artikel 3, lid 1, van Gemeenschappelijk Optreden 98/742/JBZ van de Raad;
- c. fraude in de zin van artikel 1 van de overeenkomst aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap;

- d. witwassen van geld in de zin van artikel 1 van richtlijn nr. 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld.

11.3.2 Als veroordelingen als bedoeld in artikel 11.3.1 worden in ieder geval aangemerkt veroordelingen op grond van artikel 140, 177, 177a, 178, 225, 226, 227, 227a, 227b of 323a, 328ter, tweede lid, 420bis, 420ter of 420quater van het Wetboek van Strafrecht.

11.3.3 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 11.3.1 of 11.3.2 genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs: een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of het indienen van het ontwerp niet ouder is dan 2 jaar, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft.

11.3.4 De aanbesteder kan van deelneming aan de procedure uitsluiten iedere ondernemer:

- a. die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie een surseance van betaling of een (faillissements-) akkoord geldt, of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving,
- b. jegens wie een onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is gedaan op grond van de op hem van toepassing zijnde wet- en regelgeving van een lidstaat wegens overtreding van een voor hem relevante beroepsgedragsregel,
- c. die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan die door de aanbesteder aannemelijk kan worden gemaakt,
- d. die niet aan verplichtingen heeft voldaan op grond van op hem van toepassing zijnde wettelijke bepalingen met betrekking tot betaling van sociale zekerheidspremies of belastingen, of
- e. die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van inlichtingen die door een aanbesteder van hem waren verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

11.3.5 De aanbesteder kan een ondernemer verzoeken om bewijsmiddelen waaruit blijkt dat hij niet verkeert in een van de in artikel 11.3.4 onderdelen a, b, c en d genoemde omstandigheden. Daarbij aanvaardt de aanbesteder als voldoende bewijs:

- a. voor a, een uittreksel uit het handelsregister, dat op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of het indienen van het ontwerp niet ouder is dan 6 maanden,
- b. voor b een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming of het indienen van het ontwerp niet ouder is dan 2 jaar,
- c. voor c, voor zover het een onherroepelijke veroordeling of een onherroepelijke beschikking wegens overtreding van mededingingsregels betreft, een gedragsverklaring aanbesteden, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming niet ouder is dan 2 jaar, en
- d. voor d, een verklaring van de belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van het

verzoek tot deelneming niet ouder is dan 6 maanden.

- 11.3.6 De aanbesteder betreft bij de toepassing van de artikelen 11.3.1, 11.3.2 en 11.3.4 onderdeel b uitsluitend rechterlijke uitspraken die in de 4 jaar voorafgaand aan het tijdstip van het indienen van het verzoek tot deelneming onherroepelijk zijn geworden en bij toepassing van artikel 11.3.4 onderdeel c uitsluitend ernstige fouten die zich in de 4 jaar voorafgaand aan het genoemde tijdstip hebben voorgedaan.
- 11.3.7 De aanbesteder kan afzien van toepassing van artikel 11.3.1 of 11.3.4:
- a. om dwingende redenen van algemeen belang,
 - b. indien de ondernemer naar het oordeel van de aanbesteder voldoende maatregelen heeft genomen om het geschonden vertrouwen te herstellen, of
 - c. indien naar het oordeel van de aanbesteder uitsluiting niet proportioneel is met het oog op de tijd die is verstreken sinds de veroordeling en gelet op het voorwerp van de prijsvraag voor ontwerpen.
- 11.3.8 De aanbesteder aanvaardt ook bewijsmiddelen als bedoeld in de artikelen 11.3.3 en 11.3.5 uit een andere lidstaat die een gelijkwaardig doel dienen.

11.4 Samenstelling van de jury

- 11.4.1 De jury is onafhankelijk.
- 11.4.2 De aanbesteder waarborgt dat de jury bestaat uit natuurlijke personen die onafhankelijk van de deelnemers aan de prijsvraag zijn.
- 11.4.3 Indien de aanbesteder van de deelnemers aan de prijsvraag voor ontwerpen een bijzondere beroepskwalificatie eist, waarborgt hij dat ten minste een derde van de juryleden dezelfde kwalificatie of een gelijkwaardige kwalificatie heeft.

11.5 Beoordeling

- 11.5.1 De jury neemt na afloop van de voor de indiening van plannen en ontwerpen gestelde termijn kennis van de inhoud daarvan.
- 11.5.2 De jury onderzoekt de projecten op basis van door de deelnemers aan de prijsvraag voor ontwerpen anoniem voorgelegde ontwerpen en op grond van de criteria die in de aankondiging van de prijsvraag zijn vermeld.
- 11.5.3 De jury stelt een door haar leden ondertekend verslag op met de door haar op basis van de merites van elk project vastgestelde rangorde van de projecten, vergezeld van haar opmerkingen en eventuele punten die verduidelijking behoeven.

- 11.5.4. De anonimiteit van de deelnemers aan de prijsvraag voor ontwerpen wordt geëerbiedigd totdat het oordeel van de jury bekend is gemaakt.
- 11.5.5 Zo nodig kan de aanbesteder op verzoek van de jury deelnemers aan de prijsvraag uitnodigen om door de jury in haar notulen vermelde vragen te beantwoorden teneinde duidelijkheid te verschaffen omtrent bepaalde aspecten van de projecten.
- 11.5.6 De aanbesteder waarborgt dat van de dialoog tussen de leden van de jury en de deelnemers aan de prijsvraag voor ontwerpen volledige notulen worden opgesteld.

11.6 Resultaten van de prijsvraag voor ontwerpen

- 11.6.1 De aanbesteder kan uit de procedure van de prijsvraag voor ontwerpen een opdracht voor diensten laten voortvloeien door toepassing van de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging indien de opdracht volgens de toepasselijke voorschriften aan de winnaar of aan een van de winnaars van die prijsvraag dient te worden verleend en de aanbesteder alle winnaars van de prijsvraag tot de onderhandelingen uitnodigt.
- 11.6.2 De aanbesteder stelt de deelnemers aan de prijsvraag voor ontwerpen zo spoedig mogelijk gelijktijdig schriftelijk, in elk geval per fax of elektronisch bericht, in kennis van het oordeel van de jury en hoe hij met de resultaten van de prijsvraag voor ontwerpen om zal gaan en, in voorkomend geval, de beslissing om de om de procedure van de prijsvraag voor ontwerpen niet af te ronden. Deze mededeling bevat ten minste de gronden van deze beslissingen, waaronder de kenmerken en voordelen van het ontwerp van de winnaar of winnaars, en de naam van de winnaar of winnaars.
- 11.6.3 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de beslissingen als bedoeld in artikel 11.6.2 niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 11.6.4 De aanbesteder geeft aan de beslissingen als bedoeld in artikel 11.6.2 niet eerder gevolg dan 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 11.6.2. Indien de aanbesteder slechts één ontwerp heeft ontvangen, hoeft de termijn van 20 dagen niet in acht te worden genomen.
- 11.6.5 Indien binnen 20 dagen na de verzenddatum van de mededeling als bedoeld in artikel 11.6.2 een kort geding aanhangig is gemaakt tegen de beslissingen bedoeld in artikel 11.6.2, mag de aanbesteder niet overgaan tot het gevolg geven aan de beslissingen voordat in kort geding vonnis is gewezen.

11.7 Bekendmakingen over de gevolgde procedure

- 11.7.1 Bij de Europese aanbesteding zendt de aanbesteder die de procedure van de prijsvraag voor ontwerpen heeft afgerond de Europese Commissie uiterlijk 48 dagen na de afronding van de procedure een aankondiging betreffende de resultaten van de procedure toe via het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor de bekendmaking van de aankondiging het formulier Resultaten van een prijsvraag voor ontwerpen.
- EU
- 11.7.3 Indien de aanbesteder beslist om de procedure van de prijsvraag voor ontwerpen niet af te ronden, maakt hij deze beslissing en de redenen daartoe bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.
- 11.7.4 De aanbesteder deelt bepaalde gegevens betreffende de gevolgde procedure niet mee indien openbaarmaking van die gegevens:
- met enig wettelijk voorschrift in strijd zou zijn,
 - met het openbaar belang in strijd zou zijn,
 - de rechtmatige commerciële belangen van ondernemers zou kunnen schaden, of
 - afbreuk aan de eerlijke mededinging tussen ondernemers zou kunnen doen.
- 11.7.5 Bij de Europese aanbesteding moet de aanbesteder de verzenddatum van het formulier Resultaten van een prijsvraag voor ontwerpen kunnen aantonen. Dit kan met behulp van de bevestiging van ontvangst van de Europese Commissie.
- EU
- 11.7.6 Indien bij de Europese aanbesteding de aanbesteder de aankondiging betreffende de resultaten van de procedure of de inhoud ervan ook op een andere wijze publiceert, dan doet hij dit niet voor de datum waarop de aankondiging betreffende de resultaten van de procedure aan de Europese Commissie is toegezonden.
- EU
- 11.7.7 De aanbesteder kan de aankondiging betreffende de resultaten van de procedure aanvullen of rectificeren en maakt dit bekend met behulp van het elektronische systeem voor aanbestedingen. De aanbesteder gebruikt voor deze bekendmaking het formulier Kennisgeving van aanvullende informatie, informatie over een onvolledige procedure of rectificatie.

11.8 Geschillen

- 11.8.1 Ieder geschil tussen de bij de procedure betrokkenen dat ontstaat naar aanleiding van de procedure waarop dit reglement van toepassing is verklaard, zal, tenzij anders nader door de betrokkenen wordt overeengekomen, worden voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

12 Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen Europees

12.1 Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen

- 12.1.1 De aanbesteder kan teneinde die ondernemer te kiezen die het meest geschikt is om mee samen te werken, een bijzondere procedure toepassen bij opdrachten betreffende het ontwerpen en bouwen van een complex sociale woningen, waarvoor, wegens de omvang, de complexiteit en de vermoedelijke duur van de desbetreffende werken, het plan van meet af aan wordt opgesteld op grond van een nauwe samenwerking in een team bestaande uit de afgevaardigden van de aanbesteder, deskundigen en de ondernemer of ondernemers die met de uitvoering van de opdracht wordt belast.
- 12.1.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging van de opdracht een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de opdracht bedoeld in artikel 12.1.1 opdat de belangstellende ondernemers zich een duidelijk beeld van het uit te voeren project kunnen vormen.
- 12.1.3 De aanbesteder vermeldt in deze aankondiging, overeenkomstig de artikelen 3.5 tot en met 3.10, aan welke persoonlijke, technische, economische en financiële voorwaarden de gegadigden dienen te voldoen.
- 12.1.4 Bij de Europese aanbesteding past de aanbesteder voorts overeenkomstig toe de volgende

12 Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen Nationaal

12.1 Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen

- 12.1.1 De aanbesteder kan teneinde die ondernemer te kiezen die het meest geschikt is om mee samen te werken, een bijzondere procedure toepassen bij opdrachten betreffende het ontwerpen en bouwen van een complex sociale woningen, waarvoor, wegens de omvang, de complexiteit en de vermoedelijke duur van de desbetreffende werken, het plan van meet af aan wordt opgesteld op grond van een nauwe samenwerking in een team bestaande uit de afgevaardigden van de aanbesteder, deskundigen en de ondernemer of ondernemers die met de uitvoering van de opdracht wordt belast.
- 12.1.2 De aanbesteder geeft in de aankondiging van de opdracht een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van de opdracht bedoeld in artikel 12.1.1 opdat de belangstellende ondernemers zich een duidelijk beeld van het uit te voeren project kunnen vormen.
- 12.1.3 De aanbesteder vermeldt in deze aankondiging, overeenkomstig de artikelen 3.5 tot en met 3.10, aan welke persoonlijke, technische, economische en financiële voorwaarden de gegadigden dienen te voldoen.

EU

artikelen met betrekking tot:

- a. eventuele vooraankondiging: artikel 3.2;
- b. aankondiging: artikel 3.3;
- c. termijnen bij aanmelding als gegadigde: artikel 3.11;
- d. termijnen inschrijving: artikel 3.15;
- e. inschrijving: artikel 3.18;
- f. gunningsbeslissing 3.29;
- g. opdracht: de artikelen 3.30.4 tot en met 3.30.6;
- h. proces-verbaal van opdrachtverlening: artikel 3.31;
- i. bekendmakingen over de gevolgde procedure: artikel 3.32;
- j. geschillen: artikel 3.33.

12.1.5 Bij de nationale aanbesteding past de aanbesteder voorts overeenkomstig toe de volgende artikelen met betrekking tot:

NL

- a. aankondiging: artikel 3.3;
- b. termijnen bij aanmelding als gegadigde: artikel 3.11;
- c. termijnen inschrijving: artikel 3.15;
- d. inschrijving: artikel 3.18;
- e. gunningsbeslissing 3.29;
- f. opdracht: de artikelen 3.30.4 tot en met 3.30.6;
- g. bekendmakingen over de gevolgde procedure: artikel 3.32;
- h. geschillen: artikel 3.33.

Deel II

Modellen

Model G Inschrijvingsbiljet

De hierna te noemen inschrijver(s):

a. _____ gevestigd te: _____ KVK-nummer _____

b. _____ gevestigd te: _____ KVK-nummer _____

c. _____ gevestigd te: _____ KVK-nummer _____

(Bij een natuurlijk persoon naam en voornamen voluit, bij een rechtspersoon de statutaire naam; bij een natuurlijk persoon de woonplaats, bij een rechtspersoon de vestigingsplaats)

verklaart (verklaren) zich door ondertekening dezes bereid de opdracht voor:

_____ (aanduiding van de opdracht volgens het bestek of het beschrijvend document)

_____ (aanduiding van het perceel, de samengevoegde percelen of het geheel van de percelen waar het inschrijvingsbiljet betrekking op heeft)

uit te voeren voor een bedrag, de omzetbelasting daarin niet inbegrepen, van:

_____ euro (bedrag in cijfers)

_____ euro (bedrag in letters).

Het ter zake van de omzetbelasting verschuldigde bedrag bedraagt:

_____ euro (bedrag in cijfers)

_____ euro (bedrag in letters).

De door de inschrijver(s) op te geven verrekenprijzen, waarin geen bedragen voor omzetbelasting zijn begrepen, zijn vermeld op de hierbij gaande ondertekende staat (opnemen indien van toepassing).

In geval van een inschrijving door een samenwerkingsverband van ondernemers wijzen de inschrijvers de hierboven onder a. genoemde inschrijver aan als gemachtigde om hen in alle zaken in het kader van de aanbestedingsprocedure en de uitvoering van de opdracht te vertegenwoordigen.

De inschrijver(s) verklaart (verklaren) deze inschrijving te doen overeenkomstig de bepalingen van het Aanbestedingsreglement 2012 en met inachtneming van de bepalingen en de gegevens zoals deze zijn omschreven in de voor de inschrijving relevante stukken.

Gedaan op _____ (datum), te _____ (plaats).

De inschrijver(s)

a. _____ (handtekening) _____ (naam) _____ (functie)

b. _____ (handtekening) _____ (naam) _____ (functie)

c. _____ (handtekening) _____ (naam) _____ (functie)

Model H Proces-verbaal van opening van de inschrijvingen

Op _____ (datum), te _____ (plaats)

is door mij, _____, _____ (naam en functie van degene die de inschrijvingen heeft geopend)

overgegaan tot het openen van de inschrijvingen ten behoeve van de aanbesteding van:

_____ (aanduiding van de opdracht volgens het bestek of het beschrijvend document).

Bij de aanbesteding overeenkomstig de _____ procedure (de naam van de gevolgde procedure van het ARW 2012)

is van de ingekomen inschrijvingen de onderstaande staat opgemaakt (1).

Inschrijvers (met hun adressen)	Perceel, percelen of totaal	Inschrijvingssommen (excl. OB) (2)	Bijzonderheden

Opgemaakt op _____ (datum), te _____ (plaats)

_____ (handtekening van degene die de inschrijvingen heeft geopend)

Toelichting:

1. Indien daaraan behoefte bestaat, kan meer dan één staat worden opgemaakt, in welk geval het aantal staten in het proces-verbaal moet worden vermeld.
2. Bij toepassing van het gunningscriterium van de laagste prijs de inschrijvingssommen vermelden (OB=Omzetbelasting).

Model K Verklaring bestuurder omtrent rechtmatigheid inschrijving

Ondergetekende verklaart dat de onderhavige inschrijving, of – in geval van een onderhandelingsprocedure - de aanbidding, ten behoeve van _____ (aanduiding opdracht overeenkomstig bestek of beschrijvend document) niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht.

Aldus naar waarheid opgemaakt

op _____ (datum) te _____ (plaats)
door _____ (naam en voorletters)
als bestuurder van _____ (naam bedrijf),
die _____ (naam bedrijf)
ter zake van deze inschrijving of aanbidding rechtsgeldig vertegenwoordigt.
_____ (handtekening)

Deel III

Algemene toelichting

Algemene toelichting

1 Aanleiding

Op 31 maart 2004 stelden het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie richtlijn nr. 2004/18/EG betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten vast¹. Deze richtlijn – verder aan te duiden met RL WLD – werd gepubliceerd op 30 april 2004. In Nederland is de RL WLD in 2005 geïmplementeerd door middel van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao). De Aanbestedingswet 2013 vervangt het Bao.

In de RL WLD zijn de procedures voor de aanbesteding van werken, van leveringen en van diensten samengevoegd. Dit biedt het voordeel van meer uniformiteit. Nadeel is echter dat procedures veel meer door elkaar staan. Door de verschillen in de wijze van aanbesteding van werken, leveringen en diensten is een complex geheel van meer dan twintig procedures ontstaan. Het nadeel van het samenvoegen van alle procedures doet zich vooral voelen in de aanbestedingspraktijk, waarbij eerst een keuze met betrekking tot de te volgen procedure en vervolgens een uittreksel van die procedure nodig is. Voor wat betreft het aanbesteden van werken voorzagt het Aanbestedingsreglement Werken 2005 (ARW 2005) in deze uittreksels. Om aan te sluiten bij de teksten van de Aanbestedingswet 2013 is een volledige herziening van het Aanbestedingsreglement Werken uitgevoerd en is het ARW 2005 vervangen door het ARW 2012.

2 Juridische context

Het Aanbestedingsreglement Werken is op grond van artikel 1.22, lid 1 van de Aanbestedingswet 2013 aangewezen als richtsnoer voor nationale aanbestedingen voor Werken. Het betreft de aanbestedingsprocedures die vallen onder afdeling 1.2.3 van de Aanbestedingswet 2013 voor wat betreft nationale aanbestedingen en onder afdeling 1.2.4 voor wat betreft de meervoudig onderhandse aanbesteding. De Wet bepaalt voorts dat de aanbesteder de voorschriften van het ARW 2012 toepast. De aanbesteder is verplicht om eventuele afwijking ten opzichte van het ARW 2012 in de aanbestedingsstukken te motiveren. Van belang is in dit verband ook dat de minister bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer heeft aangegeven dat van het nieuwe ARW slechts in uitzonderlijke gevallen mag worden afgeweken. Los daarvan geldt dat afwijken op onderdelen wordt ontraden omdat de voorschriften van het ARW 2012 een nauwkeurig geformuleerd samenhangend geheel vormen.

In het ARW 2012 zijn eveneens de Europese aanbestedingsprocedures uitgewerkt. Het betreft in dit geval een aanbesteding waarvan het geraamde bedrag, exclusief BTW, gelijk of hoger is dan de drempels genoemd in de RL WLD. Voor deze opdrachten geldt een ander regime dan voor opdrachten onder de drempel. Indien een aanbesteder afwijkt van het ARW 2012 loopt hij het risico dat hij niet langer voldoet aan de voorschriften van de Wet.

Overigens zijn de Europese en de nationale procedures in het ARW 2012 geschikt gemaakt om aan Werken gerelateerde Leveringen en Diensten aan te besteden. Daarmee is gevolg gegeven aan de motie Schouten over het ARW (TK. 32440, nr. 55).

2.1 De Europese aanbesteding

Voor de Europese aanbesteding is de context als volgt.

1 Europese Richtlijn werken, leveringen en diensten (RL WLD)

De RL WLD bevat voorschriften betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten. Lidstaten van de Europese Unie moeten de richtlijn in hun nationale regelgeving implementeren. De richtlijnen hebben in beginsel geen directe werking voor burgers. Wanneer een lidstaat echter niet tijdig implementeert, kan dit in bepaalde gevallen directe werking tot gevolg hebben.

2 De Aanbestedingswet 2013

De RL WLD is in Nederland geïmplementeerd in de Aanbestedingswet 2013. De teksten van de RL WLD en de Aanbestedingswet 2013 komen sterk met elkaar overeen. Maar er zijn ook verschillen. Zo biedt de RL WLD de lidstaten op een aantal plaatsen de keuze om een bepaling wel of niet in te voeren.

¹ Richtlijn nr. 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (PbEU 2004, L134).

In § 2.1.1.1 van de Aanbestedingswet 2013 is nauwkeurig bepaald wanneer een overheidsopdracht valt onder de werking van deel 2 van de Aanbestedingswet 2013, en dientengevolge wanneer een aanbesteding met inachtneming van de voorschriften van deze wet – en dus met die van de RL WLD – verplicht is. In feite is hiervastgelegd door wie en in welke gevallen een ‘Europese procedure’ gevolgd moet worden c.q. er sprake is van een ‘Europese aanbesteding’.

Bij het bepalen of de aanbesteding van een opdracht valt onder de werking van deel 2 van de Aanbestedingswet 2013, spelen de drempelwaarden opgenomen in artikel 2.1 van deze wet een belangrijke rol. De Europese Commissie herziet op grond van artikel 78 van de RL WLD elke twee jaar de drempelwaarden.

3 Het Aanbestedingsreglement Werken 2012 (ARW 2012)

Het ARW 2012 bevat voor Europese aanbestedingen volledige uittreksels van iedere procedure uit de Aanbestedingswet 2013. Deze uittreksels maken het ARW 2012 voor de dagelijkse praktijk tot een zeer nuttig instrument. Met het toepassen van een procedure uit het ARW 2012 voldoet de aanbesteder aan de voorschriften van de Aanbestedingswet 2013.

2.2 De nationale aanbesteding

Van een nationale aanbesteding is sprake indien het een aanbesteding voor een opdracht betreft die buiten het bereik van deel 2 van de Aanbestedingswet 2013 valt. Het gaat om aanbestedingen waarvoor een Europese aanbesteding niet verplicht is. De nationale aanbesteding ontleent toepasselijkheid aan afdeling 1.2.3 van de Aanbestedingswet 2013 voor wat betreft de nationale aanbestedingsprocedures en aan afdeling 1.2.4 voor wat betreft de onderhandse procedure. Overigens mag een aanbesteder altijd kiezen voor het toepassen van een Europese aanbesteding in plaats van voor een nationale aanbesteding, dus ook in gevallen waarvoor een Europese aanbesteding niet verplicht is. De aanbesteder moet zijn keuze vermelden in de aankondiging.

Ter wille van de uniformiteit in aanbestedingsprocedures zijn de procedures voor de nationale aanbesteding in het ARW 2012 zoveel mogelijk identiek aan die voor de Europese aanbesteding. Uniformiteit is voorts van belang ter ondersteuning van de praktijk dat in toenemende mate het aanbestedingsproces langs elektronische weg zal worden afgehandeld.

3 Opzet ARW 2012

3.1 Instrument en beleid

Het ARW 2012 is een praktisch hanteerbaar inkoopinstrument voor de aanbesteders, waaronder de overheden en publiekrechtelijke instellingen en de verenigingen die zij vormen. Als instrument bevat het ARW 2012 een aantal procedures die aanbesteders kunnen toepassen bij hun aanbestedingen. De keuze voor een bepaalde procedure is een kwestie van beleid. Dat beleid dient uiteraard wel te passen in de bovenliggende regelgeving, zoals aangegeven in hoofdstuk 2. De bovenliggende regelgeving bepaalt het toepassingsgebied van elke in het ARW 2012 beschreven procedure. Voor *de Europese aanbestedingen voor opdrachten van werken* zijn de toepassingsmogelijkheden van de procedures beschreven in deel 2 van de Wet.

De vier Rijksopdrachtgevers in de bouwsector (Dienst Landelijk Gebied, Dienst Vastgoed Defensie, Rijksgebouwendienst en Rijkswaterstaat) zijn voor het aanbesteden van werken *die niet vallen onder de werking van deel 2 van de Wet* gebonden aan de Beleidsregels aanbesteding van werken 2012. Deze beleidsregels schrijven voor dat deze opdrachtgevers gehouden zijn aan het ARW 2012 en bepalen welke procedures deze opdrachtgevers in verschillende gevallen mogen gebruiken.

Andere aanbesteders zullen veelal hun eigen beleidsregels hebben waarin zij aangeven welke procedures zij zullen gebruiken voor de aanbestedingen van werken die *niet vallen onder de werking van deel 2 van de Aanbestedingswet 2013*. Indien zij geen beleidsregels hebben, zijn zij vrij in het kiezen van de procedures voor deze aanbestedingen, daarbij rekening houdend met het proportionaliteitsbeginsel. Een duidelijk beleid voeren en dat vastleggen in eigen beleidsregels heeft de voorkeur.

3.2 Uitgangspunten

Bij het opstellen van het ARW 2012 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

1 Processtappen staan centraal

Het ARW 2012 is gericht op de processtappen in aanbestedingen. Dat betekent dat het reglement fungeert als richtsnoer die de betrokkenen in een aanbestedingsprocedure stapsgewijs ondersteunt.

2 Het ARW 2012 volgt nauwkeurig de wet

Voor een Europese aanbesteding zijn aanbestedende diensten gehouden om de Aanbestedingswet 2013 te volgen. Wanneer een aanbestedende dienst voor zijn aanbesteding een procedure uit het ARW 2012 van toepassing verklaart voldoet hij daarmee aan de verplichtingen die de Aanbestedingswet 2013 hem oplegt.

De Aanbestedingswet 2013 implementeert de RL WLD. Daarbij moet de Wet voldoen aan de ‘Aanwijzingen voor de regelgeving’, die in Nederland gelden voor het tot stand brengen van regelgeving en zijn in een enkel geval kleine verschillen opgetreden tussen de Wet en de RL WLD.

Soms wijkt ook de Nederlandse vertaling van de RL WLD, die de Europese Commissie ter beschikking stelt, af van de Engelse en de Franse versie². Voor het ARW 2012 is steeds zowel de Wet als de Nederlandse vertaling van de RL WLD geraadpleegd. Waar daartoe aanleiding was, zijn ook de Engelse en de Franse versie geraadpleegd om tot een juiste opstelling van de procedure in het ARW 2012 te komen.

3 Structuur ARW 2012 dezelfde als van het ARW 2005

De structuur van het ARW 2005 is overgenomen in het ARW 2012. Dat wil zeggen dat de procedures voor de Europese aanbestedingen en de procedures voor de nationale aanbestedingen (inclusief de Onderhandse procedure) samen in één reglement zijn ondergebracht. Bovendien is iedere procedure volledig uitgeschreven en zijn verwijzingen zoveel mogelijk vermeden. De opzet van het reglement maakt overeenkomsten en verschillen beter zichtbaar.

4 De nationale aanbesteding volgt waar mogelijk de Europese aanbesteding

Ter wille van de uniformiteit zijn de procedures voor de nationale aanbesteding zoveel mogelijk identiek aan die voor de Europese. Daarbij is ervoor gezorgd om de beleidsvrijheid voor aanbestedingen onder de drempel niet te beperken. Belangrijke verschillen tussen beide typen aanbestedingen zitten vooral in de wijze van aankondigen. Daarnaast kent de nationale aanbesteding met de onderhandse procedure een extra aanbestedingsprocedure. Bij de nationale aanbesteding zijn geen restricties gesteld aan het gebruik van de concurrentiegerichte dialoog.

5 Uitsluitingsgronden en Eigen Verklaring

In het ARW 2012 is voor wat betreft de uitsluitingsgronden in de nationale procedures volledig aangesloten bij hetgeen daartoe is voorgeschreven in de Europese procedures. Bijkomend voordeel is dat op deze wijze de Eigen Verklaring, die leidt tot lastenverlichting voor ondernemers, ook in de nationale aanbestedingen toegepast kan worden. Uniformering van de Europese en nationale praktijk draagt bij aan het verkleinen van de kans op administratieve fouten in een aanmelding of inschrijving van een ondernemer. Het toepassen van de Eigen Verklaring geeft de aanbesteder een voldoende mate van zekerheid dat ondernemers worden geweerd die niet voldoen aan de eisen die moeten worden gesteld aan de integriteit van een ondernemer of onderneming die zaken wil doen met een overheid.

3.3 Gebruik van het ARW 2012

Het eerste hoofdstuk, dat een algemeen karakter heeft, bevat de begripsbepalingen en geeft aan welke artikelen in het reglement betrekking hebben op de Europese aanbesteding en welke betrekking hebben op de nationale aanbesteding. In de lay-out van het ARW 2012 hebben de Europese aanbesteding en de nationale aanbesteding elk hun eigen kolom.

Ter wille van de leesbaarheid zijn artikelen die identiek zijn voor zowel de Europese aanbesteding als de nationale aanbesteding in beide kolommen opgenomen, zodat elke kolom op zichzelf de volledige tekst voor de gekozen procedure bevat.

Er is geen onderscheid gemaakt tussen artikelen en leden. Dit speelt met name in het kader van verwijzingen. Om verwarring te voorkomen is nergens in het ARW 2012 verwezen naar artikelliden, maar is steeds het volledige nummer van de bepaling genoemd met daarbij de aanduiding 'artikel'. Het is ook mogelijk dat verwezen wordt naar – bijvoorbeeld – artikel 3.6. In dat geval wordt daarmee de gehele groep van artikel 3.6 bedoeld, dus de artikelen 3.6.1 tot en met 3.6.5.

Wat de artikelswijze toelichting bij het ARW 2012 betreft, deze is per onderwerp gegroepeerd, zodat hetzelfde onderwerp voor alle procedures bijeen is geplaatst. Ieder onderwerp is voorzien van een verwijzing, of in de elektronische uitgave van het ARW 2012 van een koppeling, naar de artikelen die onder het onderwerp toegelicht worden.

² Zie voor een treffend verschil artikel 44, lid 3, RL WLD, waarin de eis is weggefallen dat aan een concurrentiegerichte dialoog het minimumaantal gegadigden ten minste drie dient te bedragen. De Engelse en de Franse versie vermelden deze eis wel. Mede gezien de analogie tussen de concurrentiegerichte dialoog en de onderhandelingsprocedure met bekendmaking van een aankondiging is het duidelijk dat de Nederlandse vertaling hier een omissie bevat. Overigens kiest de Aanbestedingswet 2013 op dit punt voor het volgen van de Engelse en Franse versie van de RL WLD.

4 Onderwerpen ARW 201

4.1 Procedures

Het ARW 2012 beschrijft na de algemene bepalingen in hoofdstuk 1 de volgende elf procedures:

- a) in hoofdstuk 2 de openbare procedure;
- b) in hoofdstuk 3 de niet-openbare procedure;
- c) in hoofdstuk 4 de concurrentiegerichte dialoog;
- d) in hoofdstuk 5 de onderhandelingsprocedure met aankondiging;
- e) in hoofdstuk 6 de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging;
- f) in hoofdstuk 7 de onderhandse procedure;
- g) in hoofdstuk 8 de procedure voor een concessieovereenkomst;
- h) in hoofdstuk 9 de procedure voor een raamovereenkomst met een enkele ondernemer;
- i) in hoofdstuk 10 de procedure voor een raamovereenkomst met meerdere ondernemers;
- j) in hoofdstuk 11 de prijsvraag voor ontwerpen;
- k) in hoofdstuk 12 ontwerp en bouw van een complex sociale woningen (in het ARW 2005 opgenomen in artikel 1.5).

Alle procedures zijn zowel voor de Europese aanbesteding als voor de nationale aanbesteding beschikbaar met uitzondering van de onderhandse procedure. Deze is alleen beschikbaar voor de nationale aanbesteding.

Paragraaf 2.2.3.4 van de Aanbestedingswet 2013 bevat de procedure voor een dynamisch aankoopstelsel. Deze zijn niet opgenomen in het ARW 2012 omdat voor werken in de huidige aanbestedingspraktijk de praktische toepasbaarheid van deze procedure beperkt is.

Hoofdstuk 2: Openbare procedure

Voor Europese aanbestedingen is de openbare procedure de meest eenvoudige procedure. Hier kan de aanbesteder volstaan met het aankondigen van de opdracht die hij wil verlenen waarna iedere geïnteresseerde ondernemer in kan schrijven. Na de beoordeling van inschrijvers aan de hand van de uitsluitingsgronden en de geschiktheidseisen en van hun inschrijvingen aan de hand van de gunningscriteria beslist de aanbesteder aan wie hij de opdracht wil verlenen en deelt hij de gunningsbeslissing aan alle inschrijvers mee. Tenzij een of meer inschrijvers in beroep gaan tegen de gunningsbeslissing, kan de aanbesteder vervolgens de opdracht verlenen³.

Deze procedure is geschikt wanneer inschrijven weinig inspanning kost zodat de transactiekosten beperkt zijn.

Hoofdstuk 3: Niet-openbare procedure

In tegenstelling tot wat de naam zou doen vermoeden is de niet-openbare procedure net zo openbaar als de openbare procedure. Deze procedure wordt algemeen bekendgemaakt, waarna iedere ondernemer zich kan aanmelden als gegadigde. Het verschil met de openbare procedure is dat de procedure twee fasen beslaat, waarbij de aanbesteder eerst de gegadigden selecteert aan de hand van de uitsluitingsgronden, de geschiktheidseisen en de criteria voor nadere selectie. In de tweede fase nodigt de aanbesteder de geselecteerde gegadigden uit om in te schrijven en verloopt het proces verder op dezelfde wijze als de openbare procedure.

Het voordeel van de niet-openbare procedure is dat de transactiekosten lager kunnen zijn dan bij de openbare procedure. De aanbesteder kan het aantal inschrijvers beperken tot het aantal dat nodig is voor voldoende concurrentie. Alleen de uitgenodigde gegadigden maken inschrijvingskosten. De aanbesteder loopt bovendien niet het risico dat hij een zeer groot aantal inschrijvingen moet beoordelen.

Hoofdstuk 4: Concurrentiegerichte dialoog

De concurrentiegerichte dialoog is bedoeld voor het aanbesteden van bijzonder complexe opdrachten waarbij de aanbesteder slechts in dialoog met ondernemers de specificaties van de opdracht kan bepalen om in zijn behoefte te voorzien. De aanbesteder last de dialoogfase in na de selectie van ondernemers die zich hebben aangemeld. De dialoog wordt gevoerd op basis van een 'beschrijvend document' dat wel het te bereiken resultaat beschrijft maar niet de mogelijke oplossingen⁴. Na de beëindiging van de dialoog volgt de uitnodiging tot inschrijving en verloopt de procedure verder op dezelfde wijze als de inschrijvingsfase van de niet-openbare procedure.

De aanbesteder kan de dialoog in fasen doen verlopen, waarbij het aantal te bespreken oplossingen aan de hand van de gunningscriteria stapsgewijs wordt gereduceerd.

De dialoog is vertrouwelijk. Na beëindiging van de dialoog schrijft iedere deelnemer aan de dialoog in beginsel in met de eigen oplossing of oplossingen die hij in samenspraak met de aanbesteder heeft geformuleerd. De Aanbestedingswet 2013 c.q. de RL WLD laat de mogelijkheid open dat de aanbesteder alle deelnemers aan de dialoog uitnodigt om op *hetzelfde* bestek in te schrijven. Indien dat bestek echter geheel of gedeeltelijk een oplossing bevat die de aanbesteder ter kennis gekomen is uit zijn dialoog met een of meer deelnemers, dient de aanbesteder de instemming te hebben van de desbetreffende deelnemers. Denkbaar is dat de aanbesteder deze instemming tegen een vergoeding verwerft.

³ Deze tussenstap bij gunning is nodig om tegemoet te komen aan de jurisprudentie (Alcatel Austria - HvJ EG, zaak C-81/98, 1999, blz. I-7671) en heeft tot doel om afgewezen inschrijvers die in beroep gaan kans te geven alsnog de opdracht zelf te verwerven in plaats van slechts uitzicht te hebben op schadevergoeding.

⁴ Dit in tegenstelling tot een bestek dat in het ARW (artikel 1.1.1 onderdeel b) omschreven wordt als 'een beschrijving van de opdracht, de daarbij behorende tekeningen en de voor die opdracht geldende voorwaarden'.

Hoofdstuk 5: Onderhandelingsprocedure met aankondiging

De onderhandelingsprocedure met aankondiging verloopt tot en met de inschrijving net zoals de niet-openbare procedure. Na de ontvangst van de inschrijvingen onderhandelt de aanbestedder met de inschrijvers. De onderhandelingen resulteren in *aanbiedingen* van de uitgenodigden. De aanbestedder kiest daaruit het aanbod dat hij wenst te aanvaarden. In de onderhandelingsfase onderhandelt de aanbestedder parallel met meerdere inschrijvers. De aanbestedder dient daarbij betrouwbaar om te gaan met de informatie die hij van elk van de inschrijvers verkrijgt. Met name behoort deze informatie niet gebruikt te worden om de inschrijvers tegen elkaar uit te spelen.

Een van de gronden waarop de Onderhandelingsprocedure met aankondiging mag worden toegepast is wanneer in het kader van een aanbesteding slechts 'onaanvaardbare' inschrijvingen zijn ingediend. Het ARW 2012 bepaalt met betrekking tot alle procedures dat een aanbestedder de meeste gereede aanbieding als 'onaanvaardbaar' kan bestempelen indien de prijs van deze aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbestedder. Overigens zal de aanbestedder op verzoek van de meest gereede inschrijver passend inzicht moeten geven in zijn raming teneinde die inschrijver in staat te stellen om aan te tonen dat de raming van de aanbestedder onzorgvuldig was.

Hoofdstuk 6: Onderhandelingsprocedure zonder aankondiging

De onderhandelingsprocedure zonder aankondiging verloopt als de onderhandelingsprocedure met aankondiging, maar dan zonder de mogelijkheid voor iedere ondernemer om zich aan te melden als gegadigde.

Hoofdstuk 7: Onderhandse procedure

De onderhandse procedure komt alleen voor als procedure voor nationale aanbestedingen. Het is een aanbesteding waarvoor ten minste twee en ten hoogste zes ondernemers worden uitgenodigd om in te schrijven.

De aanbestedder hoeft bij nationale aanbestedingen weliswaar niet te voldoen aan de aanbestedingsrichtlijnen, maar wel aan de beginselen van het EG-Verdrag en hetgeen is vastgelegd in afdeling 1.2.3 en afdeling 1.2.4 van de Aanbestedingswet 2013. De Europese Commissie baseert zich ten aanzien van dit standpunt op een beschikking en verschillende arresten van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Aanbesteders zijn derhalve, ook in het geval van een nationale aanbesteding, gehouden tot proportionele eisen, gelijke behandeling, objectiviteit in beoordelingen en transparantie in besluitvorming.

Hoofdstuk 8: Procedure voor een Concessieovereenkomst

Een concessieovereenkomst voor werken is een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een overheidsopdracht voor werken, waarbij de tegenprestatie voor de uit te voeren werken in ieder geval bestaat uit het recht het werk te exploiteren, al dan niet gecombineerd met een prijs.

De Europese Commissie werkte in een interpretatieve mededeling nader uit aan welke eisen een overheidsopdracht moet voldoen om aangemerkt te kunnen worden als een concessieovereenkomst⁵. Onderscheidend element van een concessieovereenkomst is dat de concessiehouder daadwerkelijk een exploitatierisico loopt.

Bij het aanbesteden van een concessieovereenkomst voor werken is de aanbestedder – de concessieverlener – veel vrijer in de te volgen aanbestedingsprocedure. De Aanbestedingswet 2013 kent voor deze aanbestedingen slechts een beperkt aantal procedureregels. Bijzonder is dat de procedureregels niet alleen tot de aanbestedder gericht zijn, maar via de aanbestedder ook tot de opdrachtnemer – de concessiehouder – met betrekking tot de werken die deze aan derden uitbesteedt.

Met betrekking tot de vrijheid van procedure merkt de Europese Commissie in haar interpretatieve mededeling op dat de concessieverlener – de aanbestedder – vrij is in zijn keuze van de meest geschikte procedure voor de verlening van concessies voor openbare werken, en met name om een onderhandelingsprocedure te beginnen. Niettemin is het een vrijheid binnen grenzen. De aanbestedder moet wel voldoen aan de beginselen van het EG-Verdrag, zoals de beginselen van non-discriminatie, gelijke behandeling, transparantie en proportionaliteit.

Ten aanzien van de concessiehouder maakt de Aanbestedingswet 2013 onderscheid tussen twee situaties.

1. De eerste situatie is dat de inschrijver die de concessie verwerft zelf een aanbestedende dienst is. Bij het uitbesteden van werken aan derden dient een dergelijke concessiehouder zich uit dien hoofde te houden aan de voorschriften voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken.
2. De tweede situatie is dat de concessiehouder zelf geen aanbestedende dienst is. In dat geval bevat de procedure voor de Concessieovereenkomst een aantal voorwaarden die de aanbestedder – dus de concessieverlener – dient op te leggen aan deze concessiehouder. Die voorwaarden betreffen het voorschrijven van een zekere vorm van transparante aanbesteding van opdrachten voor werken die de concessiehouder door derden uit wil laten voeren.

Hoofdstukken 9 en 10: Procedure voor een Raamovereenkomst met een enkele ondernemer of met meerdere ondernemers

Een raamovereenkomst is een overeenkomst tussen een of meer aanbesteders en een of meer ondernemers met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake te gunnen opdrachten vast te leggen.

Voorop staat dat een raamovereenkomst eerst door de aanbestedder moet worden aanbesteed als een normale opdracht. Vervolgens zal de aanbestedder op basis van de raamovereenkomst nadere opdrachten plaatsen. Voor het plaatsen van deze nadere opdrachten geldt een regime dat afhankelijk is van het type raamovereenkomst.

5 Interpretatieve mededeling van de Commissie over concessieovereenkomsten in het communautaire recht van 12 april 2000; PbEG 2000, C 121, pag. 2.

De Aanbestedingswet 2013 onderscheidt de volgende typen raamovereenkomsten:

1. Een raamovereenkomst met een enkele ondernemer.
2. Een raamovereenkomst met meerdere ondernemers waarbij:
 - a. alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn vastgelegd;
 - b. niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn vastgelegd.

In het eerste geval kan de nadere opdracht direct worden verstrekt op basis van de in de raamovereenkomst vastgelegde voorwaarden. Enige aanvulling of aanpassing is mogelijk mits dit geen substantiële wijziging inhoudt.

In het tweede geval kan de aanbesteder, wanneer alle voorwaarden voldoende in de raamovereenkomst bepaald zijn, direct nadere opdrachten plaatsen. Indien de voorwaarden verder ingevuld moeten worden kan de aanbesteder nadere opdrachten plaatsen door alle contractanten uit te nodigen die in staat zijn om de opdracht uit te voeren. Deze krijgen de gelegenheid om in concurrentie een aanbieding te doen.

De looptijd van een raamovereenkomst is niet langer dan vier jaar, behalve in uitzonderingsgevallen die deugdelijk gemotiveerd zijn.

Hoofdstuk 11: Prijsvraag voor ontwerpen

Een prijsvraag voor ontwerpen is een procedure die tot doel heeft aanbesteders, in het bijzonder op het gebied van ruimtelijke ordening, stadsplanning, architectuur en weg- en waterbouw, of op het gebied van automatische gegevensverwerking, een plan of ontwerp te verschaffen dat op basis van mededinging door een jury wordt geselecteerd, al dan niet met toekenning van prijzen en/of opdrachten aan de winnaar(s) van de prijsvraag.

De procedure van de prijsvraag eindigt met het bekendmaken van de winnaar of winnaars en het al dan niet toekennen van prijzen. Indien de aanbesteder een opdracht wil verstrekken die voortvloeit uit de procedure van de prijsvraag, kan hij de procedure van de prijsvraag vervolgen met een aanbesteding op grond van de procedure van de onderhandeling zonder aankondiging.

In het ARW 2012 zijn slechts bepalingen opgenomen voor de Europese procedure; deze volgen de Wet. Voor de nationale procedure zijn geen bepalingen opgenomen om geen onnodige belemmeringen op te werpen voor prijsvragen waarvan de omvang, op grond van de raming, gering is.

Hoofdstuk 12: Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen

Hoofdstuk 12 beschrijft een bijzonder procedure voor opdrachten voor ontwerp en bouw van een complex sociale woningen, specifiek bedoeld om een aannemer te kiezen voor een team bestaande uit afgevaardigden van de aanbesteder, deskundigen en de aannemer die met de uitvoering van de werken wordt belast.

4.2 Toepassingsrestricties voor procedures

De aanbesteder heeft niet voor elke aanbesteding de vrije keuze uit de procedures. Zo zal de aanbesteder voor aanbestedingen die vallen onder Hoofdstuk 2 van het de Aanbestedingswet 2013 de procedures uit de Europese aanbesteding moeten gebruiken. In de meeste gevallen zal de aanbesteder daarbij aangewezen zijn op de openbare procedure of de niet-openbare procedure, omdat deze vrij gebruikt mogen worden terwijl toepassing van de beide onderhandelingsprocedures en de concurrentiegerichte dialoog slechts in specifieke gevallen is toegestaan.

Wanneer de toepassing van een procedure aan restricties onderhevig is, beschrijft het ARW 2012 deze restricties in het eerste artikel van de procedure.

4.3 Inhoudelijke aandachtspunten

1 Aanbesteder versus aanbestedende dienst

De Aanbestedingswet 2013 bevat verplichtingen voor zogenoemde aanbestedende diensten. Aanbestedende diensten zijn de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap, een publiekrechtelijke instelling of een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen. Het ARW 2012 gebruikt niet de term 'aanbestedende dienst' maar de term 'aanbesteder'. Een aanbesteder is degene die voornemens is een opdracht voor werken te verlenen. In het ARW 2012 is gekozen voor de term 'aanbesteder' zodat het ARW 2012 ook toegepast kan worden door opdrachtgevers die niet tot één van bovenvermelde aanbestedende diensten behoren.

2 Aankondiging

Voor de Europese aanbesteding zet het ARW 2012 de aankondiging in Europees verband voorop. De Europese Commissie verlangt dat de aankondigingen aan haar worden toegezonden door tussenkomst van een zogenoemde 'eSender'. Deze verzekert toezending aan de Europese Commissie op basis van de door de Commissie voorgeschreven elektronische standaardformulieren. In Nederland dient hiervoor het elektronisch systeem voor aanbestedingen benut te worden. Aankondiging langs deze weg zorgt niet alleen voor het verzenden van de aankondiging naar de Europese Commissie, maar neemt de aankondiging tevens over op deze Nederlandse site. Voor de nationale aanbesteding volstaat publicatie in Nederland. Ook voor de nationale aanbesteding is bekendmaking via het elektronisch systeem voor aanbestedingen verplicht.

Daar waar het ARW 2012 voorschijft dat de aanbesteder voor de aankondigingen bepaalde formulieren moet gebruiken, kan hij ervan uitgaan dat het elektronische systeem voor aanbestedingen het vereiste formulier genereert. Dit laat onverlet dat de aanbesteder verantwoordelijk blijft voor de correcte inhoud van de gegevens op het formulier.

3 Uitsluiten, geschiktheid en selectie

In het ARW 2012 is overeenkomstig de Aanbestedingswet 2013 een helder onderscheid gemaakt tussen uitsluitingsgronden, geschiktheidseisen en selectiecriteria. In elke procedure beoordeelt de aanbesteder eerst of hij een ondernemer op grond van uitsluitingsgronden van verdere deelname aan een procedure moet uitsluiten op grond van de verplichte uitsluitingsgronden dan wel wil uitsluiten op grond van de facultatieve uitsluitingsgronden. De laatste categorie geeft de aanbesteder de mogelijkheid om ondernemers die een risico vormen voor de uitvoering van de opdracht uit een procedure te weren. Overigens kan een aanbesteder gedurende de gehele aanbestedingsprocedure besluiten dat een ondernemer is komen te verkeren in een situatie als beschreven in de uitsluitingsgronden en op grond daarvan de betreffende ondernemer uitsluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure. Een dergelijke situatie is bijvoorbeeld aan de orde wanneer een ondernemer pas na het tijdstip waarop de aanbesteder de eerste beoordeling op uitsluitingsgronden heeft verricht, in een situatie als beschreven in de uitsluitingsgronden komt te verkeren.

Van ondernemers die niet zijn uitgesloten beoordeelt de aanbesteder vervolgens de geschiktheid op grond van de daartoe gestelde objectieve en eenduidige eisen. Ondernemers die niet voldoen of die niet aantonen dat zij voldoen aan de gestelde eisen, worden van verdere deelname aan de procedure uitgesloten.

Een selectie is aan de orde als er na beoordeling van de uitsluitingsgronden en de geschiktheidseisen meer gegadigden over zijn dan de aanbesteder heeft aangekondigd te zullen uitnodigen. Selectie dient volgens een objectieve methode te geschieden. Een mogelijkheid daartoe is loting. Indien de aanbesteder op een andere wijze wenst te selecteren moet hij vooraf objectieve en transparante selectiecriteria bekend maken.

4 Beroep op derden

Bij het bepalen van de draagkracht en de bekwaamheid van een gegadigde mag deze zich beroepen op de draagkracht en de bekwaamheid van andere personen, bijvoorbeeld door overlegging van de verbintenis van deze personen om de gegadigde de nodige middelen ter beschikking te stellen. Indien de gegadigde een samenwerkingsverband is, kan de aanbesteder niet eisen dat het samenwerkingsverband voor de indiening van de inschrijving of voor het verzoek tot deelneming een bepaalde rechtsvorm heeft. Wel kan de aanbesteder het aannemen van een bepaalde rechtsvorm eisen van de winnende inschrijver mits dit voor de goede uitvoering van de opdracht nodig is.

5 Verklaring bestuurder

Het ARW 2004 introduceerde (conform Kabinetbesluit Kamerstukken II 2002/03, 28 244 nr. 24) een verplichte schriftelijke verklaring door het hoogste management van een inschrijver, waaruit blijkt dat op geen enkele wijze de mededingingsregels zijn overtreden. Daartoe dient een inschrijver bij de inschrijving een schriftelijke verklaring over te leggen, ondertekend door een bestuurder die de inschrijver ter zake van de inschrijving rechtsgeldig vertegenwoordigt. Bij combinaties geldt de eis voor iedere combinatie.

Bij het ontbreken of onjuist indienen of ondertekenen van deze verklaring is de inschrijving ongeldig. Met 'bestuurder' wordt normaliter een bestuurder bedoeld in de zin van het Burgerlijk Wetboek⁶. In veel gevallen zal die bestuurder een directeur zijn. Onder het ARW 2005 is dit regime gehandhaafd en het ARW 2012 neemt deze bepaling van het ARW 2005 over. De verklaring, aangeduid als 'Model K', is niet opgenomen in de Aanbestedingswet 2013 en is als optie opgenomen in het ARW 2012.

Het ARW 2012 bepaalt dat aanbesteders bij hun aanbesteding deze verklaring kunnen vereisen; zij zijn hiertoe, in tegenstelling tot hetgeen was bepaald in het ARW 2005, echter niet meer verplicht.

6 Gunningscriteria

Gunningscriteria dienen steeds vroeg in de procedure bekend gemaakt te worden. In de Aanbestedingswet 2013 is de keuze gemaakt dat voor alle procedures geldt dat dit dient te geschieden bij de aankondiging. Wel is het mogelijk om de wegingsfactoren en formules bij uitnodiging (bij procedures met uitnodiging tot inschrijving) aan te geven, mits dit op niet discriminerende wijze geschiedt. Bij een al dan niet gefaseerde dialoog of onderhandelingen moet het afvallen van oplossingen tijdens de dialoog of onderhandelingen steeds gemotiveerd kunnen worden op basis van de gunningscriteria.

7 Onaanvaardbare inschrijving

Het ARW 2012 volgt ten aanzien van onaanvaardbare inschrijvingen het spoor dat in opdracht van het kabinet was ingezet in het ARW 2004. Het ARW 2004 versterkte de positie van de aanbesteder in gevallen waarin de meest gerede inschrijving bij een aanbesteding hoger was dan zijn zorgvuldige raming. In een dergelijk geval kon de aanbesteder de inschrijvingen aanmerken als 'onaanvaardbaar'. Het ARW 2004 conformeerde zich met de aanduiding 'onaanvaardbaar' aan de terminologie van de Richtlijn Werken, daarmee verdween de aanduiding 'niet-passend' uit het Nederlandse aanbestedingsrecht. Dit verschil in benaming, terwijl het om hetzelfde begrip ging, zorgde voor verwarring en daarom handhaaft het ARW 2012 de Europese terminologie. De aanduiding 'onaanvaardbaar' opent in de deur naar de mogelijkheid om een onderhandelingsprocedure met aankondiging te volgen.

⁶ Zie onder meer de artikelen 2:130 (NV) en 2:240 (BV) Burgerlijk Wetboek.

Deel IV

Artikelsgewijze toelichting

Artikelsgewijze toelichting

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

1.1 Aanduidingen, begripsbepalingen

Voor de bepaling van de geraamde waarde van de opdracht zoals bedoeld in onderdeel u van artikel 1.1.1: zie afdeling 2.1.2 'Raming van de waarde' van de Aanbestedingswet.

Onderdeel p van artikel 1.1.1 verwijst naar artikel 1.22 Aanbestedingswet dat ziet op het aanbesteden van werken onder de Europese drempelwaarde voor werken. Het ARW 2012 is echter ook geschikt voor het aanbesteden van aan werken gerelateerde leveringen en diensten (motie van het lid Schouten, nr. 55 2 februari 2012).

1.2 Termijnen

–

1.3 Toepasselijkheid

–

1.4 Wijze van aanbesteding

–

1.5 Slotbepaling

–

Hoofdstuk 2 t/m 11

Omschrijving

2.1 3.1 4.1 5.1 6.1 7.1 8.1 9.1 10.1 11.1

–

8.1.1

Het verschil tussen een concessieovereenkomst voor openbare werken en een gewone opdracht voor werken is dat de tegenprestatie voor de uitvoering van het werk niet bestaat uit een betaling van de aanbesteder aan de aannemer maar uit het verlenen van een exclusief recht aan de aannemer om het resultaat van de bouwwerkzaamheden te exploiteren of door het betalen van een bepaald bedrag gekoppeld aan een exploitatierecht. Indien de aanbesteder de concessiehouder regelmatig vergoedingen geeft voor de uitvoering van het werk of de exploitatie ervan, die voor een belangrijk deel het exploitatierisico wegnemen, dan is er geen sprake meer van een concessieovereenkomst omdat het exploitatierisico bij de concessiehouder moet liggen.

11.1.1

De procedure van een prijsvraag voor ontwerpen is een afwijkende procedure in die zin dat deze procedure in beginsel niet leidt tot een opdracht. Anders dan bij de gebruikelijke procedures, waar de opdracht pas wordt uitgevoerd nadat de opdracht is verleend, heeft de prijsvraag in zich dat in het kader van de aanbestedingsprocedure (een deel van) de opdracht wordt uitgevoerd en ingezonden.

4.1.2

Voor de Europese aanbesteding geldt dat toepassing van de concurrentiegerichte dialoog met name het geval kan zijn bij de uitvoering van omvangrijke geïntegreerde vervoersinfrastructuurprojecten, grote computernetwerken, of projecten met een complexe en gestructureerde financiering waarvan de financiële en juridische onderbouwing niet vooraf kan worden voorgeschreven.

Voor de nationale aanbesteding is het gebruik van de Concurrentiegerichte dialoog vrij gelaten om tegemoet te komen aan de behoefte van aanbesteders en ondernemers om tijdens de aanbesteding van met name geïntegreerde contracten, zoals *Design and Construct*, een dialoog te kunnen voeren. De toepasbaarheid hangt mede af van het door de aanbesteder gehanteerde beleid.

5.1.2

Een van de gronden waarop de onderhandelingsprocedure met aankondiging mag worden toegepast is wanneer voor een aanbesteding slechts 'onaanvaardbare' inschrijvingen zijn binnengekomen. Dit reglement bepaalt met betrekking tot alle procedures dat een aanbesteder de meeste gerede aanbieding als 'onaanvaardbaar' kan bestempelen indien de prijs van deze aanbieding hoger is dan de zorgvuldige raming van de aanbesteder. Overigens zal de aanbesteder op verzoek van de meest gerede inschrijver gegevens moeten kunnen overleggen die deze inschrijver in staat stellen de zorgvuldigheid van de raming van de aanbesteder te toetsen.

Voor de nationale aanbesteding neemt dit reglement het regime over dat voor de Europese aanbesteding geldt.

6.1.2

Uit de jurisprudentie van het Hof over de in deze artikelen genoemde uitzonderingen blijkt dat alle uitzonderingen restrictief geïnterpreteerd moeten worden (HvJEG van 10 maart 1987, Commissie/Italië, zaak C-199/85, Jur. 1987, blz. I-01039). Daarnaast zijn de uitzonderingen limitatief opgesomd (HvJEG van 17 november 1993, Commissie/Spanje, zaak C-71/92, Jur. 1993, blz. I-05923, en recentelijk HvJEG van 8 april 2008, Commissie/Italië, zaak C-337/05, Jur. 2008, blz. I-02173). Voorts blijkt uit de jurisprudentie dat de aanbesteder die een beroep doet op één van de uitzonderingssituaties het bestaan van die uitzonderingssituatie moet aantonen.

De aanbesteder die zich beroept op de uitzondering genoemd in artikel 6.1.2, onderdeel b, moet bewijzen dat er technische redenen zijn in de zin van die bepaling, maar ook dat die technische redenen het volstrekt noodzakelijk maken het in geding zijnde werk aan de onderneming in kwestie te gunnen (HvJEG van 18 mei 1995, Commissie/Italië, zaak C-57/94, Jur. 1995, blz. I-01249). Tevens moeten alle voorwaarden worden vervuld die aan de uitzondering worden gesteld waarop de aanbesteder zich beroept (HvJEG van 28 maart 1996, Commissie/Duitsland, zaak C-318/94, Jur. 1996, blz. I-01949).

Ten aanzien van de uitzondering voor exclusieve rechten, tevens genoemd in artikel 6.1.2, onderdeel b, is naar aanleiding van de uitspraak van het Hof inzake Commissie/Spanje (HvJEG van 3 mei 1994, Commissie/Spanje, zaak C-328/92, Jur. 1994, blz. I-01569) duidelijk geworden dat hiervoor niet voldoende is dat de betreffende levering of de betreffende dienst door een exclusief recht zoals een octrooi wordt beschermd, maar dat de aanbesteder ook moet bewijzen dat de betreffende levering of dienst slechts door een bepaalde leverancier kunnen worden vervaardigd of geleverd, respectievelijk slechts door een bepaalde dienstverlener kan worden verleend. Aan deze laatste voorwaarde kan volgens het Hof alleen worden voldaan met betrekking tot die producten en specialiteiten waarvoor op de markt geen concurrentie plaats vindt.

Ten aanzien van de uitzondering genoemd in artikel 6.1.2, onderdeel c, moet worden aangetoond dat die omstandigheden niet door de aanbesteder konden worden voorzien en voorts niet te wijten zijn aan de aanbesteder zelf (zie HvJ EG inzake Commissie/Spanje, zaak C-24/91, 1992, blz. I-01989 en HvJ EG inzake Commissie/Italië, zaak C-107/92, 1993, blz. I-04655). De vertraging die in het kader van een vergunningprocedure optreedt doordat in deze procedure bezwaren zijn ingediend werd door het Hof dan ook als voorzienbaar aangemerkt. Indien de aanbesteder zelf enige tijd heeft laten passeren voordat hij actie onderneemt, leidt dit er volgens het Hof eveneens toe dat de aanbesteder zich niet op de uitzondering van dwingende spoed kan beroepen.

Voor de nationale aanbesteding neemt dit reglement het regime over dat voor de Europese aanbesteding geldt.

Algemene bepalingen (Opdrachten o.b.v. raamovereenkomst)

9.2 10.2

Voor meer informatie over raamovereenkomsten zij verwezen naar de Explanatory Note on Framework Agreements van de Europese Commissie (CC/2005/03).

Voor aankondiging

2.2 3.2 4.2 5.2

–

Aankondiging

2.3 3.3 4.3 5.3 8.2 11.2

–

4.3.6

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van het beschrijvend document dat, anders dan een bestek, geen oplossingen beschrijft maar slechts een omschrijving geeft van de behoefte van de aanbesteder. Het is derhalve niet mogelijk dat ondernemers op basis van het beschrijvend document een inschrijving kunnen doen. Een inschrijving is pas mogelijk nadat, op basis van de dialoog, de behoefte van de aanbesteder concreter is ingevuld en door de deelnemers aan de dialoog is omgezet in oplossingen die voorzien in de behoeften van de aanbesteder.

2.3.6 3.3.6 4.3.7 5.3.6 8.2.7

De aanbesteder kan de deelneming aan een procedure voor de gunning van een opdracht of de uitvoering ervan voorbehouden aan sociale werkplaatsen in het kader van programma's voor beschermde arbeid indien de meerderheid van de betrokken werknemers personen met een handicap zijn die wegens de aard of de ernst van hun handicaps geen beroepsactiviteit in normale omstandigheden kunnen uitoefenen.

3.3.8 4.3.9 5.3.8

Onder het ARW 2005 was het nog mogelijk om na aanmelding als aanbesteder een aantal te kiezen dat tussen het vooraf aangegeven minimum en maximum aantal ligt. Dat is op grond van de Aanbestedingswet nu niet meer mogelijk.

2.3.8 3.3.10 4.3.10 5.3.9 6.2.1 7.2.1 8.2.8

Uit de uitspraken van het Hof in de zaken SIAC (HvJ EG, zaak C-19/00, 2001, blz. I07725) en Succhi di Frutta (HvJ EG, zaak C-496/99 P, n.n.g.) vloeit voort dat de gunningscriteria zodanig geformuleerd moeten zijn dat normaal zorgvuldige inschrijvers in staat zijn deze criteria op dezelfde wijze te interpreteren, en voorts dat de aanbesteder de gunningscriteria gedurende de gehele aanbestedingsprocedure op dezelfde wijze moet toepassen.

Het Gerecht heeft inzake Renco Spa (HvJ EG, zaak T4-/01, 2003, blz. II-00171) geoordeeld dat niet elk criterium ter bepaling van de economisch meest voordelige inschrijving noodzakelijkerwijs kwantitatief moet zijn, dan wel uitsluitend gericht moet zijn op de prijzen of de tarieven van het beschrijvend document. Wel stelt het Gerecht daarbij als voorwaarde dat de criteria op objectieve en uniforme wijze kunnen worden toegepast om aanbiedingen te vergelijken en voorts duidelijk relevant moeten zijn om de economisch meest voordelige inschrijving te selecteren. Van dit laatste is volgens het Gerecht in ieder geval sprake indien de criteria de ervaring en de technische bekwaamheid van een inschrijver en zijn team betreffen.

2.3.17 6.2.8 7.2.7

Als de stukken digitaal gratis beschikbaar zijn, kan een aanbesteder ervoor kiezen de aanbestedingsstukken ook in druk tegen een vergoeding beschikbaar te stellen. Een aanbesteder die een vergoeding van

kosten vraagt voor extra exemplaren van een bestek, brengt niet meer in rekening dan hetgeen gemoeid is met het reproduceren van het bestek en kaartbijlagen, kosten voor het verzendklaar maken, en eventuele andere kosten direct gerelateerd aan het beschikbaar stellen van het bestek.

Bij een aanvraag 6 dagen of minder voor de uiterste termijn van inschrijving is het mogelijk dat de ondernemer het bestek niet tijdig ontvangt, de ondernemer dient daarom het bestek tijdig aan te vragen.

Technische specificaties

2.4 3.4 4.4 5.4 6.3

Technische specificaties dienen gelijke toegang te bieden aan de inschrijvers en mogen geen onnodige belemmeringen opwerpen. Technische specificaties moeten altijd in verband staan met de opdracht. Er mogen geen eisen gesteld worden bij de opdracht die geen verband houden met de opdracht. In de technische specificaties geeft een aanbesteder alle technische eisen aan die hij aan het werk, het product of de dienst stelt. De aanbesteder kan bijvoorbeeld eisen stellen aan het niveau van duurzaamheid, kwaliteit of milieuvriendelijkheid, toegankelijkheid voor gehandicapten, gebruiksgeschiktheid, veiligheid of afmeting van een product, voorschriften inzake handelsbenaming, terminologie, symbolen, proefnemingen en proefnemingsmethoden, kwaliteitsborgingsprocedures, verpakking, markering, etikettering, gebruiksaanwijzingen, productieprocessen en -methoden en overeenstemmingbeoordelingsprocedures. Voor werken kunnen technische voorschriften voorts bestaan uit voorschriften voor het ontwerpen en het berekenen van het werk, voorwaarden voor proefneming, controle en oplevering van de werken, alsmede bouwtechnieken of bouwwijzen en alle andere technische voorwaarden die de aanbesteder kan voorschrijven met betrekking tot de voltooide werken en tot materialen of bestanddelen waaruit deze werken zijn samengesteld.

2.4.9 3.4.9 4.4.9 5.4.9 6.3.9

Door in dit artikel ook keurmerken en certificaten, die betrekking hebben op duurzaamheid en sociale overwegingen, te noemen, kan een aanbesteder niet volstaan met het verwijzen naar deze certificaten en keurmerken, maar moeten de achterliggende criteria opgegeven worden in de aanbestedingsstukken. Alleen als dit door het onderwerp van de opdracht gerechtvaardigd is, kan een bepaald keurmerk of certificaat verlangd worden.

2.4.10 3.4.10 4.4.10 5.4.10 6.3.10

De door de aanbesteder opgestelde technische specificaties moeten de openstelling van opdrachten voor mededinging mogelijk maken; daartoe moet het mogelijk zijn inschrijvingen in te dienen waarin de diversiteit van de technische oplossingen tot uiting komt. Te dien einde moeten enerzijds de technische specificaties kunnen worden opgesteld in termen van prestaties en functionele eisen en moeten anderzijds, bij verwijzing naar de Europese - of bij ontstentenis daarvan naar de nationale - norm, op andere gelijkwaardige oplossingen gebaseerde inschrijvingen door de aanbesteder in overweging worden genomen. Om de gelijkwaardigheid aan te tonen, moeten de inschrijvers elk bewijsmiddel kunnen gebruiken. De aanbesteder moet iedere beslissing dat er geen sprake is van gelijkwaardigheid kunnen motiveren. Een aanbesteder die in de technische specificaties milieueisen wenst op te nemen, kan de milieukeurmerken, zoals een bepaalde productiemethode, en/of het milieueffect van specifieke productgroepen of -diensten voorschrijven. Hij kan, zonder dat daartoe een verplichting bestaat, de passende specificaties gebruiken die zijn omschreven in milieukeuren, zoals de Europese milieukeur, (pluri)nationale milieukeuren of een andere milieukeur indien de vereisten voor de keur zijn ontwikkeld en aangenomen op grond van wetenschappelijke gegevens via een proces waaraan de betrokkenen, zoals regeringsinstanties, consumenten, fabrikanten, kleinhandel en milieuorganisaties, kunnen deelnemen en indien de keur toegankelijk en beschikbaar is voor alle betrokken partijen. De aanbesteder moet, indien mogelijk, technische specificaties vaststellen die rekening houden met toegankelijkheidscriteria voor gehandicapten of een voor alle gebruikers geschikt ontwerp. De technische specificaties moeten duidelijk worden aangegeven, zodat alle inschrijvers weten waarop de door de aanbesteder gestelde eisen betrekking hebben.

2.4.11 3.4.11 4.4.11 5.4.11 6.3.11

De voorwaarden waaronder de opdracht wordt uitgevoerd kunnen verband houden met sociale of milieuoverwegingen. Zij kunnen met name ten doel hebben de beroepsopleiding op de werkplek of de arbeidsparticipatie van moeilijk in het arbeidsproces te integreren personen te bevorderen, de werkloosheid te bestrijden of het milieu te beschermen. Een voorbeeld hiervan is de verplichting in een overeenkomst om voor de uitvoering van de opdracht langdurig werklozen aan te werven of in opleidingsacties voor werklozen of jongeren te voorzien, om inhoudelijk de belangrijkste verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie na te leven en om een aantal gehandicapten aan te werven.

Uitsluitingsgronden

2.5 3.5 4.5 5.5 6.4 7.3 11.3

–

2.5.3 3.5.3 4.5.3 5.5.3 6.4.3 7.3.3 11.3.3

De gedragsverklaring aanbesteden is een algemene verklaring die gedurende twee jaar na de afgifte voor aanbestedingsprocedures kan worden gebruikt. Indien een onderneming niet beschikt over een dergelijke verklaring doet hij, indien hij twijfelt of hij antecedenten heeft, er zeker goed aan om voorafgaand aan een mogelijke aanbesteding een gedragsverklaring aanbesteden aan te vragen. Een onderneming zonder antecedenten zal in de meeste gevallen nog gedurende de termijn voor indiening van het verzoek van deelneming of inschrijving een gedragsverklaring aanbesteden kunnen krijgen. Indien het COVOG onverhoopt langer doet over het beoordelen van een aanvraag, komt dit echter voor risico van de onderneming.

2.5.4 3.5.4 4.5.4 5.5.4 6.4.4 7.3.4 11.3.4

In het algemeen kunnen volgens de Memorie van Toelichting bij de Aanbestedingswet als ernstige beroepsfout worden aangemerkt:

- overtredingen van voorschriften betreffende de gezondheid;
- overtredingen van voorschriften betreffende arbeidsomstandigheden;
- overtredingen van voorschriften betreffende milieudelicten;
- overtredingen van de Rijttijdenwet;
- overtredingen van de Mededingingswet;
- het hebben begaan van een onrechtmatige daad in het kader van de uitvoering van een opdracht waaruit ernstige schade is voortgevloeid.

Aangenomen mag worden dat hiermee de meest in aanmerking komende gedragingen voor de toepassing van het criterium ernstige beroepsfout zijn opgenoemd.

2.5.5 3.5.5 4.5.5 5.5.5 6.4.5 7.3.5 11.3.5

Dit artikel spreekt over 'voldoende bewijs'. Dat brengt mee dat tegenbewijs is toegestaan. De aanbesteder kan op elk moment in het Handelsregister en het Insolventieregister op www.rechtspraak.nl nagaan of een ondernemer in staat van faillissement of surseance van betaling verkeert.

2.5.7 3.5.7 4.5.7 5.5.7 6.4.7 7.3.7 11.3.7

De beoordeling of daadwerkelijk tot uitsluiting wordt overgegaan en de periode waarvoor een ondernemer na een veroordeling wordt uitgesloten moet, gelet op de algemene uitgangspunten van de aanbestedingsrichtlijnen, steeds proportioneel en niet-discriminatoir zijn.

Volgens de jurisprudentie van het HvJEG omvat het begrip dwingende reden van algemeen belang in ieder geval de volgende gronden: openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid als bedoeld in de artikelen 46 en 55 van het Verdrag; handhaving van de maatschappelijke orde; doelstellingen van het sociaal beleid; bescherming van afnemers van diensten; consumentenbescherming; bescherming van werknemers, met inbegrip van de sociale bescherming van werknemers; dierenwelzijn; handhaving van het financieel evenwicht van het socialezekerheidsstelsel; voorkoming van fraude; voorkoming van oneerlijke concurrentie; bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, met inbegrip van stedelijke en rurale ruimtelijke ordening; bescherming van schuldeisers; waarborging van een deugdelijke rechtsbedeling; verkeersveiligheid; bescherming van intellectuele eigendom; culturele beleidsdoelen, met inbegrip van het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting, in het bijzonder ten aanzien van de sociale, culturele, religieuze en filosofische waarden van de maatschappij; de noodzaak om een hoog niveau van onderwijs te waarborgen, behoud van de diversiteit van de pers en bevordering van de nationale taal; behoud van het nationaal historisch en artistiek erfgoed en veterinaire beleid.

Deze bepaling geeft de aanbesteder de mogelijkheid om een ondernemer die onherroepelijk veroordeeld is wegens een delict en geen gedragsverklaring aanbesteden heeft gekregen toch de opdracht te gunnen, omdat de ondernemer voldoende "schoon schip" maatregelen heeft genomen. De ondernemer in kwestie dient in dat geval de beschikking van Justitie waarin de gronden voor de weigering tot afgifte van de gedragsverklaring aanbesteden zijn vermeld aan de aanbesteder te verstrekken.

Financiële en economische draagkracht

2.6 3.6 4.6 5.6 6.5

Bij het stellen van eisen ter onderbouwing van de financiële en economische draagkracht, moet de aanbesteder eisen stellen die in redelijke verhouding staan tot de aard en de omvang van de opdracht. Met name bij kleinere opdrachten moet terughoudend worden omgegaan met het stellen van eisen. Omzeteisen kunnen slechts gesteld worden indien de aanbesteder dit motiveert met zwaarwegende argumenten.

Indien omzeteisen worden gesteld, kan slechts een onconditionele omzetgrens van maximaal 300 procent van het aanbestedingsbedrag gehanteerd worden.

2.6.1 3.6.1 4.6.1 5.6.1 6.5.1

Dit artikel bevat geen limitatieve opsomming van de bewijsmiddelen.

2.6.4 3.6.4 4.6.4 5.6.4 6.5.4

In het geval dat een ondernemer zich voor een bepaalde opdracht beroept op de financiële en economische draagkracht van anderen, moet hij aantonen dat hij daadwerkelijk kan beschikken over de voor de uitvoering van die opdracht noodzakelijke middelen van die ander, bijvoorbeeld door overlegging van een overeenkomst.

Technische bekwaamheid

2.7 3.7 4.7 5.7 6.6

Bij het stellen van eisen ter onderbouwing van de technische bekwaamheid, moet de aanbesteder eisen stellen die in redelijke verhouding staan tot de aard en de omvang van de opdracht. Met name bij kleinere opdrachten moet terughoudend worden omgegaan met het stellen van eisen.

2.7.1 3.7.1 4.7.1 5.7.1 6.6.1

Dit artikel bevat een limitatieve opsomming van de manieren waarop een ondernemer zijn technische bekwaamheid kan aantonen. De aanbesteder zal uit de in dit artikel genoemde mogelijkheden een keuze moeten maken.

2.7.4 3.7.4 4.7.4 5.7.4 6.6.4

In het geval dat een ondernemer zich voor een bepaalde opdracht beroept op de technische bekwaamheid van anderen, moet hij aantonen dat hij daadwerkelijk kan beschikken over de voor de uitvoering van die opdracht noodzakelijke middelen van die ander, bijvoorbeeld door overlegging van een overeenkomst.

Kwaliteitsbewaking

2.8 3.8 4.8 5.8 6.7

–

Normen inzake milieubeheer

2.9 3.9 4.9 5.9 6.8

–

Beroepsbevoegdheid

2.10 3.10 4.10 5.10 6.9 7.4

Voor informatie over beroeps- en handelsregisters in de lidstaten van de EU zij verwezen naar bijlage IX A van richtlijn nr. 2004/18/EG voor werken, als bedoeld in bijlage IX B van richtlijn nr. 2004/18/EG voor leveringen en als bedoeld in bijlage IX C van richtlijn nr. 2004/18/EG voor diensten.

Termijnen inschrijving

2.11 7.5 8.3

2.11.6 7.5.4

In deze bepaling is voorzien in de mogelijkheid om een aanbestedingsprocedure voort te zetten en de inschrijvingstermijn te verlengen, in het geval zich kort voor de sluitingstermijn van de inschrijvingen een storing in het gehanteerde elektronische systeem heeft voorgedaan. Wanneer voor de storing al wel een of meer inschrijvingen zijn ontvangen, is een dergelijke verlenging uit concurrentietechnisch oogpunt slechts mogelijk, indien de aanbesteder van de ontvangen inschrijvingen nog geen kennis heeft genomen. De aanbesteder moet dit kunnen aantonen en hierop anticiperen bij de keuze van het elektronische systeem door middel waarvan de inschrijvingen worden ingediend.

De aanbesteder moet niet alleen inschrijvers in de gelegenheid stellen hun inschrijving aan te vullen, maar moet ook ondernemers die nog niet hebben ingeschreven in de gelegenheid stellen een inschrijving te doen. Het kan immers zo zijn dat de storing de reden is geweest dat die ondernemers nog geen inschrijving hebben kunnen doen.

Termijnen bij aanmelding als gegadigde

3.11 4.11 5.11

Nadere inlichtingen ten behoeve van de aanmelding

3.12 4.12 5.12

Eigen verklaring en bewijsmiddelen

2.12 3.13 4.13 5.13 6.10 7.6

2.12.1 3.13.1 4.13.1 5.13.1 6.10.1 7.6.1

Een periode van zeven dagen voor het aanleveren van de bewijsmiddelen is in het algemeen een redelijke termijn. Afhankelijk van de aard en omvang van de te leveren bewijsmiddelen kan deze periode door de aanbesteder worden verkort of verlengd.

2.12.3 3.13.3 4.13.3 5.13.3 6.10.3

Bewijsmiddelen waaruit blijkt dat men aan de gestelde eisen voldoet, mogen niet op voorhand worden opgevraagd. Er zijn twee uitzonderingen op die regel. Met betrekking tot de geschiktheidseisen, mogen de referentieprojecten wel gevraagd worden in het geval van procedures met een nadere selectie. Dat geeft ondernemers ook de gelegenheid zich op dat moment te onderscheiden. Daarnaast kunnen aanbesteders zich een beeld vormen van de gegadigden. Uit de Memorie van Toelichting op de Aanbestedingswet blijkt dat ook bewijsmiddelen gevraagd mogen worden voor aspecten die niet opgenomen zijn in de eigen verklaring en dus geen betrekking hebben op de in het model van de eigen verklaring genoemde uitsluitingsgronden, geschiktheidseisen en selectiecriteria. Te denken valt aan certificaten die aantonen dat de producten of diensten voldoen aan specifieke vereisten, maar ook aan verklaringen met betrekking tot bijvoorbeeld het niet van toepassing zijn van belangenverstrengeling of handelen met voorkennis.

Alleen van de winnende inschrijver bij een openbare procedure en de geselecteerde gegadigden bij een niet-openbare procedure, concurrentiegerichte dialoog en onderhandelingsprocedure met aankondiging kunnen de inlichtingen en gegevens uit de eigen verklaring worden geverifieerd.

Uitnodiging tot inschrijving / Uitnodiging tot deelneming aan de dialoog

3.14 4.14 5.14

Selectie is aan de orde bij alle procedures die aanvangen met aanmelding van gegadigden. Selectie is nodig wanneer er meer gegadigden zijn dan de aanbesteder heeft aangekondigd te zullen uitnodigen. Aan selectie gaan drie stappen vooraf. In de eerste stap bepaalt de aanbesteder wie van de gegadigden hij moet uitsluiten, in de tweede stap wie van de gegadigden hij wil uitsluiten en in de derde stap wie van de gegadigden niet voldoen aan de geschiktheidseisen die hij voor de realisatie van de uitvoering van de onderhavige opdracht stelt. Selectie dient volgens een objectieve methode te geschieden. Eén van deze methoden is loting. Indien de aanbesteder op een andere wijze wenst te selecteren moet hij vooraf objectieve en eenduidige selectiecriteria bekend maken.

3.14.6 4.14.6 5.14.6

Bij de bewijsmiddelen die na een verzoek van de aanbesteder moeten worden ingediend kan gedacht worden aan bewijsmiddelen als een gewaarmerkte kopie van een ISO-certificaat, die na beoordeling van de inschrijvingen alleen aan de meest gereede inschrijver wordt gevraagd.

3.14.9 4.14.8 5.14.9

Als de aanbestedingsstukken digitaal gratis beschikbaar zijn, kan een aanbesteder ervoor kiezen de aanbestedingsstukken ook in druk tegen een vergoeding beschikbaar te stellen. Een aanbesteder die een vergoeding van kosten vraagt voor extra exemplaren van een bestek of een beschrijvend document, brengt niet meer in rekening dan hetgeen gemoeid is met het reproduceren van het bestek of beschrijvend document en kaartbijlagen, kosten voor het verzendklaar maken, en eventuele andere kosten direct gerelateerd aan het beschikbaar stellen van het bestek of beschrijvend document.

Bij een aanvraag 6 dagen of minder voor de uiterste termijn van inschrijving is het mogelijk dat de ondernemer het bestek niet tijdig ontvangt, de ondernemer dient daarom het bestek tijdig aan te vragen.

Termijnen inschrijving (niet-openbare procedure)

3.15

–

3.15.6

In deze bepaling is voorzien in de mogelijkheid om een aanbestedingsprocedure voort te zetten en de inschrijvingstermijn te verlengen, in het geval zich kort voor de sluitingstermijn van de inschrijvingen een storing in het gehanteerde elektronische systeem heeft voorgedaan. Wanneer voor de storing al wel een of meer inschrijvingen zijn ontvangen, is een dergelijke verlenging uit concurrentietechnisch oogpunt slechts mogelijk, indien de aanbesteder van de ontvangen inschrijvingen nog geen kennis heeft genomen. De aanbesteder moet dit kunnen aantonen en hierop anticiperen bij de keuze van het elektronische systeem door middel waarvan de inschrijvingen worden ingediend.

De aanbesteder moet niet alleen inschrijvers in de gelegenheid stellen hun inschrijving aan te vullen, maar moet ook ondernemers die nog niet hebben ingeschreven in de gelegenheid stellen een inschrijving te doen. Het kan immers zo zijn dat de storing de reden is geweest dat die ondernemers nog geen inschrijving hebben kunnen doen.

Nadere inlichtingen ten behoeve van de inschrijving

2.13 3.16 4.15 5.15 6.11 7.7

–

Nadere inlichtingen in geval van een rechtmatig commercieel belang

2.14 3.17 5.16 6.12 7.8

Een rechtmatig commercieel belang kan zich onder meer voordoen bij het aanbesteden van geïntegreerde contracten, zoals *Design and Construct*, en in het geval de gegadigde van plan is om een variant in te dienen. In zulke gevallen zullen vragen om verduidelijking vaak gerelateerd zijn aan de oplossing of het ontwerp dat de gegadigde voor ogen staat en diens vragen kunnen zijn oplossing of ontwerp voortijdig onthullen. Het bekend worden van zijn vraag tijdens de aanbesteding bij zijn concurrenten zou daardoor kunnen leiden tot schade voor de gegadigde en vervalsing van de mededinging.

De mogelijkheid om vertrouwelijk nadere inlichtingen te vragen bevordert innovatie, omdat de gegadigde nadere inlichtingen kan vragen over zijn oplossing zonder het risico te lopen dat zijn concurrenten daar ten onrechte van profiteren.

Dialogoog

4.16

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van het beschrijvend document dat geen oplossingen beschrijft maar slechts een omschrijving geeft van de behoefte van de aanbesteder.

Uit dit artikel kan worden afgeleid dat het mogelijk is dat de aanbesteder bij het sluiten van de dialoog één oplossing kiest en de resterende deelnemers verzoekt op deze oplossing in te schrijven.

Uitnodiging tot inschrijving (na dialoog)

4.17

De aanbesteder houdt bij de vaststelling van de termijn voor de ontvangst van inschrijvingen rekening met de complexiteit van de opdrachten en de voor de voorbereiding van de inschrijvingen benodigde tijd.

Opdrachten op basis van een raamovereenkomst

9.3 10.3

–

Inschrijving

2.15 3.18 4.18 5.17 6.13 7.9 8.4

Door het opsommen van de gegevens is het niet langer nodig een voorgeschreven formulier te gebruiken. Desgewenst kan gebruik gemaakt worden van model G in Deel II.

Een inschrijvingsbiljet kan zowel een fysieke als een elektronische vorm hebben.

Dit artikel duidt de plaats waar inschrijvingen moeten worden ingediend aan met 'inschrijvingsadres'. Dit inschrijvingsadres kan het adres van een vestiging zijn, een kamer of balie of desgewenst een bus in die vestiging. Voor elektronische inschrijvingen is het inschrijvingsadres een elektronisch ontvangstadres. Dit ontvangstadres kan eventueel zijn ondergebracht bij een TTP (Trusted Third Party) die de ingediende bescheiden bewaart tot het moment waarop de aanbesteding plaatsvindt. Bij een combinatie van middelen vermeldt de aanbesteder zowel een inschrijvingsadres voor inschrijvingen op papier als een inschrijvingsadres voor elektronische inschrijvingen.

Gezamenlijke inschrijving

2.16 3.19 4.19 5.18 6.14 7.10

Voor zover vooraf bekend, verdient het de voorkeur in de aankondiging op te nemen welke rechtsvorm een samenwerkingsverband bij opdrachtverlening moet aannemen.

Inlichtingen over eventuele onderaanneming

2.17 3.20 4.20 5.19 6.15 7.11

–

Varianten van de inschrijver

2.18 3.21 4.21 5.20 6.16 7.12

Bij minimumeisen kan worden gedacht aan het stellen van functionele eisen of aan een combinatie van functionele eisen en voorgeschreven deeloplossingen.

Aanbesteders kunnen met hun marktbenadering innovatie stimuleren door inschrijvers gelegenheid te geven om hun varianten in te dienen. Vraag is altijd of de inschrijver die een variant indient daarnaast verplicht moet worden om besteksconform in te schrijven. Uit oogpunt van innovatie is het beter om een dergelijke eis niet te stellen. Industrialisatie en specialisatie in de bouw worden gestimuleerd als een ondernemer kan inschrijven met een oplossing waarin hij gespecialiseerd is zonder dat hij tevens moet inschrijven met een besteksconforme oplossing die hij niet concurrerend kan aanbieden. Bovendien verhoogt een inschrijvingsplicht op een besteksconforme inschrijving de transactiekosten, zowel aan de zijde van de inschrijver als aan de zijde van de aanbesteder, terwijl een geforceerde en daardoor te dure besteksconforme inschrijving niet bijdraagt aan het doel van aanbesteden, het oproepen van concurrentie.

Varianten van de aanbesteder

2.19 3.22 5.21 6.17 7.13

Voor het beperken van de transactiekosten is het veelal beter om inschrijvers niet te verplichten om op alle varianten van de aanbesteder in te schrijven.

Termijn van gestanddoening

2.20 3.23 4.22 7.14 9.4 10.4

In de gestanddoeningstermijn van 50 dagen is gerekend met 30 dagen voor de beoordeling van de inschrijvingen en 20 dagen voor de opschortende termijn. Omdat in de onderhandse procedure en bij de Raamovereenkomst met een enkele ondernemer de opschortende termijn niet is verwerkt, wordt in deze procedures een termijn van 30 dagen gesteld.

Opening van de inschrijvingen

2.21 3.24 4.23 5.22 6.18 7.15

Door het opsommen van de gegevens is het niet langer nodig een voorgeschreven formulier te gebruiken. Desgewenst kan gebruik gemaakt worden van model H in Deel II.

2.21.1 3.24.1 7.15.1

In deze bepalingen is de "opening van de inschrijvingen" geregeld. Daarvoor wordt in het ARW 2012 niet langer de term "aanbesteding" gehanteerd (zoals wel het geval was in vorige versies van het reglement). Daarmee laat het ARW 2012 het aan de aanbesteder om te bepalen hoe die opening plaatsvindt. Het is een aanbesteder nog steeds toegestaan om de inschrijvingsbiljetten in aanwezigheid van de inschrijvers te openen.

2.21.4 3.24.4

7.15.4

Bedrijven doen vaak in eenzelfde periode aan meerdere aanbestedingen tegelijk mee. Dit brengt uiteraard beschikbaar houden van personeel en materieel met zich mee. Het is voor een goede bedrijfsvoering dan ook van groot belang zo spoedig mogelijk te weten of er enige kans op verkrijging van een bepaalde opdracht is; dit los van de nog noodzakelijke toets door de aanbesteder op eisen en criteria. Om die reden is in het ARW 2012 opgenomen, dat de aanbesteder uiterlijk twee werkdagen na opening van de inschrijvingen het proces-verbaal daarvan aan de inschrijvers toestuurt.

Wanneer gunning van het werk plaatsvindt op basis een ander criterium dan de laagste prijs, zijn in het proces-verbaal van de opening van de inschrijvingen vermelde inschrijvingsommen niet doorslaggevend, waar immers de inschrijvingen nog op hun kwalitatieve aspecten zullen moeten worden beoordeeld en die kwalitatieve beoordeling in samenhang met de inschrijvingsommen pas leidt tot het aanbrenge van een rangorde in de gedane inschrijvingen. In het ARW 2012 zijn geen afzonderlijke bepalingen opgenomen over de termijn waarbinnen de eindrangorde moet worden bekendgemaakt aan de inschrijvers nadat die rangorde met inachtneming van de beoordeling van de kwalitatieve aspecten door de aanbesteder is vastgesteld. Wel is wenselijk dat een aanbesteder ook hier, onder andere omwille van de organisatorische aspecten bij de deelnemende bedrijven, voortvarendheid betracht bij de beoordeling van de kwalitatieve aspecten en bij de bekendmaking van de rangorde aan de inschrijvers.

Ongeldigheid van de inschrijving

2.22 3.25 4.24 5.23 6.19 7.16 9.5 10.5

–

2.22.3 3.25.3 4.24.3 7.16.3 9.5.3 10.5.3

Het vereisen van een verklaring van een bestuurder van de inschrijver strekt er toe te voorkomen dat zijn inschrijving tot stand komt onder invloed van handelingen in strijd met het Nederlands of Europese mededingingsrecht. Inschrijvingen die tot stand zijn gekomen onder een dergelijke invloed zijn in strijd met de wet. De verklaring heeft tot doel dat de betreffende bestuurder zich uitdrukkelijk op de hoogte stelt omtrent het proces van de aanbesteding. Met 'bestuurder' wordt normaliter een bestuurder bedoeld in de zin van het Burgerlijk Wetboek, zie onder meer de artikelen 2:130 (NV) en 2:240 (BV) Burgerlijk Wetboek.

Verduidelijking van de inschrijving

2.23 3.26 4.25 7.17 10.6

–

Uitnodiging tot deelneming aan de onderhandelingen

5.24 6.20

–

Onderhandelingen

5.25 6.21

–

5.25.5 6.21.4

De onderhandelingen kunnen in meerdere fasen verlopen. De verklaring conform Model K wordt dan door de betreffende deelnemer bij de ondertekening van het bij de laatste fase behorende proces-verbaal overgelegd. Het vereisen van deze verklaring strekt er toe te voorkomen dat zijn inschrijving tot stand komt onder invloed van handelingen in strijd met het Nederlands of Europese mededingingsrecht. Inschrijvingen die tot stand zijn gekomen onder een dergelijke invloed zijn in strijd met de wet. De verklaring heeft tot doel dat de betreffende bestuurder zich uitdrukkelijk op de hoogte stelt omtrent het proces van de aanbesteding.

Termijn van gestanddoening (na onderhandeling)

5.26 6.22

In de gestanddoeningstermijn van 50 dagen is gerekend met 30 dagen voor de beoordeling van de inschrijvingen en 20 dagen voor de opschortende termijn.

Abnormaal lage inschrijving

2.24 3.27 4.26 5.27 6.23 7.18 10.7

–

Verplichtingen voor de concessiehouder

8.5

–

Samenstelling van de jury

11.4

–

Beoordeling

11.5

Een in het oog springend kenmerk van de procedure van een prijsvraag is de rol van de jury, die de winnaar van de prijsvraag bepaalt. Een aantal voor de prijsvraag specifieke bepalingen zijn dan ook van toepassing op de werkwijze van de jury. Dit zijn een aantal procedurevoorschriften en een aantal bepalingen met betrekking tot verslaglegging en anonimiteit. In het kort komen deze erop neer dat de jury de plannen en ontwerpen zonder dat de naam van de deelnemer bij de jury bekend is, beoordeelt op grond van de criteria. Dit leidt tot een rangorde met de mogelijkheid om aanvullende vragen te stellen over (een deel van) de ontwerpen of plannen. Hoewel de richtlijn nr. 2004/18/EG dat niet met zoveel woorden stelt lijkt het logisch om te veronderstellen dat deze zaken niet zullen leiden tot een definitieve vaststelling van de rangorde. Anders zou de mogelijkheid van het stellen van vragen overbodig zijn en zou belangrijke informatie voor het vormen van een eindoordeel niet kunnen worden meegenomen. De jury ziet er wel op toe dat dit niet leidt tot ongeoorloofd onderscheid tussen aanbieders. De verplichting tot registratie dient dan ook als middel voor aanbesteders om deze onpartijdigheid te kunnen aantonen.

Resultaten van de prijsvraag voor ontwerpen

11.6

Met het bepalen van de winnaar door de jury is de opdracht echter nog niet geplaatsd. Het plaatsen van de opdracht bij de winnaar of de winnaars van de prijsvraag kan door middel van de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging.

Elektronische veiling

2.25 3.28 5.28 7.19 10.8

5.28.11

Hier is het begrip 'economisch meest voordelige inschrijving' gebruikt in plaats van 'aanbieding'. Gekozen is voor consistent gebruik van het eerstgenoemde begrip.

Gunningsbeslissing

2.26 3.29 4.27 5.29 6.24 7.20 10.9

2.26.5 3.29.4 4.27.5 5.29.4 6.24.4 7.20.4 10.9.3

Indien de aanbesteder nalaat om de gronden van de gunningsbeslissing, waaronder de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving, de naam van de begunstigde en een nauwkeurige omschrijving van de opschortende termijn mee te delen, dan begint de opschortende termijn niet te lopen. De ondernemer moet helderheid krijgen over op welke dag de opschortende termijn verloopt en hoeveel tijd hij heeft om een kort geding aanhangig te maken.

Opdracht

2.27 3.30 4.28 5.30 6.25 7.21 8.6 9.6 10.10

2.27.1 3.30.1 4.28.1 5.30.1 6.25.1 7.21.1 8.6.1 9.6.1 10.10.1

De precontractuele redelijkheid en billijkheid kan meebrengen dat er bij de keuze om de opdracht niet te verlenen een schadevergoedingsplicht ontstaat (zie onder meer: rechtbank 's-Hertogenbosch 5 november 2008, HA ZA 07-1736, Van der Horst/De Dommel).

10.10.2

De aanbesteder kan er voor kiezen om af te zien van het toepassen van de opschortende termijn. Hij moet dit dan wel vooraf in de raamovereenkomst hebben aangegeven. De aanbesteder loopt in dat geval wel het risico dat een aldus gesloten overeenkomst wordt vernietigd.

2.27.3 3.30.3 4.28.3 5.30.3 6.25.3 8.6.3 10.10.3

Indien een inschrijver of deelnemer aan de onderhandelingen een kort geding aanhangig maakt tegen de gunningsbeslissing ligt het in de rede dat hij de aanbesteder hiervan terstond op de hoogte stelt, om te voorkomen dat de aanbesteder zonder het oordeel van de rechter tot opdrachtverlening overgaat.

2.27.7 3.30.7 4.28.7 5.30.7 6.25.7 7.21.5 9.6.5 10.10.7

Waarmerken is alleen vereist voor het titelblad respectievelijk de inhoudsopgave van elk van de betreffende documenten. Waarmerken is niet vereist voor alle pagina's en evenmin voor elektronische documenten.

Proces-verbaal van opdrachtverlening

2.28 3.31 4.29 5.31 6.26

–

Bekendmakingen over de gevolgde procedure

2.29 3.32 4.30 5.32 6.27 11.7

–

2.29.1 3.32.1 4.30.1 5.32.1 6.27.1 11.7.1

Hoofdreel is dat alle gegevens die in het formulier worden gevraagd, moeten worden verstrekt. Van deze verplichting kan slechts worden afgeweken als de aanbesteder een beroep kan doen op het vierde lid van dit artikel.

Geschillen

2.30 3.33 4.31 5.33 6.28 7.22 8.7 9.7 10.11 11.8

–

Hoofdstuk 12 Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen

Ontwerp en bouw van een complex sociale woningen

12.1

–